

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

SPECIFIKA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTMI A MLÁDEŽÍ NA HORAŽĐOVICKU
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Iveta Stulíková

*Sociální péče, obor Sociální práce
léta studia (2009-2012)*

Vedoucí práce: *Mgr. Markéta Zachová*

Plzeň, 26. březen 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 26. březen 2012

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní Mgr. Markétě Zachové za odborné vedení mé práce, během kterého mi poskytla mnoho cenných rad a doporučení.

Dále bych chtěla poděkovat za spolupráci pracovnícům volnočasového centra DOKOŘÁN a ředitelkám základních škol v Horažďovicích za to, že mi umožnili realizovat výzkum u žáků těchto škol.

Anotace

Cílem teoretické části práce bude na základě odborné literatury vymezit pojem volný čas spolu s faktory, které ho nejvíce ovlivňují, a to především u dětí a mládeže. Jako hlavní vlivy působící na způsob trávení volného času a životní styl dospívajících bude charakterizována rodina, její funkce, poruchy těchto funkcí a prostředí, ve kterém vyrůstají.

Ve výzkumné části budou poznatky z části teoretické aplikovány ve výzkumu u konkrétní cílové skupiny, tedy u dětí a mládeže na Horažďovicku. Výzkumu budou podrobeny hlavně jejich zájmy, způsob trávení volného času, příležitosti, které pro realizaci svých zájmových aktivit mají, a jejich nedostatky.

Klíčová slova

volný čas, životní styl, zájmy, rodina, výchova, děti, mládež

Anotation

On the basis of literature, in the theoretical part of the work the term of leisure time will be defined together with main factors which influence leisure time mostly for children and teenagers. As a main factor which influences the way how teenagers spend their free time, a family will be defined together with its functions and disturbances and environment in which teenagers grow up.

In a research part of this work, information from the theoretical part will be used in a research in a specific target group of children and teenagers in Horažďovice region. The research will be focused especially on their interests, the way of spending their leisure time, opportunities and shortage teenagers have for realisations of their interests.

Key words

leisure time, lifestyle, interests, family, education, children, teen-agers

---

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1 VOLNÝ ČAS	4
1.1.1 Specifika volného času dětí a mládeže	5
1.1.2 volný čas a životní styl	6
1.1.3 prostředí a jeho vliv na trávení volného času	7
1.2 SUBKULTURY.....	9
1.2.1 Subkultury mládeže.....	10
1.2.2 Subkultury mládeže a rizika s nimi spojená	10
1.3 RODINA.....	13
1.3.1 Funkce rodiny.....	13
1.3.2 Poruchy funkcí rodiny.....	15
1.3.3 Vliv rodiny na socializaci dítěte	15
1.3.4 Vliv rodiny na vzdělávání dítěte	16
2 VÝZKUMNÁ ČÁST.....	17
2.1 CÍLE.....	17
2.2 CÍLOVÁ SKUPINA.....	17
2.3 METODY.....	18
2.4 VÝZKUMNÁ ČÁST I. – ZJIŠTĚNÉ MOŽNOSTI TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A MLÁDEŽE NA HORAŽDOVICKU.....	20
2.4.1 Zařízení pro děti a mládež	20
2.4.2 Organizace sdružující děti a mládež	22
2.4.3 Prostory pro neorganizovanou volnočasovou činnost dětí a mládeže	27
2.5 VÝZKUMNÁ ČÁST II. – DOTAZOVÁNÍ PRACOVNIC VOLNOČASOVÉHO CENTRA DOKOŘÁN.....	30
2.6 VÝZKUMNÁ ČÁST III.- DOTAZOVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ CÍLOVÉ SKUPINY	37
ZÁVĚR	64
RESUMÉ.....	65
SEZNAM LITERATURY.....	66
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	68
PŘÍLOHY.....	I

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si zvolila na základě zájmu o volnočasové aktivity dětí. Velkou roli v tom sehrálo to, že jsem měla možnost zapojit se do práce v právě začínajícím volnočasovém klubu Dokořán v Horažďovicích. Klub funguje na bázi nízkoprahových volnočasových zařízení pro děti a mládež. Hlavní podstatou klubu je tedy vytvářet podmínky pro to, aby i děti ze sociálně slabších rodin měly možnost provozovat různé zájmové aktivity, pakliže si nemohou dovolit navštěvovat placené zájmové kroužky a podobně. Dále jim má být například jako většině českých dětem v současnosti umožněn přístup k počítačům a dalším vymoženostem dnešní doby. Nejde však jen o pomoc materiální. Děti z nefungujícího rodinného prostředí zde mohou nalézt také útočiště a pochopení. Nedostatek zájmu rodičů o děti může způsobit, že se nenaučí správně využívat svůj volný čas, proto v období dospívání mohou mít problém s tím, že se nedokážou sami zabavit a v důsledku toho se třeba uchýlí k nezdravému životnímu stylu, což je může negativně ovlivnit na dlouhou dobu. Rodiče dvacátého prvního století nejsou v jednoduché pozici. To, že o své děti projevují méně zájmu, než děti potřebují, může být způsobeno mnoha různými vlivy a ne vždy to závisí na jejich vůli. Někteří rodiče jsou pracovně vytížení natolik, že jim čas a energie na společné aktivity s dětmi prostě už nestačí. Téměř všichni svůj čas tráví prací, a mnohdy to nemusí být workoholici, kteří by dávali přednost kariéře před dětmi, ale třeba jim opravdu nic jiného nezbyvá, pakliže výdělky za běžnou pracovní dobu nestačí na to, aby rodinu uživili. Bohužel se objevují opravdu i případy, kdy velmi úspěšní rodiče kompenzují svůj nedostatečný zájem o děti a čas jim věnovaný tím, že je zahrnou tučným kapesným, značkovým oblečením, vybavením, dárky a myslí si, že svoji rodičovskou roli zvládají dobře, protože jejich děti mají vše, nebo dokonce mnohem více než jejich kamarádi.

V **teoretické části** své práce bych se chtěla zaměřit především na vymezení pojmu volný čas, který bude stěžejní. Děti navštěvující volnočasové centrum čas si s ním totiž ve většině případů nedokážou samy poradit. Myslím si, že **volný čas** a jeho využití je velmi důležitou složkou působící na formování osobnosti člověka v době dětství a dospívání. I dospělý člověk mívá často problémy, jak si zorganizovat svůj volný čas, a to ho má

podstatně míň než děti školního věku. Chtěla bych se také věnovat tomu, jak způsoby trávení volného času ovlivňují **životní styl**. Okrajově bych se ve své práci chtěla zabývat také **rodinou**. To proto, že nedostatečné fungování rodiny je podle mého názoru prvotní příčina zde zmiňovaného problému. Sehrává jistou roli ve vzniku některých sociálně patologických jevů, na které bych se chtěla též zaměřit. Jedním z nich jsou určité **subkultury**, které mohou být pro člověka, jeho socializaci a orientaci ve světě nebezpečné. V dnešním světě se s nimi může dospívající člověk velmi snadno setkat. Je to tedy spíše záležitost velkoměst; na malém městě, jako jsou Horažďovice, se tento fenomén nevyskytuje v tak hojné míře, ale i přesto se s ním zde také setkáváme, a proto bych ho nechtěla opomenout.

Empirická část práce bude zahrnovat tři oblasti výzkumu. V první z nich bych se chtěla zaměřit přímo na **cílovou skupinu**, o které práce hovoří, a to na děti a dospívající mládež na Horažďovicu. Výše zmíněnou skupinu bych dále chtěla rozdělit do několika skupin.

První skupina respondentů bude nejužší. Bude zahrnovat přibližně třicet dětí. Konkrétně to budou návštěvníci volnočasového centra Dokořán. Tyto děti budou výzkumu podrobeny přímo v klubu, zatímco ostatní respondenti během vyučování ve škole. Půjde o žáky pátých až devátých tříd dvou základních škol v Horažďovicích. Výzkum u dětí bude probíhat formou dotazníků. Výsledky zjištěné v jednotlivých skupinách budu mezi sebou porovnávat a to tak, že vytvořím skupinu žáků pátých tříd, žáci tříd šestých a sedmých budou tvořit skupinu druhou a poslední skupina respondentů bude sestavena z žáků dvou nejvyšších ročníků základních škol.

Druhá část výzkumu se bude věnovat pracovníkům, kteří ve volnočasovém centru Dokořán působí. Chtěla bych zde zachytit jejich názory na zde probírané otázky, zejména vliv volnočasového centra na vývoj dětí, které klub navštěvují. Zajímat mě budou také pohnutky zakladatelky klubu, které ji vedly k tomu, aby se do tohoto jistě nelehkého, dlouhodobého úkolu pustila.

Ve třetí části výzkumu chci prozkoumat, jaké další možnosti děti na Horažďovicu pro trávení svého volného času mají. Popíšu místa, kde se mohou setkávat a věnovat se různým aktivitám jak organizovaně, pod něčím vedením, tak neorganizovaně. Prostě kde

si mohou sami bezpečně hrát a bavit se. V tomto bodě práce bych se chtěla také podrobněji zaměřit na skautské středisko Prácheň jako na jednu z místních organizací, která dětem pomáhá smysluplně s jejich volným časem nakládat a v některých případech může u dětí výrazně ovlivnit životní styl.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Jak už bylo naznačeno v úvodu, v teoretické části se budu za pomoci odborné literatury snažit vysvětlit pojmy, se kterými budu pracovat v části praktické.

1.1 VOLNÝ ČAS

Volný čas je něco, co všichni známe. Mezi dospělými lidmi, kteří pracují osm hodin denně nebo třeba ve dvanáctihodinových směnách, slyšíme tento pojem v dnešní uspěchané době většinou v souvislosti s jejich stížnostmi, že žádný nemají. Je zajímavé sledovat, kolikrát denně slyšíme od různých osob v různých souvislostech „nemám čas“. Volným časem rozumím dobu, ve které se můžu věnovat činnostem, které nepovažuji za své povinnosti. B. Hofbauer (2004, s. 13) považuje za volný čas činnost, do které člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přenese příjemné zážitky a uspokojení. Spolu s dalšími autory zahrnuje pod pojmem volný čas odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolnou, společensky prospěšnou činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Nepatří tam čas, který trávíme péčí o vlastní tělo, ať už je to stravování či osobní hygiena. Též péče o domácnost se do volného času nezahrnuje, přesto že některé z těchto činností děláme rádi. (Pávková, Hofbauer, Hájek, 2002, s. 13) Myslím si, že je velmi praktické a užitečné naučit se správně s volným časem hospodařit, už jen proto, že je tolik vzácný. S přibývajícím věkem je stále vzácnější. Pokud se to nenaučíme, hrozí nebezpečí, že budeme neustále ve stresu. Znam to z vlastní zkušenosti a vím, že nejsem jediná, kdo s tím bojuje. Zejména pro nás studenty je typické, že čím více času máme, tím méně toho uděláme. Je to způsobeno tím, že přebytek času nám dává možnost povinnosti odkládat. Odkládáme je do té doby, než zjistíme, že už měly být splněny. V tomto okamžiku si uvědomíme, kolik času jsme pouhým odkládáním nepříjemných záležitostí promarnili. Když máme času málo, jsme sice ve stresu, ale pracujeme mnohem efektivněji. Abychom se vyhnuli nezdravému životnímu stylu, měli bychom zaujmout k volnému času správný postoj. To znamená nepodceňovat ho ani nepřeceňovat. Existují tři způsoby, jak se k tomu postavit, z čehož dva z nich svědčí o nezdravém životním stylu. Jeden z nich vzniká za situace, kdy člověk nedokáže tzv. vypnout a neustále se věnuje jen svým povinnostem. I

když se věnuje „odpočinkové činnosti“, na své povinnosti neustále myslí, takže se vlastně nedokáže uvolnit a odpočinout si. Dalo by se říci, že je to typické pro workoholiky. Druhým nezdravým postojem k volnému času je jeho přeceňování. Týká se to těch, kteří nejsou ochotní dělat něco, co je nebaví. Pokud jsou schopni uživit se činností, která je baví, je to pořádku. Problém může nastat tehdy, když přijdou o práci. Jen velmi těžko se s tím potom vyrovnávají. Ideální je tedy dokázat oddělit si povinnosti od volného času, abychom pracovali efektivně a zároveň se mohli věnovat svým koníčkům a hlavně svým blízkým (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003, s. 23).

1.1.1 SPECIFIKA VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A MLÁDEŽE

Jak už bylo řečeno, děti mají v dnešní době volného času mnohem více než dospělí lidé. Zároveň mají také mnohem méně životních zkušeností na to, aby si samy dokázaly svůj volný čas zorganizovat a uspořádat tak, aby jej trávily smysluplně. „Jedním z cílů výchovy je naučit člověka rozumně využívat volného času, formovat jeho zájmy, podporovat centrální, hluboký, celoživotní zájem (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2002, s.32).“ Dalo by se namítnout, že dospělý člověk nemůže soudit, co je pro dítě smysluplné. Často se setkáváme s tím, že děti trvají na tom dělat něco, co sami považujeme za nesmysl a ztrátu času, ale děti jsou při této činnosti šťastné. Už jen to, že jsou děti šťastné, smysl samozřejmě má. Měli bychom ale kromě toho usilovat také o to, aby byly šťastné i v budoucnu, nejen v okamžik, kdy si bezstarostně hrají. Jde o to, že ti, kdož děti vychovávají, ať už jsou to rodiče, náhradní rodiče, pedagogové, vedoucí zájmových kroužků anebo další osoby, mohou ovlivňovat správný rozvoj jejich osobnosti, zdravý psychický, fyzický a sociální vývoj.

V první řadě je důležité mít určitý přehled o tom, jak děti, ať už naše vlastní, nebo nám svěřené svůj volný čas tráví. Měl by být rovnovážně rozvržen a vyplněn různorodými činnostmi. Obzvláště důležitý je podle mě pohyb na čerstvém vzduchu a interakce s vrstevníky.

Dnešním trendem a velmi oblíbenou činností dětí (převážně chlapců) jsou počítačové hry. Není to ve srovnání se sledováním televize zábava úplně pasivní, ale i tak to ve větší míře může být škodlivé. To proto, že je to činnost, u které je naprosto omezen pohyb a přímá komunikace s lidskou bytostí. Setkala jsem se například se sedmiletým

chlapcem, který je velmi uzavřený, na otázky odsekává a nechce se s nikým bavit. V okamžiku, kdy si sedl k počítači a spustil si jistou počítačovou hru, byl najednou jako vyměněný. Z ničeho nic se rozpovídal, že ho téměř nebylo možné zastavit. Jeho řeč však nebyla mířena k lidem sedícím okolo (sourozenci), nýbrž k počítači. Je až děsivé, jak se děti nechají počítačem strhnout. Zaznamenala jsem případy, kdy počítačová hra naprosto ovládne jejich mysl. Ať jsou ve škole, či s kamarády, v mysli jsou stále někde mezi hrdiny své hry a nedokážou se na nic jiného soustředit, ani se o něčem jiném bavit. Nám, do těchto her nezasvěceným se mohou zdát poněkud zvláštní. Myslím, že se u těchto dětí v dospívání mohou snáze objevit problémy s navazováním vztahů a s orientací v běžném, skutečném životě. Tyto případy jsem zpozorovala u svých spolužáků na osmiletém gymnáziu, kdy jsem to mohla denně sledovat. Některé hry jsou prospěšné rozvoji osobnosti alespoň tím, že nutí hráče přemýšlet a kombinovat. Jsou to zejména strategické hry. Bohužel právě tyto hry jsou podle mého názoru nejvíce návykové, takže je rovněž nutné hlídat, kolik času děti jejich hraním stráví.

Důležitým prvkem, který ovlivňuje možnosti trávení volného času dětí, je prostředí. Toto prostředí je velmi různorodé. Může to být domov, škola, zájmové či sportovní kroužky, veřejná prostranství jako dětská či sportovní hřiště, různé další společenské instituce, organizace, nebo prostě jen ulice, kde se děti pohybují bez jakéhokoliv dohledu či vedení. Právě v tomto případě se děti mohou setkat s mnoha různými typy nebezpečí, převážně ve velkých městech je tato situace velmi na pováženou (Pávková, Hofbauer, Hájek, 2002, s. 14).

1.1.2 VOLNÝ ČAS A ŽIVOTNÍ STYL

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Životním stylem rozumím soubor hodnot, postojů, temperamentových vlastností, názorů a zájmů člověka. Z hlediska volného času můžeme životní styl posuzovat podle toho, jaký postoj k němu zaujímáme. V literatuře je tento postoj k volnému času zahrnován pojmem **hodnotová orientace** člověka. Zda je pro nás cennější dokonale a bezchybně plnit všechny povinnosti bez ohledu na své vlastní pocity a touhy, které tímto nezdravě potlačujeme, nebo naopak příliš upřednostňovat zájmové činnosti na úkor plnění vlastních povinností. Obojí svědčí o nezdravém životním stylu (Pávková, Hofbauer, Hájek, 2002, s. 29). Autoři

Hájek, Hofbauer, Pávková (2003, s. 23) uvádějí další oblasti, které životní styl výrazně ovlivňují. Jednou z nich jsou **materiální prostředky**. Některé činnosti, které bychom chtěli ve svém volném čase realizovat, jsou bohužel na penězích velmi závislé a často neodstupné. Například cestování, kulturní akce, mnohé sporty a podobně. Druhou ze zmíněných oblastí je **vliv sociálního prostředí**. Někdo raději své koníčky provozuje sám, a z toho důvodu si vybírá takové, u kterých není třeba sdružovat se s lidmi (četba, individuální sporty...). Naopak pro někoho jiného je velká společnost základem zábavy, činnost, která je v této společnosti realizována, je až na druhém místě. Většina lidí oba tyto typy kombinuje podle nálady a tělesného rozpoložení. Preferovaná forma může však hodně vypovídat o životním stylu. Dále můžeme životní styl posuzovat podle **míry aktivity**, kterou je člověk schopen vynaložit pro plnění svých přání, tužeb, nebo jen pro realizaci činností, které jej zajímají. V Pedagogice volného času (Pávková, Hofbauer, Hájek, 2002, s. 29) autoři rozebírají pojetí aktivity a pasivity. Podle nich má aktivita širokou škálu, ve které je stále považována za aktivitu, i když by se některé činnosti, o nichž hovoří, už mohly zdát spíše pasivní. Jako nižší stupeň aktivity uvádějí přijímání informací. Chápu to třeba jako četbu, sledování určitých televizních programů (televizní noviny, různé naučné dokumenty...), poslech rádia a tak podobně. Nejvyšším stupněm aktivity rozumím v podání těchto autorů tvůrčí činnost. Podle mé představy to může to být experimentování v kuchyni, malování, skládání básní a nekonečná řada dalších aktivit.

1.1.3 PROSTŘEDÍ A JEHO VLIV NA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

MIKROPROSTŘEDÍ

Dítě je už od raného věku ovlivňováno prostředím, ve kterém vyrůstá. Mnoho výzkumů zabývajících se studiem socializace dokázalo, že *“dítě potřebuje trvalý, iracionální zájem jednoho nebo více pečujících dospělých, kteří se budou věnovat společným aktivitám s dítětem”* (Jedlička R., Klíma P., Kořál J., Němec J., Pilař J., 2004, s. 35). Ve stejné publikaci autoři poukazují na to, že pro to, aby se dospělí mohli dětem věnovat, je třeba, aby byla zajištěna veřejná ochrana, která to umožní. Znamená to, že rodiče potřebují nejen dostatek času, aby se jim mohli věnovat sami, ale také další, dostupné příležitosti, aby mohli být dětem poskytnuty zajímavé aktivity nejen doma, ale i mimo domov. Nejužší okruh osob, se kterými děti v raném věku přicházejí do kontaktu,

zahrnuje rodiče, přátele a nejbližší příbuzné. S těmito lidmi děti navazují první mezilidské vztahy, které jsou naplněny emocemi a zájmem o druhé. Výše zmiňované vztahy jsou velmi důležité pro budoucí socializaci dítěte. Prostředí, ve kterém jsou tyto vztahy budovány, nazýváme mikroprostředí (Jedlička R., Klíma P., Koťa J., Němec J., Pilař J., 2004).

LOKÁLNÍ PROSTŘEDÍ

Lokálním prostředím rozumíme skupinu lidí žijících na ohraničeném území, pro kterou je typické uznávání určitých symbolů, tradic a hodnot. Tito lidé žijí v jistém pocitu sounáležitosti a vnitřní bezpečnosti, užívají stejné instituce, služby a dále je spojují společné činnosti. Lokální prostředí dělíme na dva základní typy – městské a venkovské (Kraus, Poláčková, 2001, s. 126). Pro každé z těchto dvou typů existuje hned několik charakteristických znaků. Například pro obyvatele venkova je typické, že mají k sobě blíže než například sousedé žijící ve městě v paneláku, přestože je od sebe dělí třeba jen tenká panelová zeď. Autoři Kraus a Poláčková (2001) tedy poukazují na to, že jsou venkované přátelštější, důvěřivější, dokážou žít více v souladu s přírodou. Životní styl venkovanů nebývá tolik uspěchaný. Naopak lidé žijící ve velkoměstech jsou více materiálně zaměřeni, vládne mezi nimi anonymita, často žijí konzumním způsobem života a jejich mezilidské vztahy zejména se sousedy jsou povrchní.

Tyto rozdíly jsou stále zřetelné, avšak v porovnání s minulostí mnohem méně patrné. Je to způsobeno především modernizací a vlivem stále se rozvíjející technologie, která se dostává i na venkov. Zejména díky hromadným sdělovacím prostředkům jsou tyto rozdíly stále více stírány.

Co se týče maloměstského obyvatelstva, dětí a mládeže, o nichž budu ve své práci hovořit, nemohu jednoznačně specifikovat, zda je spíše typu venkovského či městského. Výrazně jsou u něj zastoupeny rysy obou typů lokálního prostředí, některé více, jiné méně.

Jisté je, že prostředí, ve kterém žijeme, má silný vliv na náš životní styl, trávení volného času a výchovu dětí. V každém prostředí se vyskytuje něco, co se na nás projeví v kladném slova smyslu a rovněž něco, co má na člověka vliv spíše špatný. Například ve městech máme mnohem větší přístup ke kulturnímu vyžití, které nám mohou poskytnut

divadla, kina a podobně. Na druhou stranu jen málokdo si může tyto zážitky často dopřávat z finančních důvodů. B. Kraus (2001, s. 131) poukazuje na to, že v kinech dominují filmy plné brutality a násilí, a právě tyto filmy jsou mládeží hojně vyhledávány, takže to příliš výchovně nepůsobí. Na venkově se do kina děti dostanou mnohem obtížněji, ale pravda je, že ty samé filmy mohou třeba jen o něco později zhlédnout v televizi. Divadla, koncerty a jiná kulturní představení spíše mohou osobnost dospívajícího člověka kultivovat. Snazší přístup k nim mají samozřejmě obyvatelé větších měst či obcí, ale v tomto případě záleží spíše na tom, zda rodiče děti podporují v tom, aby tato místa navštěvovaly než na místě jejich bydliště. Důležitou roli v oblasti volnočasových aktivit má tělovýchova a sport. Více sportovních klubů, stadiónů, hal a hřišť bude samozřejmě ve městech. Na venkově mají děti možnost k pohybu spíše ve volné přírodě. Sice nemají příliš velkou příležitost dělat nějaký sport na vysoké úrovni, ale na druhou stranu pohyb v přírodě je pro děti bezpečný a přirozený.

1.2 SUBKULTURY

Jak už bylo řečeno, jedním z charakteristických znaků způsobu života mládeže je to, že se sdružují do skupin. Nejčastěji jde o skupiny vrstevnické, zájmové, nebo může jít také o skupiny v rámci určitých subkultur. Každá subkultura vychází z jisté kultury, proto bych chtěla nejprve krátce pohovořit o kultuře samotné. **Kultura** je velmi široký a mnohoznačný pojem, který není lehké definovat. Zjednodušeně bych ji definovala takto: Kultura je specificky lidský fenomén, čímž výrazně odlišuje lidskou společnost od společenství zvířecích. Je to specifický způsob života charakteristický pro určitou, vymezenou společnost, vyznačující se určitými postoji a způsoby chování a jednání, ustálenými zvyky, hodnotami a normami, které jsou předávány z generace na generaci. Dále je tvořena materiálními výtvoři lidské činnosti, nemateriálními cíli, jako jsou jisté vize a představy a v neposlední řadě sociálními institucemi. Dalšími specifickými segmenty, jimiž je každá konkrétní kultura formována jsou: „*jazyk, filosofie, náboženství, morálka, potřeby, právo, technika a technika a technologie, umění, věda, znalosti, obyčeje, sport, móda a spotřební vzorce chování* (Smolík J., 2010, s.29).“

Co se týče **subkultury** samotné, jde o část kultury, která se od majoritní kultury odlišuje určitými zvláštnostmi. Rozdíly mohou být nepatrné, ale také velmi radikální. Subkultura může v rámci majoritní kultury fungovat naprosto bez problémů, ale může jít i proti ní, vyvolávat konflikty. Prvky odlišující subkulturu od kultury jsou rozmanité. Patří mezi ně například věk, náboženské vyznání, rasa, národnost, studium, sociální status, móda, zájmy, hudební styl a podobně.

1.2.1 SUBKULTURY MLÁDEŽE

Hlavním rysem, na jehož základě se vyčleňují subkultury mládeže, je věk. Jde o skupiny mladých lidí, kteří jsou kromě toho, že jsou přibližně stejně staří, něčím spojováni. Je to něco, čím se liší od většiny lidí v rámci dané společnosti, ať už je to zájem, nebo například jistý problém. Být součástí subkultury jim dává pocit sounáležitosti, který třeba díky špatnému rodinnému zázemí nemají. Mezi ostatními členy subkultury hledají porozumění, pochopení, jistotu, nebo třeba jen možnost realizace určitých zájmů či cílů a vyplnění volného času. O subkultuře a jejím založení nám mnohé prozradí styl, kterým se na venek prezentuje. Mezi jednotlivé znaky, které styl utvářejí, patří image, vystupování a argot, neboli specifická slovní zásoba a způsob jejího pronášení (Smolík J., 2010).

Jedinec, patřící k určité subkultuře, je danou subkulturou přirozeně ovlivňován. Velikost vlivu, jímž na něj subkultura působí, je dána tím, jak se v rámci subkultury sám angažuje. Nejvíce ovlivněni jsou ti, kteří se subkultuře naplno věnují. Zapojují se do organizace akcí pro příznivce subkultury, vydávají časopisy a podobně. O něco méně ovlivněni jsou řadoví členové subkultur, kteří se pohybují ve scéně, aniž by se na jejím fungování aktivně podíleli. Nejméně ovlivněni jsou povrchní příznivci dané subkultury, kteří o ni zájem mají, ale není hluboký, trvalý, je často střídán zájmem o subkultury jiné, nebo dokonce trvá zároveň s mnoha dalšími, stejně, více či méně důležitými zájmy.

1.2.2 SUBKULTURY MLÁDEŽE A RIZIKA S NIMI SPOJENÁ

Subkultura mládeže se vyvinula z hnutí mládeže v 60. letech 20. století, a to nejspíše jako důsledek reakce společnosti na novou sociální situaci (Kraus B., Hroncová J. a kol., 2007). Největší rozvoj subkultur a nejrůznějších životních stylů mládeže však v Československu nastal až po revoluci, tedy po roce 1989 (Smolík J., 2010). Uznávání jisté subkultury souvisí se sdružováním se do part a skupin, které mohou na své členy působit

v různé míře kladně, ale také velmi negativně. Chaloupka L. (1983) dělí skupiny dětí a mladistvých podle vztahu ke společnosti na skupiny pozitivní, indiferentní a negativní. Ve skupinách pozitivních vládou přátelské mezilidské vztahy a jsou založeny převážně na provozování zájmových činností, přičemž normy skupinou uznávané jsou totožné s normami uznávanými společností. Členství v těchto skupinách může být formální, tedy fungující pod jistou organizací (v dnešní době například Junák, zájmové kroužky pod DDM apod.), nebo neformální, pakliže se děti scházejí za účelem provozování určitého zájmu jen na základě vlastní domluvy, bez přítomnosti dospělého člověka, který činnost organizuje. Druhým typem jsou podle Chaloupky skupiny indiferentní. Pro ně jsou typické náhodné výstřelky, ale jejich činnost jako taková není protispolečenská. Oproti skupinám pozitivním mají daleko méně zájmů, jako je sport, kultura, pobyt v přírodě, umění..., které působí kladně na rozvoj jejich osobnosti. Typické je pro ně scházení se v hospodách, navštěvování klubů, diskoték a podobně. Zaměření poslední skupiny je patrné už z názvu, neboť Chaloupka hovoří o skupinách negativních. Tyto skupiny zaujímají výrazně protispolečenské postoje, působí negativně na vývoj osobnosti členů, kteří se ať už v době, kdy skupina funguje, nebo později, po jejím rozpadu nezřídka dopouští přestupků či trestních činů. Negativní skupiny také poskytují prostor pro páčání organizované trestné činnosti, u které narůstá škoda činy spáchaná. Dále je pro tyto skupiny typické výtržnictví, často pod vlivem alkoholu či omamných látek, promiskuita, bezcílné potulování po ulicích a další sociálně patologické jevy.

SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEvy MLÁDEŽE

Mezi sociálně patologické jevy řadíme způsoby společenského chování jedinců, které jsou v rámci dané kultury v rozporu s všeobecně uznávanými normami.

Přímo se subkulturami mládeže jsou nejčastěji spojovány tyto sociálně patologické jevy: *kriminalita, alkoholismus, narkomanie, promiskuita, politická ortodoxie, sebevražednost, vandalismus, agresivita a sebepoškozování* (Smolík J., 2010, s. 46). Smolík dále člení oblasti rizikového chování spojeného se subkulturami do tří skupin. První z nich je rizikové zneužívání návykových látek, dále rizikové sexuální chování a nakonec rizikové chování v oblasti psychosociálního vývoje, kam můžeme zařadit například sebepoškozování, agresivitu, delikventní a kriminální aktivitu. Kromě subkultur uvádí další

faktory, které ke vzniku rizikového chování výrazně přispívají. Jde hlavně o individuální a rodinné problémy, přičemž právě subkultury jsou díky těmto problémům vyhledávány, a to proto, že umožňují trávit jejich příslušníkům volný čas mimo rodinu, v případě právě problémů rodinných (Smolík J., 2010). Subkultura tedy právě v těchto situacích zastává hned několik funkcí. Kraus (2007) hovoří zejména o funkci selektivní, substituční a adaptační. Selektivní funkcí rozumíme to, že mladí lidé se často neztotožňují s hodnotami, názory a postoji dospělých lidí, tedy postoji široké veřejnosti, proto vyhledávají společnost, která se stejně jako oni všeobecně uznávaným normám vymyká. Jako příklad v tomto případě Kraus uvádí anarchistickou subkulturu. Substituce znamená nahrazení. Pokud jsou mladí lidé z rodin, které neplní funkce, které by plnit měly, přirozeně touží po něčem, co jim tyto funkce nahradí (pocit sounáležitosti, jistoty a bezpečí...) Právě v rámci subkultury mohou najít uspokojení těchto potřeb. Subkultura také mladým lidem pomáhá zvládat přechod mezi dětstvím a dospíváním. Dalo by se hovořit o pomoci v adolescentní krizi. Mladí lidé se mohou v tomto období cítit bezradní a neúspěšní. Právě subkultura jim může napomoci v seberealizaci. Na tuto funkci navazuje také funkce poslední – adaptační. S dospíváním souvisí velmi významná změna životního stylu, zejména v období přechodu mezi studiem a zapojením se do pracovního procesu. Adaptovat se na nový životní styl není jednoduchá záležitost, stejně jako samotné hledání prvního zaměstnání. V tomto případě Kraus hovoří o subkultuře nezaměstnané mládeže.

TYOLOGIE SUBKULTUR MLÁDEŽE

Subkultury mládeže můžeme rozdělit podle několika kritérií. Jedním z nich je například kritérium vzniku, které dělí subkultury mládeže na přenesené (v případě vzniku v zahraničí) a originální, vzniklé přímo na území České republiky (případně bývalého Československa). Dále rozlišujeme subkultury z hlediska rozšířenosti, jednotnosti, politické angažovanosti, míry společenské přijatelnosti (respektování zákonů), vztahu k násilí a vztahu k užívání drog. Každá subkultura se dá charakterizovat na základě těchto kritérií. Některé výše uvedené rysy se v dané subkultuře vyskytují téměř stoprocentně, v jiné třeba jen velmi výjimečně (Smolík J., 2010).

Cílem této práce není podrobně rozebírat jednotlivé subkultury mládeže, které se u nás vyskytují, proto ty nejčastější a nejvýznamnější jen uvedu. Tyto subkultury jsou

velmi početné a působí u nás dlouhodobě. Jsou to například subkultury hippies, graffiti, skinheads, fotbaloví chuligáni, punk a hardcore, anarchisté, metal, gothic rock, emo, new age, různé hudebně taneční styly jako ska, reggae, hip – hop, beat a další.

1.3 RODINA

V této kapitole bych se chtěla věnovat rodině, jejím funkcím, a to převážně v oblastech jejich selhávání, která mohou vážně ohrozit zdravý vývoj dítěte. Zaměřím se také zvláště na to, čím rodina ovlivňuje socializaci a vzdělávací úspěšnost dítěte, protože si myslím, že tato problematika úzce souvisí s tím, proč děti vyhledávají právě volnočasová centra.

1.3.1 FUNKCE RODINY

Zdeněk Helus (2007) hovoří o deseti hlavních funkcích rodiny. Abychom mohli rodinu považovat za plně funkční, měla by všechny tyto funkce splňovat. Některé z nich se projevují pouze v určitých obdobích věku dítěte, jiné jsou aktuální po celou dobu závislosti dítěte na rodičích, pouze v jiných podobách.

- **Uspokojování základních, primárních potřeb dítěte v raných stádiích jeho života**

Dítě potřebuje mít kolem sebe v prvních měsících svého života stálý, úzký okruh osob, které se k němu chovají přívětivě a citlivě. Na společnost těchto lidí (rodičů, prarodičů) si přivykne, postupně se s nimi ztotožňuje a je schopné se právě díky zážitkům s nejbližšími osobami spontánně projevovat. V opačném případě, kdy se u něj pečující osoby střídají (typické pro děti v kojeneckých ústavech), je dítě zmatené, bázlivé a neprojevuje se přirozeně.

- **Existence spolehlivých a láskyplných vztahů**

Kromě toho, že má kolem sebe dítě stále stejné lidi, kteří o něj pečují, potřebuje také vnímat jistý soulad mezi nimi. Nestačí jen, že se chovají hezky k němu, ale měli by se tak chovat také k sobě navzájem. Pakliže je tato potřeba dítěte zanedbávána, v pozdějším věku může mít dítě problém samo se integrovat mezi lidi, navazovat mezilidské vztahy a také osobnostní rozvoj jako takový může být zpomalen.

- **Rodina jako prostor pro seberealizaci, aktivní projev, součinnost s druhými**

Člověk potřebuje v každém věku zažívat vědomí toho, že něco umí, a pociťovat radost z prováděné činnosti. Je tomu tak už od útlého věku, ve kterém to ovšem nejde bez těch, kteří nás danou věc naučí, s čehož mají poté sami radost. Dítě ji pak sdílí a touží po tom učit se stále novým věcem, prostřednictvím kterých postupně poznává svět.

- **Vztah k hmotným hodnotám**

Kromě toho „mít rád“ své bližní a živý svět kolem sebe nás rodina musí naučit také budovat si vztah k věcem, vážit si jich a uvědomovat si jejich hodnotu. Co je to „něco vlastnit“ poprvé pochopíme, když máme první hračky, které patří jen nám.

- **Uvědomování si vlastního pohlaví**

Příslušnost k určitému pohlaví a rozdíly mezi nimi spatřuje dítě také díky nejbližším rodinným příslušníkům. Vnímá rozdílné role a vzhled rodičů, prarodičů, případně samo sebe třeba vedle sourozenců opačného pohlaví.

- **Působení vzorů a příkladů**

Pociťuje-li dítě, že je samo rodiči chápáno, má jedinečnou příležitost k tomu, samo se naučit vcítit se do druhých lidí. Aby toužilo stát se osobností, musí osobnost v někom spatřovat a snažit se o nápodobu.

- **Získávání vědomí povinnosti, zodpovědnosti, úcty a ohleduplnosti**

Tyto hodnoty jsou přirozeně vštěpovány zapojováním dítěte do všech součástí rodinného soužití. Ať jde o činnosti zábavné či nevyhnutelné povinnosti, mělo by být dítě do nich dle svého věku a schopností zapojováno, nebo mít alespoň příležitost jim přihlížet.

- **Vnímání mezigeneračních rozdílů**

Interakce dítěte s příbuznými různého věku je rovněž důležitá. Dítě se naučí vnímat mezigenerační rozdíly a věkové zvláštnosti. Díky prarodičům například pochopí, že staří lidé nejsou už tolik obratní a pohybliví, tudíž potřebují pomoci. Stejně tak soužití s mladším sourozencem může v dítěti vyvolat ochranné pudy.

- **Seznamování se s vnějším světem prostřednictvím rodinných příslušníků, rodina jako útočiště v obtížných situacích**

Aby se dítě nebálo do složitého a neznámého světa vstupovat, seznamovat se s povinnostmi a čelit problémům, musí mít někoho, kdo ho na počátku tohoto poznávání bude doprovázet. V případě neúspěchu či zklamání zažitého mimo domov potřebuje mít určité jistoty, které nalezne právě doma. Jistoty, které ho nezklamou. Potom lépe zvládne vyrovnat se s neúspěchem, aby se mohlo opět pustit do prozkoumávání světa mimo domov. Tato funkce je hodně důležitá v období vstupu do mateřské či základní školy, svůj význam však neztrácí ani v dospělosti dítěte.

1.3.2 PORUCHY FUNKCÍ RODINY

Zdaleka ne každá rodina dokáže naplňovat všechny výše zmiňované funkce. Některé se to daří více, jiné méně. V případě, že se to rodině nedaří vůbec, dochází k vážnému ohrožení vývoje dítěte, nebo dokonce k ohrožení jeho života. Tato situace nastává u rodin dysfunkčních, kdy nutně musí zasáhnout vnější instituce (orgán sociálně právní ochrany dětí), a především u rodin afunkčních, kde už není žádná naděje na nápravu a dítě musí být přemístěno do náhradní rodinné péče. Méně ohrožující jsou rodiny problémové, kde také dochází k poruchám funkcí rodiny vlivem soustavných problémů, které rodina nezvládá řešit. Je zde ale ještě naděje, že rodina krizi překoná. Tyto rodinné nesrovnalosti končí často rozvodem. Ideálním případem správného fungování rodin jsou rodiny stabilizovaně funkční, které plně splňují všechny funkce. Nejvíce rodin však patří do skupiny funkčních rodin s přechodnými problémy. I v těchto rodinách dochází k drobným neshodám a problémům, které ovšem nejsou natolik vážné, že by si s nimi sami členové rodiny nedokázali poradit. Jejich úspěšné vyřešení ale dokonce může vést i k upevnění a pozitivnímu rozvíjení rodinných vazeb (Helus Z., 2007).

1.3.3 VLIV RODINY NA SOCIALIZACI DÍTĚTE

Každý člověk má určité vrozené dispozice a vlohy k různým schopnostem, dovednostem, postojům či zájmům. Aby mohly být tyto možnosti realizovány, dítě potřebuje pomoci. Rodiče by si měli být vědomi toho, že právě oni nesou určitou zodpovědnost za to, jak budou možnosti rozvoje jejich dětí využity. V případě, že by rodina tuto funkci nezastávala správně, hrozí, že budou tyto možnosti potlačeny.

Nepříznivě na dítě působí zejména tyto vlivy: hrubost, jež vyvolává pocity strachu a úzkosti, nezáměr o činnost dítěte, přetížení dítěte či naopak nevytížení nebo nepřiměřené a neodůvodněné zásahy do aktivit, o které jeví dítě zájem. Rodiče by měli rovněž děti učit plánovat si činnost, vytyčovat reálné cíle a zdůrazňovat důležitost pozitivních mezilidských vztahů ať už v rodině, nebo mimo ni. Mimo to by se měli snažit podporovat tvořivé myšlení a jednání dítěte, stejně jako dbát na zdravý rozvoj jeho sebevědomí. Helus (2007) poukazuje na to, že v případech, kdy rodiče v těchto funkcích selhávají, by měl být dítěti nápomocen učitel. Odhalí-li ve svém žákovi například talent a zjistí, že rodiče se o přednosti svých dětí nezajímají, může sám dítěti doporučit, kde by se mohlo svým zájmům věnovat, případně mu pomoci členství v dané organizaci, účast na kroužku či kurzu zprostředkovat. Konečný výsledek tohoto snažení ovšem opět závisí na rodičích, kteří o dítěti jako zákonní zástupci rozhodují, tudíž podepisují přihlášky a hlavně se musí sami rozhodnout, zda dětem případné úhrady za realizaci jejich zájmů zaplatí, či nikoliv.

1.3.4 VLIV RODINY NA VZDĚLÁVÁNÍ DÍTĚTE

I v této kapitole budu vycházet z Heluse (2007). Poukazuje zde na význam socioekonomického statusu rodiny ve vzdělávacím procesu dítěte. Sociální status je příslušnost k určité společenské vrstvě. Mezi důležité prvky, podle kterých je status posuzován, řadíme vzdělání, pracovní zařazení a velikost majetku. Helus uvádí výsledek pokusu z roku 2002, prováděného v USA, kdy byly zkoumány vztahy výsledků žáků z matematických a jazykových testů s velikostí příjmů jejich rodičů. Výzkum prokázal, že mezi těmito hodnotami je vztah přímé úměrnosti, což znamená, že čím větší příjmy rodiče měli, tím lepší byly výsledky v testech u jejich dětí. Autor dává tyto výsledky výzkumu do souvislosti se situací v naší republice a podotýká, že u nás je tato souvislost ještě markantnější, což je způsobeno špatným přístupem našich škol. Podle vlastních zkušeností získaných během let strávených studiem na základní a střední škole si nemyslím, že by tento vztah mezi školními výsledky dětí a příjmy jejich rodičů byl pravidlem, ale mohu potvrdit platnost tvrzení, že čím jsou rodiče sami vzdělanější, tím více tlačí na své děti, aby se poctivě věnovaly školním povinnostem.

VÝZKUMNÁ ČÁST

1.4 CÍLE

Výzkumná část práce bude rozdělena na tři části.

V první z nich se zaměřím na to, jaké možnosti má cílová skupina k tomu, aby se na Horažďovicu, tedy v místě svého bydliště či v jeho blízkém okolí mohla věnovat svým koníčkům. Budu zjišťovat, jaké organizace, kroužky, kluby a podobně se v daném regionu nacházejí, co cílové skupině nabízejí a jaká je jejich dostupnost, zejména po finanční stránce.

Na základě zjištěných informací z první zkoumané oblasti budu ve druhé části výzkumu pracovat přímo s cílovou skupinou. Chtěla bych zjistit, v jaké míře mají respondenti přehled o tom, jaké jsou v místě jejich bydliště možnosti k trávení volného času, jak je využívají, zda jsou pro ně dostatečné, jaké jsou jejich hlavní zájmy, případně co jim brání k jejich realizaci. Okrajově bych se chtěla dotknout také toho, jak jsou děti ve svých volnočasových aktivitách ovlivňovány rodiči.

Ve třetí části výzkumu se zaměřím na pracovnice volnočasového centra Dokořán. Samostatně dotazována bude pracovnice, která klub ani ne před dvěma lety založila, postarala se o to, aby byl zařízen a vybaven do dnešní podoby a také neustále zabezpečuje jeho chod, jak po stránce materiální, tak po stránce personální. Pozornost si jistě zaslouží i ostatní pracovnice klubu, tedy převážně studentky, které se zde střídají a přímo pracují s klienty tohoto zařízení.

1.5 CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou práce budou především děti a mládež navštěvující volnočasové centrum Dokořán v Horažďovicích. Volnočasové centrum je zařízení pro děti a dospívající ve věku od 9 do 26 let. Mým původním záměrem bylo porovnat tuto úzkou skupinu dětí s širší výzkumnou skupinou horažďovické mládeže vybranou tak, aby si věkově vzájemně odpovídaly. Při samotné realizaci výzkumu jsem ovšem narazila na problém, že se mi nepodaří dát dohromady větší skupinu zahrnující respondenty starší, než jsou žáci

základní školy. V Horažďovicích je totiž jen jedna střední škola, kterou navštěvuje velmi malé procento místních dětí. Většina absolventů základní školy vyhledává střední školy či střední odborná učiliště mimo bydliště. Do školy dojíždí, nebo jsou na internátu v místě školy, proto i svůj volný čas tráví často jinde. Tento problém ale není až tolik zásadní vzhledem k tomu, že většina návštěvníků volnočasového centra jsou právě žáci základních škol. Starší děti klub navštěvují zřídka, proto jsem se rozhodla svůj výzkum zaměřit mimo návštěvníky klubu dále pouze na žáky dvou základních škol, a to konkrétně na žáky pátých až devátých tříd.

1.6 METODY

Hlavní metodou, která mi poslouží k tomu, abych zjistila potřebné informace k analýze volnočasových aktivit cílové skupiny, bude dotazník. Dotazník určený pro žáky základních škol je totožný s tím, který předložím dětem v centru Dokořán, pouze s tím rozdílem, že děti v klubu zodpoví navíc několik otázek týkajících se pouze volnočasového centra, svých návštěv v něm, frekvence a příčin těchto návštěv. Dotazník bude obsahovat převážně uzavřené otázky. Pracovnice DOKU¹ budou dotazovány toutž formou, ovšem dotazník pro ně určený bude obsahovat pouze otázky otevřené, protože poskytují respondentům více prostoru pro odpovědi. Předpokládám, že možnost vlastní formulace odpovědí přispěje k tomu, že budou přesnější a výstižnější než odpovědi na uzavřené otázky.

Jsem si vědoma nedostatků, které dotazník jako výzkumná metoda má, zvláště v případě, není-li výzkum doplněn jinou metodou. Přesto jsem tuto metodu vzhledem k povaze výzkumu zvolila. Hlavním cílem práce je specifikovat trávení volného času dětí a dospívajících v poměrně malém regionu. V regionu se nachází pouze dvě základní školy, přičemž v každé z nich jsou dvě třídy 5., 6., 7., 8., a 9. ročníků. Dotazníky předložím všem žákům výše jmenovaných tříd. Budu – li počítat s určitou absencí žáků v době, kdy výzkum bude probíhat a dále s jistou nenávratností dotazníků, stále mohu díky této metodě získat odpovědi přibližně od 300 respondentů a to je její hlavní výhoda. Domnívám se, že díky tomuto počtu je možné dosáhnout vypovídajících výsledků.

---

¹ DOK je běžně užívaný, zkrácený název volnočasového centra DOKOŘÁN

Metodu dotazníků jsem zvolila i za účelem dotazování pracovníků volnočasového klubu Dokořán. V případě vedoucí klubu by se dal jistě dobře využít také rozhovor, ale protože jsem s ní v minulosti na toto téma už hovořila, rozhodla jsem se tentokrát otázky strukturovat písemně, abych docílila zcela konkrétních odpovědí na konkrétní otázky. Písemná forma dává respondentovi prostor se nad otázkami více zamyslet, což může také napomoci k formulaci vhodných odpovědí. Všechny otázky, které tento dotazník obsahuje, jsou otevřené. Ze stejného důvodu jsem dotazník využila i k dotazování ostatních, příležitostných pracovníků klubu. V tomto případě sledávám další výhodu dotazníku v tom, že je tato metoda rychlá a odpovědi různých pracovníků na totožné otázky bez možnosti jejich upřesňování či dalšího neplánovaného dotazování bude snazší porovnat a následně z nich vyvodit určité závěry, než v případě využití metody rozhovoru.

Co se týče samotného mapování možností volnočasových aktivit ve zkoumaném regionu, budu čerpat z webových stránek jednotlivých organizací a zařízení (viz. seznam literatury – internetové zdroje). Bude-li třeba informace doplnit či upřesnit, obrátím se přímo na organizace, provozovatele klubu či kroužků nebo na jiné subjekty, které mi pomohou potřebné informace získat.

1.7 VÝZKUMNÁ ČÁST I. – ZJIŠTĚNÉ MOŽNOSTI TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A MLÁDEŽE NA HORAŽDOVICKU

1.7.1 ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Volnočasový klub Dokořán (DOK)

Volnočasový klub Dokořán je volnočasové, nízkoprahové a informačně-vzdělávací centrum. Oficiálně funguje v Horažďovicích od léta 2010 jako první bezplatné místo setkávání dospívajících v mikroregionu. Aktuálně se nachází na adrese Mírové náměstí 11 v prostorách zámku. Klub je zařízení pro děti a mládež ve věku od 9 do 26 let. Otevírací doba klubu je upravena pro jednotlivé věkové kategorie. Pro mladší návštěvníky platí v určité dny a hodiny omezení, a to z toho důvodu, že starší návštěvníci mohou být přítomností velkého počtu dětí mladšího školního věku odrazováni. Tento fakt by byl nežádoucí vzhledem k tomu, že klub má působit zejména jako prevence proti sociálně – patologickým jevům mládeže, které se objevují hlavně u dětí starších.

Kromě omezení dle věku platí také speciální omezení v neděli, kdy není dovoleno zapínat počítače, tudíž hrát hry ani užívat internet. K tomuto omezení došlo proto, že některé děti si automaticky sedají k počítači, ale nemají-li tuto možnost, dokážou se zabavit i jinak. Pracovnice klubu se snaží motivovat děti k tomu, aby rozšiřovaly své zájmy. Když nemohou na počítač, spíše se zapojí do společenských her či výtvarných činností a často při tom dojdou ke zjištění, že je to baví. Je pravda, že vinnou tohoto omezení mívá klub v neděli nejméně návštěvníků, ale i to má své výhody. S menším počtem dětí se lépe pracuje, tudíž má pracovník příznivější podmínky pro úspěšné organizování společných aktivit, může se klientům více věnovat a přistupovat k nim individuálně. I v době, kdy děti mohou počítače užívat, však pracovníci korigují, jak dlouhou dobu každé dítě u počítače stráví. Otevírací doba je na 3 – 5 hodin denně, pět dní v týdnu. Zavřeno je v sobotu a v pondělí.

Klub je dostatečně materiálně zajištěn. Mezi nejatraktivnější prvky jeho vybavení patří čtyři počítače s internetem, tiskárna, herní konzole Wii, kulečnický, taneční podložky, fotbálek a pingpongový stůl. Mimo to se zde nachází velké množství deskových her, pomůcek a materiálů sloužících k různým výtvarným aktivitám. Je zde také prázdná místnost, která slouží jako tělocvična. Děti ji využívají zejména k hraní florbalu či fotbalu. V rámci klubu nyní nově funguje také hudební zkušebna. K dispozici mají muzikanti elektrickou kytaru, zpěvový aparát, reprobednu, mix-zesilovač, bicí, klávesy a flétnu. Zkušebna se nachází v jiných prostorech než klub. Zájemci si musí zkušebnu předem rezervovat, domluvit se s někým z pracovníků, aby jim přišel otevřít, po zkoušce opět zkušebnu zkontroloval a zavřel, pokud se nedomluví jinak. Kromě toho musí zaplatit 20 – 50 Kč (podle počtu zkoušejících a doby své přítomnosti). Poplatky jsou užívány na provoz zkušebny, hlavně na vytápění.

Rovněž prostory klubu není snadné v zimě vytopit. Jsou hodně rozsáhlé a ne ve všech místnostech funguje topení. Jde o místnost s taneční podložkou, tělocvičnu a o místnost s pingpongovým stolem. V období velkých mrazů jsou tyto místnosti využívány méně, ale děti se v nich díky pohybovým aktivitám, které zde provozují, zahřát dokážou, takže je i přesto využívají.

Dům dětí a mládeže

Dům dětí a mládeže v Horažďovicích je v provozu již několik desetiletí. Nabízí velký výběr pravidelně se konajících kroužků, klubů, kurzů, nárazových a sezónních akcí, jako jsou letní stanové tábory či lyžařské kurzy. Kroužky jsou určeny převážně dětem, ale DDM dále pořádá i různé akce či kurzy pro dospělé. Aktuálně je paušální cena pro všechny kroužky 600 Kč, přičemž za některé kroužky se připlácí podle nákladů, které jsou nezbytné na jejich provoz, a to 200 nebo 300 Kč. Některé kurzy neprobíhají celoročně, proto se na ně paušální cena nevztahuje. Cena je různá dle daných kurzů, někdy je možné platit jen za jednotlivé lekce. Velká část kroužků se koná v Zámku v Horažďovicích, kde má DDM sídlo, ale dále jsou pro tyto účely využívány i další prostory, například Přírodovědná stanice. Stanice se nachází v těsné blízkosti zámku, je součástí DDM a slouží v první řadě k zajišťování přírodovědných kroužků. Ve stanici je chováno velké množství živočichů, kteří jsou v rámci kroužků hojně využíváni. Děti pomáhají s jejich chovem, jsou zapojeny

do péče o zvířata, nebo je mohou alespoň pozorovat. V rámci přírodovědné stanice jsou kromě pravidelně se konajících kroužků pořádány další akce jako příměstské tábory, víkendové výlety na Šumavu a podobně. Kromě výchovně-vzdělávací funkce slouží přírodovědná stanice také jako záchraná stanice, kam je možno umístit nalezené, poraněné či handicapované živočichy. Pracovníci se postarají o to, aby se jim dostalo žádoucího ošetření a případně následné péče.

Základní umělecká škola

V základní umělecké škole v Horažďovicích se děti mohou naučit hrát na hudební nástroj, zpívat ve sboru, navštěvovat literárně-dramatický obor či rozvíjet svůj talent pro výtvarné činnosti. Škola se nachází v Blatenské ulici, tedy v blízkosti jedné z místních základních škol, což považuji za velkou výhodu pro žáky Blatenské školy, protože se i ti nejmenší mohou po škole relativně bezpečně a rychle do ZUŠ dopravit. Za nepříjemný fakt považuji to, že základní umělecké vzdělání si opravdu nemůže dovolit každý vzhledem k poměrně vysokému školnému, které se pohybuje od 240 do 380 Kč měsíčně za výuku hry na jeden hudební nástroj podle toho, zda je výuka individuální či skupinová pro 2 – 3 děti najednou. Za výtvarný obor platí rodiče 280 Kč měsíčně, za literárně dramatický 120 Kč měsíčně. Nejlevnější variantou je houslový a pěvecký soubor, a to za 100 Kč měsíčně. Existují zde určitá zvýhodnění pro rodiny s velmi nízkými příjmy a pro rodiny, které mají tři a více dětí navštěvujících ZUŠ.

1.7.2 ORGANIZACE SDRUŽUJÍCÍ DĚTI A MLÁDEŽ

V této části práce chci prezentovat organizace, které v Horažďovicích fungují za účelem sdružování dětí a mládeže. První z nich je skautské středisko Prácheň.

Skautské středisko Prácheň

Sama jsem jeho členkou a dle svých zkušeností mohu konstatovat, že aktivní skautování může velmi pozitivně působit na rozvoj osobnosti dítěte a na jeho socializaci. Ve skautském kolektivu jsou většinou po nějaké době přijímány i děti, které se jinak hůře začleňují. Vedoucí stále dohlíží na to, aby nebyl nikdo z kolektivu vyčleňován, a snaží se u

svých svěřenců rozvíjet sociální dovednosti, jako je komunikace, kooperace, spolupráce a další. Některé děti přirozeně působí tak, že je ostatní mezi sebou nechtějí. Je to tím, že jsou méně chytré, méně obratné, nebo dokonce samy neustále provokují, aby upoutaly pozornost. Nikdo s nimi nechce být ve skupině, dělí-li se děti za účelem různých her, protože tito jedinci dokážou mnohé zkazit. Vedoucí tyto skutečnosti vidí a chápou, ale přesto se snaží situaci korigovat a protestujícím soutěživcům vštěpují, že ne každý je natolik schopný jako oni, čímž je učí toleranci, přizpůsobivosti, chápavosti a kolektivnímu jednání. I děti bezproblémové se mohou dostat do situace, kdy jim chybí dobří kamarádi. Po základní škole začnou navštěvovat střední školu nebo učiliště mimo město, a když se vrátí ze školy na víkend domů, najednou nemají za kým jít. Na rozdíl od školní třídy je skautská parta stálá a díky schůzkám, které se konají pravidelně v pátek v pozdních odpoledních hodinách, mají možnost stále docházet i ti, kteří už nechodí na základní školu. V Horažďovickém středisku je běžné, že skupina vedoucích, kteří působí v různých oddílech, navštěvují různé vysoké školy nebo již pracují, je i přesto natolik sourodá a stálá, že vedoucí nemají problém se domluvit na různých víkendových či prázdninových akcích. Vydávají se společně například do hor v cizině a podobně.

Skautské středisko v Horažďovicích vzniklo v roce 1920. Během dvacátého století byla jeho činnost z politických důvodů několikrát násilně přerušena. V roce 1989 byla definitivně obnovena a středisko se mohlo svobodně vyvíjet až to podoby, ve které se s ním můžeme seznámit dnes. V současné době má středisko čtyři aktivně fungující oddíly, a to oddíl světlušek, vlčat, skautek a skautů. Světlušky jsou dívky od první do páté třídy. Vyjímečně mezi ně chodí i dívka předškolního věku nebo naopak žákyně šesté třídy, pokud se jí v kolektivu mladších kamarádek líbí a nechce se jí ještě měnit kolektiv nebo činnost. Program skautek je přizpůsobený jejich věku, tudíž odlišný od programu světlušek, který se skládá převážně z her. Oddíl vlčat navštěvuje stejná věková kategorie jako oddíl světlušek, s tím rozdílem, že jde o chlapce. Skauti a skautky jsou děti staršího školního věku. Většinou oddíl navštěvují do 15 – 16 let a mají-li o skauting zájem i později, jsou zapojováni do vedení oddílů svých mladších kamarádů. Po několikaletém spolu vedení se někteří z nich stávají sami vedoucími oddílu.

Každý vedoucí by měl složit nejprve čekatelské zkoušky. Skládají se z několika tematických oblastí, ve kterých by se měl vedoucí orientovat. Jsou to myšlenkové základy

skautingu, zdravotně, základy pedagogiky a psychologie, organizace a právo, základy hospodaření, metodika a bezpečnost. Každý oddíl by měl mít vůdce oddílu a zástupce vůdce oddílu, z nichž oba by měli mít kromě čekatelských zkoušek dále také zdravotnický kurz a zkoušky vůdcovské. Vůdcovské zkoušky zahrnují témata již známá ze zkoušek čekatelských, jejichž obsah je samozřejmě úměrně rozšířen zralosti, které by měl vůdce oddílu dosáhnout. Navíc se zde objevují témata jako kultura a estetika, tělovýchova a sport, táboření, příprava a vedení tábora, vedení oddílu, příroda a ekologie. U obou kvalifikačních zkoušek je navíc nutné zpracovat předem písemnou práci na dané téma. U zkoušky vůdcovské je navíc hodnocen projev mluvený.

Skautské středisko Prácheň pořádá každoročně několik tradičních akcí pro své členy, pro veřejnost, pro skauty z jiných středisek a také akce dobročinné. Z tradičních akcí pro členy střediska bych zmínila 14denní tábor, přičemž vedoucí a starší skauti najíždí na prázdnou louku o několik dní dříve, aby postavili stany, hangáry, kamna, latríny, umývárky a další stavby nutné k tomu, aby tábořiště splňovalo hygienické podmínky a mohlo být pro děti na dva týdny bezpečným útočištěm. Kromě tábora bych zmínila tradiční podzimní drakiádu, výpravu za jmelím, mikulášskou besídku či jarní expedici za krásami české přírody. Pro veřejnost středisko každoročně na Vánoce rozdává betlémské světlo, pomáhá místní knihovně organizovat Den s dětskou knihou nebo někteří členi vypomáhají městu na každoročních Slavnostech kaše. Střediska z jiných měst, převážně z plzeňského a jihočeského kraje do Horažďovic každoročně přijíždí na víkendové setkání skautů na Otavě nebo jednou za dva roky na okresní kolo Závodu vlčat a světlušek, rovněž pořádaného střediskem Prácheň. Zmiňovala jsem také dobročinné akce. Konkrétně se jedná o každoroční vánoční návštěvu místní LDN, kde někteří vedoucí, skauti a skautky obcházejí nemocniční pokoje a povídají si s pacienty, rozdávají jim jmelí a vánoční přáníčka, která spolu s dětmi vyrábí. Pacientům tak oživí každodenní stereotyp, některé pacienty rozesmějí, jiné dojmou k slzám. Dále se skauti skládají na pár vánočních dárků pro děti z dětských domovů či zdravotně postižené, o velikonocích pořádají sbírku Velikonoční skautské kuřátko (v rámci projektu Pomozte dětem) nebo v červnu na benzinových pumpách umývají přijíždějícím autům okna za účelem výděleku pro sbírku Kapka, jež shromažďuje finance pro léčbu leukémie. Kromě těchto a dalších tradičních akcí mají své tradiční i netradiční akce jednotlivé oddíly. Přes rok jezdí na jednodenní či vícedenní výlety

nebo na skautské akce pořádané jinými středisky. Samozřejmostí jsou pravidelné schůzky, které mají všechny oddíly každý pátek. Schází se ve dvou klubovnách. Jedna se nachází na Panské zahradě a slouží kromě skautů všem oddílům. Skauti mají nově možnost scházet se ve své vlastní klubovně na „Ostrově“.

Registrační poplatek se platí vždy v lednu. Většina nových členů začíná na schůzky chodit už od září, nebo kdykoliv v průběhu roku. Do ledna se tedy mohou rozmyslet, jestli chtějí opravdu být registrovanými členy Junáka, nebo ne. Pokud ano, odevzdají přihlášku a registrační poplatek 350 Kč na rok. V případě, že chodí do skauta více sourozenců, jeden z nich má 50 Kč slevu. V ceně je také roční předplatné dvou-měsíčního skautského časopisu.

Pionýrská skupina Prácheň Horažďovice

Další velkou organizací, která v Horažďovicích sdružuje děti a mládež, jsou Otaváci. Patří pod celostátní organizaci Pionýr. Otaváci fungují na podobném principu jako skauti. Dalo by se říci, že si tyto organizace v Horažďovicích konkurují. Hlavní rozdíl vidím v tom, že Otaváci nejsou jako skauti rozděleni do jednotlivých skupin dle věku a pohlaví. Děti ve věku od šesti do patnácti let se každý pátek schází pod dohledem vedoucích, kteří pro ně během roku pořádají různé výlety, akce a hlavně letní sedmnáctidenní tábor. Klubovnu mají nyní v budově těsně sousedící s prostory zámku, tedy přímo vedle volnočasového centra Dokořán. Hlavní filosofie Pionýra spočívá ve spojení přirozených dětských potřeb a požadavků společnosti. Pionýr učí děti smysluplně trávit volný čas, umožňuje jim zažívat různá dobrodružství a legraci v partě kamarádů. Zároveň se snaží o rozvoj jejich schopností, dovedností a celkově o rozvoj osobnosti tak, aby se z malých pionýrů stali občané demokratické společnosti, uvědomující si svá práva a povinnosti. Registrační poplatek se pohybuje od 200 do 300 Kč ročně.

Kolektiv mladých hasičů

Sdružení dobrovolných hasičů sdružuje lidi, kteří jsou v případě, že dojde k živelné pohromě, nehodě, úniku látek a podobně ochotni zmobilizovat své síly a účastnit se zásahu, jehož účelem je důsledky neštěstí zmírnit. Dobrovolní hasiči se musí pravidelně cvičit, aby byli ve formě, uměli zacházet s technikou, jednat v rámci týmu, zkrátka aby věděli, co mají v jaké situaci dělat. Čím lépe je hasič s technikou a postupy zásahu

seznámen, tím je samozřejmě zásah rychlejší a účinnější. Možná proto sdružení založilo a vede kroužek dobrovolných hasičů pro děti. Kolektiv mladých hasičů je celostátní organizace sdružující děti a mládež, mající vlastní řád a směrnice, dle kterých musí svoji činnost řídit. Děti jsou zde podobně jako skauti rozděleni do jednotlivých skupin podle věku.² Cílem sdružení je vštěpovat svým členům zásady požární ochrany, vést je k tomu, aby získané informace této problematiky šířili mezi ostatní děti a mládež, vést je k poznávání sebe i svých blízkých, učit je poznávat přírodu a chovat se k ní šetrně, spolupracovat s ostatními výchovnými organizacemi, vzdělávat a vychovávat své členy a jejich vedoucí, pečovat o zdraví dětí, dbát o jejich správný tělesný i duševní rozvoj. Mladí hasiči mají možnost seznámit se s hasičskou technikou, účastnit se hasičských soutěží, jezdit na výlety, chodit do bazénu, každý týden se s kamarády hasiči pod vedením dospělé osoby scházet, nebo dokonce jezdit na týdenní tábor. Instruktoři musí podobně jako skauti získávat různé stupně kvalifikace. Obdobně jako v jiných organizacích hasiči jezdí na letní tábor. Horažďovičtí jezdí společně s Otaváky. Už dlouhá léta navštěvují tyto dvě skupiny stejné místo, a to Málkov u Svěradic. Mladí hasiči si během roku i na táboře osvojují hasičské schopnosti a dovednosti, učí se samostatnosti, první pomoci a zručnosti. Za členství v Kolektivu mladých hasičů hradí každý člen 50 Kč ročně, což je myslím částka přijatelná opravdu pro všechny.

Sportovní kluby

Příznivci sportů se v Horažďovicích mohou stát členy různých sportovních klubů. Členství v klubech většinou znamená pravidelně docházet na tréninky a během sezóny trávit většinu víkendů na soutěžích, které se konají v domácím prostředí, nebo u protihráčů. Pokud není soutěž pořádána místním klubem, závodníci musí na soutěže dojíždět do okolních vesnic, měst, nebo i do poměrně vzdálených míst. Členové klubu musí také platit členské příspěvky, které se pohybují v rozsahu od 50 do 200 Kč. Někdy musí rodiče navíc také platit mzdu trenérovi, pokud netrénuje děti dobrovolně. Funguje zde například klub fotbalový, tenisový, nohejbalový či klub stolního tenisu. V létě je většina výše zmiňovaných sportů provozována ve sportovním areálu Lipky, kde najdeme

---

² Kolektiv autorů SH ČMS: Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivu mladých hasičů, 2008, dostupné z: <<http://www.dh.cz/dokumenty/mladez/vzdelani/vedouci/ucebni-texty.pdf>>

fotbalové hřiště, tenisové kurty, skate – park a univerzální tartanové hřiště. Na univerzálním hřišti lze hrát volejbal, tenis, fotbal, nohejbal a další sporty. Tenisový a fotbalový klub mají na Lipkách své zázemí, pro hráče stolního tenisu a nohejbalu je centrem místní Sokolovna. Zatímco stolní tenisté využívají vnitřní prostory, nohejbalistům náleží přilehlý pozemek s antukovým hřištěm. V zimě jsou všestranně využívány tělocvičny dvou místních základních škol.

1.7.3 PROSTORY PRO NEORGANIZOVANOU VOLNOČASOVOU ČINNOST DĚTÍ A MLÁDEŽE

Organizace sdružující děti, kroužky, kluby a podobně slouží k tomu, aby děti pod dohledem kompetentní osoby rozvíjely svůj talent, zájmy, a koníčky. Děti se však musí postupně samy naučit pěstovat své zájmy a umět efektivně využít volný čas, k čemuž jim mohou výše zmiňované organizace napomáhat. Na to, jak svůj volný čas využijí, má jistě vliv prostředí, ve kterém žijí. Některé činnosti se v daném místě provozovat dají, jiné ne. Nebudu teď hovořit o aktivitách, které se dají provozovat doma, v závislosti na vybavení a možnostech každé rodiny. Chtěla bych zmínit další místa či zařízení, které jsou v místě bydliště Horažďovickým dětem dostupné, ať už volně nebo za poplatek.

Aquapark

Ve sportovním areálu na Zářečí se nachází krytý plavecký bazén s tobogánem, vířivkou a dalšími atrakcemi. V ceně vstupného je také volný přístup do sauny. Děti do patnácti let a studenti zaplatí 40 Kč na hodinu, 50 Kč na dvě hodiny, za každou další hodinu navíc si připlatí 15 Kč. Pro zájemce o aqua aerobic je zde možnost se za 25 Kč jednou týdně nezávazně zapojit do vodního cvičení s lektorkou. V budově aquaparku se dále nachází fitness centrum, kam si může kdokoliv přijít zacvičit za jednorázový poplatek 50 Kč.

Penzion Houba

Penzion Houba se nachází rovněž na Zářečí, nedaleko aquaparku a nabízí hned několik aktivit pro zábavu ve volném čase. Zmiňuji ho také proto, že k penzionu náleží dále music klub a bar, který je vždy v pátek a v sobotu večer hojně navštěvován místní mládeží, která zdaleka není plnoletá.

Bowling – je umístěn v prostorách music klubu. K dispozici jsou dvě dráhy. Pronájem jedné dráhy na hodinu se pohybuje od 180 do 250 Kč na hodinu. Uvnitř klubu je dále za 10 Kč možné zahrát si kulečnický nebo fotbálek.

Bouldering – ve sklepních prostorách klubu je kromě baru s podiem na tancování a koncerty také oddělená místnost s horolezeckou stěnou, určenou pro bouldering. Horolezci zde nepotřebují žádné zvláštní vybavení kromě lezeckých bot. Není třeba sedací úvazek, lano ani jistící pomůcky, protože výška stěny nedosahuje ani 3 metrů, tudíž je zaručen bezpečný pád do měkkých žíněnek. Děti do 15 let zaplatí za vstup na stěnu 30 Kč, ostatní 50 Kč. Je možné také zakoupit roční permanentku, jejíž cena je diferenciována rovněž podle věku a to 500 nebo 1000 Kč.

Venkovní prostory penzionu – v letních měsících mohou návštěvníci areálu posedět v otevřené stodole nebo přímo pod širým nebem, kde se dá odpočívat také aktivně a to hraním stolního tenisu, nohejbalu nebo volejbalu. Volně je k dispozici pingpongový stůl s potřebným příslušenstvím a hřiště se sítí.

Městská knihovna

Knihovna se nachází ve stejných prostorách jako dům dětí a mládeže nebo také volnočasové centrum Dokořán, tedy v místním zámku. Je rozdělena na dvě oddělení – oddělení pro dospělé a oddělení pro děti. Otevřena je vždy v pondělí, ve středu a v pátek. Roční registrační poplatek činí pro děti 50 Kč, pro studenty 60 a pro dospělé 100 Kč. Pro registrované je zde také internet zdarma.

Volně přístupné prostory vhodné pro bezpečné trávení volného času

Nejprve bych chtěla zmínit místa velmi často vyhledávaná místními obyvateli kvůli příjemnému přírodnímu prostředí. Je to **Panská zahrada**, kterou využívají hlavně skauti, protože zde mají svoji klubovnu. Velká louka s udržovaným travním porostem výborně slouží nejen skautům jako bezpečné místo pro setkávání a pohybové hry, ale i ostatním obyvatelům, kteří sem obvykle směřují své kroky, když se vydají na procházku ať už v páru, s kamarády, s dětmi či třeba se psem. Kolem louky se vine cestička dále pokračující k **anglickému parku Ostrov**. Park Ostrov je opravdu ostrov, neboť jde o prostor mezi hlavním tokem řeky Otavy a jejím náhonem. Prostor mezi těmito dvěma toky je skutečně krásný kus přírody. Od roku 2009 dochází k revitalizaci parku, která má být dokončena v roce 2013. Středem parku se rozléhá louka, která je kolem dokola obehána přírodně zpevněnou cestou, přičemž během rekonstrukce došlo k vybudování dalších cestiček v různých místech louky. Prostor mezi cestami a oběma řekami je vyplněn smíšenými lesy. Tento park zmiňuji hlavně pro to, že je to dokonalé místo pro relaxaci, procházky a také pro sportovce. Hodně lidí všech věkových kategorií chodí do parku běhat. Vhodným startovním místem je park také pro cyklisty, kteří se tudy vydají na vyjížďku po **cyklostezce** vedoucí přes Velké Hydčice a Žichovice směrem na Sušici. Co se týče zimních radovánek, i pro ty je zde prostor. Bruslit nebo zahrát si hokej je možné na některém ze tří rybníků nacházejících se na okraji města, kam se dá pěšky velmi snadno a rychle dojít. Jsou-li patřičné sněhové podmínky, děti se mohou vesele vyřádit na sáňkách, bobech či dalších prostředcích k tomu určených na kopci zvaném **Loreta**.

Pro příznivce skateboardingu, in-line bruslení nebo free-style cyklistiky je město vybaveno volně přístupným **skate-parkem**, nacházejícím se ve sportovním areálu Lipky. Toto místo je hojně vyhledáváno mládeží, nejen za účelem sportování. Veřejnost má o skate-parku obecně spíše špatné mínění. Mladí sem prý chodí za účelem požívání návykových látek. Tato skutečnost nelze popřít, nicméně se domnívám, že za tento fakt nenese vinu místo. U mládeže, které se to týká, je v první řadě problém ve výchově. To, že skate-park je poměrně schované místo, kam mnoho dospělých lidí často nepřejde, je věc druhá. Tento prostor je v létě dále využíván jako místo konání koncertů.

Pro nejmenší je na území města situováno hned několik **dětských hřišť**. Nejnovější, nejmodernější a nejlépe vybavená hřiště najdeme na Lipkách vedle tenisových kurtů a na sídlišti v Palackého ulici, nicméně téměř každé sídliště je vybaveno několika málo staršími prolézačkami pro děti.

1.8 VÝZKUMNÁ ČÁST II. – DOTAZOVÁNÍ PRACOVNIC VOLNOČASOVÉHO CENTRA DOKOŘÁN

Kromě klientů volnočasového centra jsem oslovila také zakladatelku klubu, která nyní zastává funkci vedoucí klubu. Dále brigádnice, které zde stejně jako já příležitostně pracují.

Brigádnice jsou ve všech případech studentky vysokých škol. Dotazník pro ně určený byl sestaven z otevřených otázek. Na základě odpovědí oslovených respondentek se pokusím shrnout jejich názory a postoje o volnočasovém centru, jeho klientech a zmínit některé jejich dobré i špatné zkušenosti s prací v klubu.

Dotazník jsem elektronicky rozeslala čtyřem brigádnicím, přičemž mi jej všechny v období tří týdnů odeslaly zpět vyplněný. S uveřejněním jmen, věku a oboru studia v bakalářské práci souhlasily tyto výše zmiňované respondentky:

Šárka Melková, 22 let, Učitelství pro první stupeň ZŠ, 3. ročník

Miroslava Nováčková, 21 let, Sociální a kulturní antropologie, 3. Ročník

Petra Cvachová, 23 let, Učitelství pro první stupeň ZŠ, 4. Ročník

Jedna z dotazovaných pracovnic si nepřeje být jmenována.

Dotazník byl sestaven z těchto otázek:

- 1) Jak dlouho v klubu brigádně pracuješ?
- 2) Co je podle tebe hlavním důvodem toho, proč děti klub navštěvují?
- 3) Jak se změnil kolektiv dětí, které klub navštěvují od doby, kdy jsi zde začala pracovat?
- 4) Volnočasové centrum přirozeně navštěvují i děti, které trpí nějakými problémy, ať už v rodině, ve škole, či jinde. Jaké problémy podle tebe tyto děti nejčastěji mají?
- 5) Uveď, čím hlavně je klub podle tebe prospěšný, ať už pro děti samotné nebo pro místní společnost jako takovou

- 6) Některé děti navštěvují klub pravidelně. Jakým způsobem je to podle tebe ovlivňuje?
- 7) Setkala jsi se během svého působení v klubu s nějakým závažným problémem, který jsi musela okamžitě začít řešit? Pokud ano, napiš prosím, o co šlo, jakým způsobem jsi situaci řešila, případně jaký byl výsledek tvého zásahu.
- 8) Myslíš si, že v klubu něco chybí? Napadá tě něco, čím by se dal vylepšit?

V 1. otázce jsem zjišťovala, jak dlouho již dotazované v klubu brigádně pracují. Petra a Mirka pracují v klubu střídavě od samého začátku jeho fungování, tedy od léta 2010, přičemž v posledních měsících už výrazně méně často než ostatní dvě dotazované. Šárka v klubu působí devět měsíců a poslední z respondentek od září 2011. Zaznamenala jsem určité odlišnosti v jejich odpovědích, které se dají logicky odůvodnit tím, že každá z nich má většinou své dny v týdnu, které v klubu tráví ať už pravidelně, nebo jen narázově. Studentky, které se přes týden v Horažďovicích během školního roku zdržují jen výjimečně (tudíž na ně připadají směny hlavně v neděli nebo o prázdninách, což je i můj případ), se mohou setkávat s poměrně odlišnou skupinou dětí než pracovnice, které se v klubu střídají v pracovní dny.

Právě na otázku č. 2 (viz. výše) jen jedna z respondentek zmínila fakt, že klub navštěvují hlavně dojíždějící děti, které po škole čekají na autobus. Nemusí se potulovat po městě, což je hlavně v zimě velmi nepříjemné. Ostatní dotazované se v odpovědích shodly převážně na tom, že klub navštěvují děti ze sociálně slabších rodin, a to kvůli materiálnímu vybavení, jako jsou hlavně počítače, které doma nemají. Velmi atraktivní pro většinu návštěvníků je dále kulečník, pingpongový stůl, fotbálek, velké množství deskových her, nebo i potřeby pro rozmanité výtvarné činnosti. Tři ze čtyř respondentek zdůrazňují fakt, že klub funguje výborně jako místo pro sdružování a setkávání se s přáteli. Jedenkrát se objevil také názor, že pro některé děti je silnou motivací návštěv klubu také možnost popovídat si s pracovnicemi, které se k nim chovají spíše kamarádsky než autoritativně, což mohou někteří dospívající u dospělých ve svém okolí postrádat.

Odpovědi na otázku č. 3 jsou opět závislé na tom, jak dlouho pracovnice v klubu působí. Přesto se víceméně shodly na tom, že pevné jádro stálých návštěvníků zůstává dlouhodobě stejné, až na to, že v poslední době, de facto během posledního půl roku výrazně stoupl počet Romů, kteří klub pravidelně navštěvují.

Prostřednictvím otázky č. 4 jsem chtěla zjistit, jaké problémy u klientů klubu nejčastěji zaznamenaly. Ani zde se dotazované ve svých odpovědích příliš nerozcházejí. Jedenkrát se objevila odpověď, že hodně návštěvníků klubu má rozvedené rodiče, nebo se právě rozvádějí, což velmi narušuje klidné rodinné soužití. Častěji zmíněn byl fakt, že jsou děti negativně ovlivněny tím, že jim rodiče nevěnují dostatek pozornosti a nezajímají se o to, kde, s kým a jak jejich děti tráví svůj volný čas. V důsledku toho se u výše zmiňovaných objevují výchovné problémy ve škole a špatný školní prospěch. Pracovnice také uváděly v tomto bodě skutečnost, že klienti často trpí statusem sociálně vyloučených rodin.

Předmětem 5. otázky této části výzkumu byl názor pracovníků na prospěšnost klubu jak pro děti, které ho pravidelně navštěvují, tak i pro místní společnosti. V odpovědích byla zahrnuta hlavně skutečnost, že zde děti mají své zázemí, kde mohou trávit svůj volný čas ať už proto, že si ho neumí zorganizovat jinak, nebo ani jinou možnost nemají, pakliže zde tráví čas, který by jinak strávily čekáním někde na autobus. Nejde o zázemí pouze materiální, protože zde hraje jistou roli také fakt, že je zde vždy člověk, který děti vyslechne v případě, že mají nějaký problém, pokusí se poradit, případně pomoci například s nezvládnutým školním učivem, úkoly, referáty a podobně. Nejedná se samozřejmě jen o pomoc při plnění školních povinností. Opět se objevovaly odpovědi, že zde děti ze sociálně slabších rodin dostanou příležitost užívat vybavení, ke kterému by se jinak tak snadno nedostaly (počítače...) a že zde klienti rozvíjí svoji zájmovou činnost. Co se týče prospěšnosti klubu pro společnost jako takovou, dvě z pracovníků uvedly, že klub plní do jisté míry funkci prevence proti sociálně-patologickým jevům, jako je závislost na cigaretách, alkoholu a dalších návykových látkách.

6. otázkou jsem se ptala na to, jaký vliv má klub na pravidelné návštěvníky. Pracovnice jsou přirozeně toho názoru, že převážně kladný. Toto tvrzení bylo podloženo tím, že zde najdou své kamarády i děti, které mají ve škole problém se začlenit do společnosti, třeba kvůli nižší inteligenci nebo chudobě. Mimo to se jedna z dotazovaných zmínila o tom, že o stálých návštěvnících mají pracovníce jistý přehled, dozví se například o nějaké hlouposti, které se dopustily nebo hodlají dopustit, takže je zde ještě šance jim nápad rozmluvit nebo doporučit, jak napravit následky již provedeného jednání. Už jen proto, že v klubu svůj volný čas tráví, nemají tolik času a prostoru pro vymyšlení a realizaci již zmiňovaných hloupostí. Jedna z dotazovaných se zmínila i o záporném vlivu na

pravidelné návštěvníky. Je to skutečnost, že se na klubu stávají závislími a už se ani nesnaží vymýšlet jiné řešení pro to, aby se zabavily. Klub je prostě jistota. Dobu, kdy není zrovna otevřeno, nějak přežijí, a další den už před otevřením opět stepují před dveřmi.

V 7. otázce jsem zjišťovala, zda se pracovnice během svého působení v klubu setkaly s nějakým závažným výchovným problémem, který musely okamžitě začít řešit. Jedna z pracovnic přistihla pár kluků, kteří v klubu kradou. Protože vše zapřeli, přesto že je na vlastní oči viděla, vykázala je na zbytek dne z klubu a po konzultaci s vedoucí klubu se to dále řešilo stálým zákazem navštěvování klubu pro přistižené kromě jednoho z nich, který se nakonec přiznal a omluvil. Další špatnou zkušenost měla jedna pracovnice s pyrotechnikou. Do klubu přišel chlapec s ošklivou popáleninou pod okem. Spolu s kamarádem po sobě házeli petardy. Doma chlapec svedl způsobení svého zranění na jednoho z Romů, který klub navštěvuje. Babička zraněného chlapce do klubu vtrhla a začala tam křičet na někoho, kdo v tom byl úplně nevinně. Pracovnice musela přesvědčit viníky, aby vše uvedli na pravou míru, neprávem obviněnému se omluvili a také je poučila o nebezpečnosti petard. Bohužel si není jista, zda může její poučení příliš pomoci vzhledem k tomu, že chlapce k hrám s petardami prý navedl sám otec jednoho z nich.

Na **poslední** otázku, čím by bylo možné klub vylepšit, aby bylo zázemí pro návštěvníky ještě lákavější, všechny z pracovnic jednoznačně odpověděly, že materiální vybavení je zcela dostačující.³

Vedoucí klubu je Bc. Jana Mráčková. Oslovila jsem ji též formou dotazníku, který byl stejně jako dotazník pro brigádnice klubu sestaven z otevřených otázek. Jana dotazník vyplnila a rovněž souhlasila s uvedením osobních údajů. Pokusím se na základě jejich odpovědí shrnout důvody, proč se rozhodla volnočasové centrum v Horažďovicích založit, popsat úskalí, se kterými se během této práce setkávala i jak hodnotí fungování klubu dnes.

---

³ Odpovědi pracovnic v plném znění viz. přílohy (str. I)

Myšlenka založit v Horažďovicích volnočasové centrum Janu napadla na podzim roku 2009 na základě rozhovoru s vedoucí městské knihovny, která se stala součástí týmu, pracujícího na vytvoření klubu. Na jaře následujícího roku už Jana podala žádost o grant Plzeňského kraje na vybavení. Prostory pro rozjezd klubu poskytla městská knihovna, dále však kvůli prostorům pokračovalo vyjednávání s městem, protože sál knihovny nebyl dostatečně velký a stále byl užíván i pro jiné účely, takže by zde postupem času mohlo docházet ke kolizi zájmů a narušování fungování klubu.

Na otázku, co vedlo Janu k tomu, že se pustila právě do tohoto projektu, odpověděla, že již dlouho pociťovala v místě svého bydliště absenci zařízení tohoto typu. Přiznala, že dospívání pro ni samotnou nebylo vůbec lehké a myslí si, že právě místo, kde by mohla hledat pomoc, radu, či třeba jen zájem dospělého člověka by jí mohlo tenkrát pomoci. Proto se rozhodla, že dětem ocitajícím se v podobné situaci dnes tuto možnost sama poskytne, když to dosud nikdo neudělal.

Jana si na počátku této práce ani neuvědomovala, že to bude práce natolik zdoluhavá a nelehká. Už v prvních krocích směřujících k založení volnočasového centra se vyskytl problém. Tehdejší starostka města slíbila financování jednoho zaměstnance, který by klub dlouhodobě zabezpečoval, ale nakonec město poskytlo pouze finance na zaplacení brigádníka na léto. Další žádost o peníze byla směřována plzeňskému kraji, kde byla akceptována, tudíž mohl klub fungovat i po prázdninách.

Co se týče reakce zastupitelstva města na nápad vybudovat ve městě volnočasové centrum, Jana uvádí, že se projednávání tohoto návrhu k zastupitelům ani nedostalo, neboť sami radní města rozhodli o bezplatném pronájmu městských prostor za účelem provozu klubu i o finančním příspěvku. Na vznik klubu negativně reagovali lidé bydlící v jeho blízkém okolí, neboť si stěžovali na křik dětí a nepořádek, ale prý už stížnosti z jejich strany ustaly.

Ptala jsem se také na ochotu lidí v Janině okolí zapojit se do budování klubu. Odpověděla, že se dobrovolně nabídlo hned několik známých a kamarádů, že poskytnou vlastní pracovní sílu, nebo dar, který se stal součástí vybavení klubu. Celý proces shánění prostředků pro klub, jeho budování a vybavování trval půl roku.

Po nějaké době ode dne, kdy byl klub uveden do provozu a obyvatelé města jeho vznik zaznamenali, se začaly z různých stran na klub linout velice rozmanité ohlasy. Vzdělaní a rozumní lidé prý většinou vznik zařízení tohoto typu hodnotili velmi kladně a dokázali ocenit ty, kdož za tím vším stáli. Nezřídka se ovšem objevili i lidé, kteří šířili názor, že klub je místo, kde se schází „mládežnická spodina“. Měli strach, že bude-li shlukování těchto dětí podporováno, bude tím u nich zvyšováno riziko delikventního chování. Jana si toto nařknutí nenechala líbit a bránila se prostřednictvím článku v Horažďovickém obzoru (místní noviny), kde uvedla situaci okolo volnočasového centra na pravou míru. Asi se jí podařilo alespoň některé nedůvěřivce o kladech existence tohoto zařízení přesvědčit, protože už se negativní ohlasy od té doby objevovaly řidčeji.

Pro tvrzení, že má klub na své pravidelné návštěvníky skutečně dobrý vliv, má Jana hned několik argumentů. Jedním z nich je to, že si v klubu našly kamarády i děti, které se v minulosti cítily osamělé a měly problém se do kolektivu dětí hlavně ve škole začlenit. Nyní mají své „spřízněné duše“ a cítí se mnohem šťastnější. Pravidelní návštěvníci klubu se nevědomky učí toleranci a sebevýchově tím, že sdílí s ostatními společný prostor a vybavení. Mnoho lidí v dnešní době kouří. Vztahuje se to samozřejmě i na mládež navštěvující volnočasové centrum. Prý je ověřené, že si mládež z klubu chodí ven zakouřit mnohem méně často, než kdyby se potulovala bezcílně po ulicích. Klub funguje také jako dobrý informační prostředek, neboť jsou v něm nástěnky s pravidelně aktualizovanými informacemi o kulturních a společenských akcích konajících se ve městě či v jeho blízkém okolí. Dokázána je prospěšnost klubu i pro okolní společnost. OSPOD⁴ zaznamenal ve městě od doby otevření klubu o 25 % nižší počet mladistvých delikventů. V poslední době se tento počet sice opět mírně navýšil, ale stále je nižší než před fungováním klubu.

Stejně jako brigádnic i vedoucí klubu jsem se ptala, jaké problémy se u klientů klubu nejčastěji objevují. Její stanovisko je v podstatě hodně podobné. Nezájem rodičů, absence zájmů, z níž plyne neschopnost se zabavit, chudoba, status sociálně vyloučených rodin a problémy se zvládnutím školního učiva. Navíc zmiňuje problém s komunikačními schopnostmi objevující se hlavně u dětí, které donedávna neměly žádné kamarády, proto se i nadále obtížně zapojují do společných aktivit a her a třeba raději ostatní jen pozorují.

---

⁴ Orgán sociálně právní ochrany dětí

Také vedoucí klubu jsem se ptala na nejzávažnější problémy, se kterými se v DOKU setkala a jak je řešila. Zmínila problém, který se objevil krátce poté, co začala klub navštěvovat skupinka Romů. Začaly se objevovat konflikty mezi romskými a neromskými dětmi. Děti prý v Horažďovicích nejsou na Romy moc zvyklé z toho důvodu, že zde navštěvují hlavně speciální školy. Pracovnice si také nebyly jisté tím, jak tyto konflikty řešit. Jednou dokonce vtrhla do klubu matka jednoho Roma, který několik konfliktů vyvolal, a začala obviňovat pracovníci z toho, že je rasistka. Jak už se zmiňovala jedna z brigádnic, přistihla skupinku Romů při krádeži. V důsledku toho dva z nich s velmi konfliktními sklony dostali zákaz do klubu chodit a situace se uklidnila.

Za největší úspěchy klubu Jana považuje: 1. zahájení spolupráce s K-centrem v Plzni, 2. zabránění domluvou skupince dětí trestnému jednání, 3. ukončení případu kyberšikany, 4. získání lepšího postavení mezi vrstevníky některých sociálně vyloučených jedinců, 5. zmírnění nevhodného chování u několika dětí pouhou výhružkou zákazu navštěvování klubu, 6. zahájení doučování obtížně zvládaných školních předmětů, 7. podpoření četby u návštěvníků, 8. zvýšení ochoty některých dětí pomáhat ať už s úklidem, 9. nebo organizováním činností, 10. zvýšení návštěvnosti dospívajících (hlavně díky kulečníku a pingpongovému stolu), 11. zvýšení počtu dojíždějících, kteří si zvykají dobu čekání na autobus trávit v klubu.

Vedoucí volnočasového centra DOKOŘÁN přiznává, že koncem roku 2011 u sebe začala pociťovat syndrom vyhoření, proto se zaměřila hlavně na práci administrativní a přímou práci s klienty přenechává hlavně brigádnicím. Přesto ji ale stále považuje za nejvíce naplňující.

Zajímalo mě také, zda má Jana další nápady a plány, jak obohatit kulturní život místní mládeže ať už prostřednictvím klubu nebo jinak. Dozvěděla jsem se, že bude klub od dubna 2012 registrován jako nízkoprahová služba pod Diakonií Západní Čechy. Nově se angažovala v založení o. s. ProHD, které bude fungovat v podstatě jako doplněk volnočasového centra a bude prostřednictvím brigádníků zajišťovat pedagogickou a volnočasovou činnost. Sdružení mimo jiné připravuje čajovnu, která bude zároveň

fungovat jako chráněná dílna a bude financována z projektu zaměstnávání zdravotně postižených. Na závěr dotazníku dodala, že další nápady určitě ještě přijdou...⁵

1.9 VÝZKUMNÁ ČÁST III. - DOTAZOVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ CÍLOVÉ SKUPINY

Cílovou skupinou práce je mládež žijící v Horažďovicích a blízkém okolí. Výzkum jsem prováděla pomocí dotazníků na dvou místních základních školách a ve volnočasovém centru DOKOŘÁN. Do škol jsem předložila celkem **360** dotazníků, přičemž **293** z nich jsem dostala zpět vyplněných. Ve volnočasovém centru DOKOŘÁN jsem oslovila **30** dětí, kterým jsem předložila příslušný dotazník, z čehož se mi vrátilo zpět **27** vyplněných dotazníků.

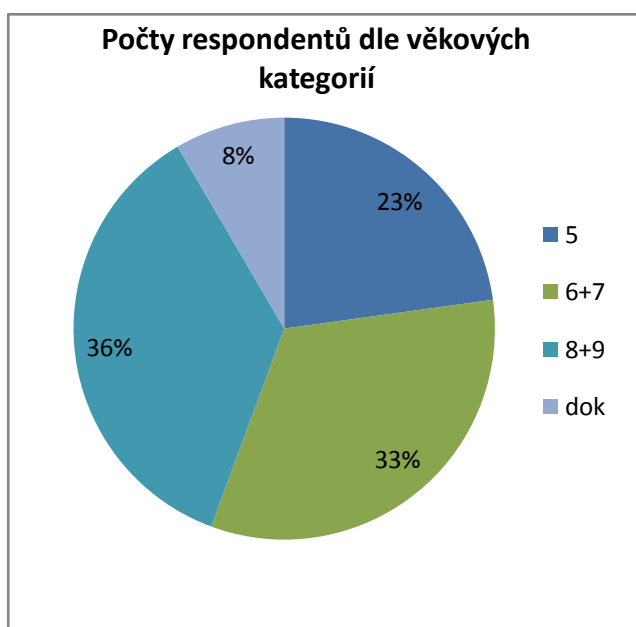
Charakteristika výzkumného vzorce

Respondenty jsem rozdělila primárně do čtyř skupin dle věku, s výjimkou čtvrté skupiny, která je tvořena dětmi oslovenými ve volnočasovém centru DOKOŘÁN. První skupina zahrnuje žáky 5. tříd základních škol, tedy děti ve věku 10 – 11 let. Do druhé skupiny jsem zařadila děti ve věku 11- 13 let, neboli žáky 6. a 7. tříd. Poslední věkovou kategorii tvoří žáci dvou nejvyšších ročníků základních škol. V základní charakteristice cílové skupiny uvádím dále rozdělení respondentů dle pohlaví a podle toho, zda bydlí přímo v Horažďovicích, nebo v některé z okolních vesnic. Celkem bylo výzkumu podrobena **320** respondentů, z toho **150** dívek a **170** chlapců. Z celkového počtu respondentů bydlí **183** dětí přímo v Horažďovicích, zatímco dětí z přilehlých vesnic je **133**. Podrobnější rozdělení je uvedeno v tabulce č. 1. a v tabulce č. 2., kde jsou zaznamenány počty dětí dojíždějících do škol z konkrétních vesnic, názorně viz. grafy č. 3 a 4. Zastoupení jednotlivých kategorií je znázorněno v grafech č. 1 a 2. Pro další vymezení výzkumného vzorce uvádím školu, kde výzkum proběhl, nebo kam dochází děti z volnočasového centra, pakliže školu navštěvují. Do základní školy Blatenská jsem předložila **200** dotazníků, **153** z nich jsem dostala zpět. V základní škole Komenského jsem dosáhla vyšší návratnosti, neboť se mi vrátilo **143** dotazníků ze **160**. V grafu č. 5 můžeme vidět procentuelní zastoupení žáků všech škol, které dotazování ve volnočasovém klubu uvedli včetně dvou základních škol, kde jsem prováděla výzkum přímo.

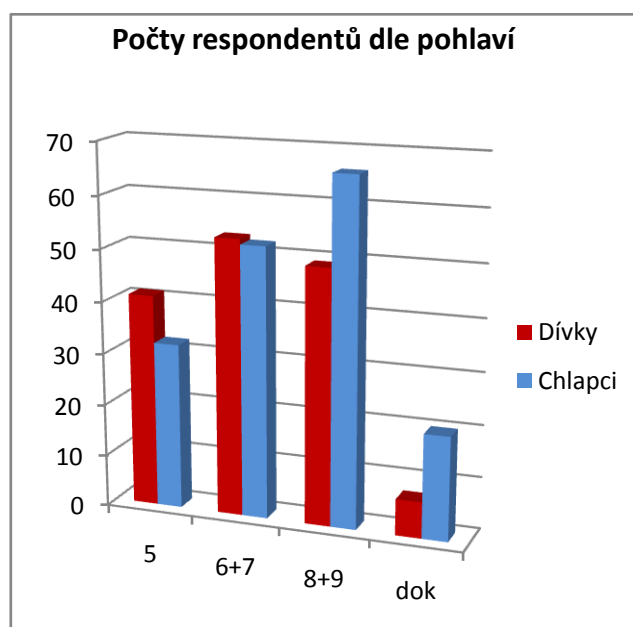
⁵ Dotazník předložený Bc. Janě Mráčkové v přesném znění viz. Přílohy str. VII

Počty respondentů dle věku, pohlaví a místa bydliště										
	všichni		5. tř.		6. tř.+7. tř.		8. tř. + 9. Tř.		DOK	
pohlaví	dívka	chlapec	dívka	chlapec	dívka	chlapec	dívka	chlapec	dívka	chlapec
	150	170	41	32	53	52	49	66	7	20
Celkový počet	320		73		105		115		27	
město	88	95	25	20	33	27	24	31	6	17
Celkem město	183									
vesnice	62	75	16	12	20	25	25	35	1	3
Celkem vesnice	137									

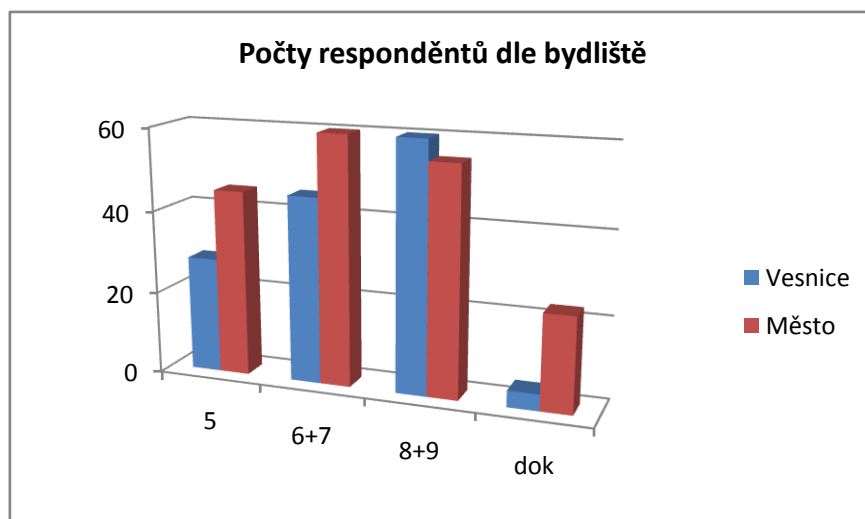
Tabulka 1 - Počty respondentů dle věku, pohlaví a místa bydliště

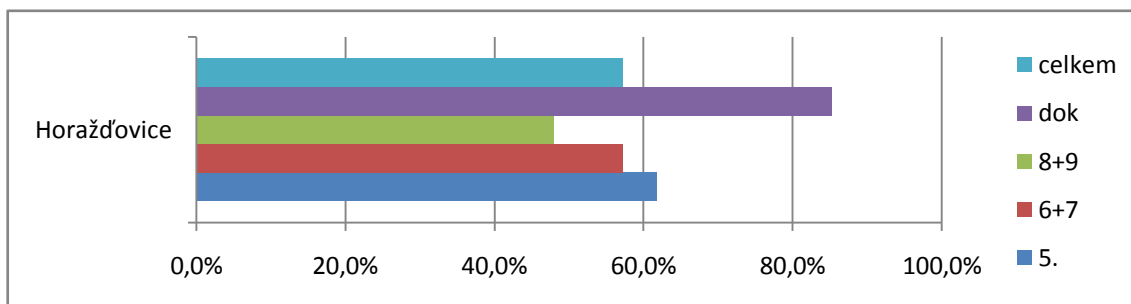
1. Graf - Věkové kategorie respondentů

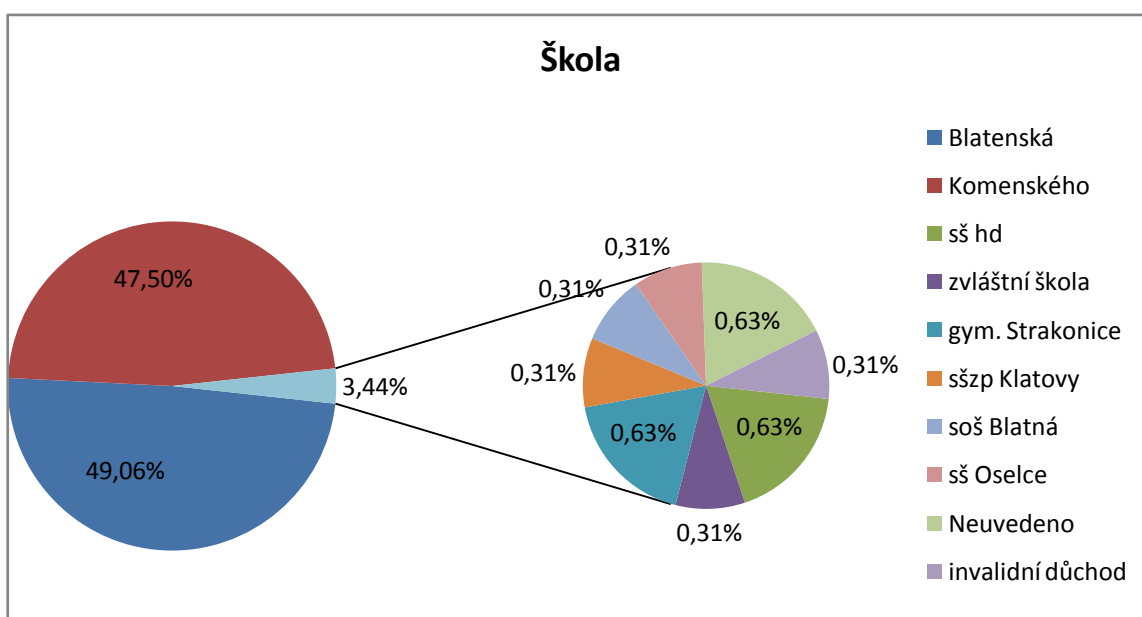
2. Graf - Počty respondentů dle pohlaví

3. Graf - Bydliště respondentů

4. Graf – Počty respondentů bydlících v Horažďovicích dle věkových kategorií v %

5. Graf - Škola

Bydliště					
	5. tř.	6. tř. +7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
Horažďovice	45	60	55	23	183
Týnec	5	4	4	0	13
Střelské Hoštice	0	5	6	0	11
HD-Předměstí	0	4	3	2	9
Břežany	3	2	2	1	8
Velký Bor	1	3	4	0	8
Boubín	2	1	5	0	8
Velké Hydčice	4	0	3	0	7
Svéradice	1	3	2	1	7
Kejnice	1	3	3	0	7
Malý Bor	2	4	0	0	6
Třebomyslice	0	4	2	0	6
Hejná	1	1	3	0	5
Slatina	2	1	2	0	5
Budětice	1	2	1	0	4
Bojanovice	0	0	3	0	3
Jetenovice	1	2	0	0	3
Veřejchov	2	0	1	0	3
Horní Poříčí	1	0	2	0	3
Nezamyslice	0	1	2	0	3
Hradešice	1	0	1	0	2
Střelskohoštická Lhota	0	0	2	0	2
Pačejov	0	1	1	0	2
Kozlov	0	1	0	0	1
Hlupín	0	0	1	0	1
Volenice	0	0	1	0	1
Babín	0	0	1	0	1
Rabí	0	0	1	0	1
Slivonice	0	0	1	0	1
Svaté pole	0	1	0	0	1
Žichovice	0	1	0	0	1
bydliště neuvedeno	0	1	3	0	4
celkem vesnice	28	44	57	4	133
celkem	73	105	115	27	320

Tabulka 2 – Bydliště

1. Společnost, ve které respondenti nejraději tráví svůj volný čas

V první otázce jsem zjišťovala, v jaké společnosti dotazované děti nejraději tráví svůj volný čas. Zajímalo mě, zda jsou spíše samotáři, hodně společenští či volí nějakou střední cestu. Více jak polovina všech dotazovaných uvedlo, že jsou nejraději ve společnosti několika nejlepších kamarádů. Za hodně společenské se považuje 30,4 % dětí, zatímco samotářů je jen 9,4 %. V malé míře se objevovaly i jiné odpovědi, například že svůj volný čas tráví rádi se zvířaty, se sourozenci či s přítelem. Zaujalo mě, že ve všech věkových kategoriích dětí dotazovaných v základních školách výrazně převažuje odpověď, že nejraději tráví čas jen s několika nejlepšími kamarády, zatímco u dětí dotazovaných v DOKU jasně převažuje preferování velké společnosti kamarádů. Přesné hodnoty v % viz. tabulka č. 3.

1.Společnost, ve které respondenti nejraději tráví svůj volný čas (v %)					
	5. tř.	6. tř. +7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
Jsem nejraději sám	11,0	11,4	6,1	11,1	9,4
Jsem rád ve velké společnosti kamarádů	30,1	28,6	26,1	55,6	30,3
Nejraději jsem mezi pár nejlepšími kamarády	52,1	53,3	64,3	25,9	54,7
Jiná možnost (viz.níže)	0,0	0,0	0,9	3,7	0,6
s rodinou	2,7	0,0	0,0	0,0	0,6
s přítelem	0,0	0,0	0,0	3,7	0,3
s bratrem	0,0	1,0	0,0	0,0	0,3
S rodinou a zvířaty	2,7	1,0	0,0	0,0	0,9
Mezi dívkami (chlapec)	0,0	0,0	0,9	0,0	0,3
se zvířaty	1,4	1,0	0,9	0,0	0,9
neuveдено	0,0	2,9	0,9	0,0	1,3
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabulka 3 - Společnost, ve které respondenti nejraději tráví svůj volný čas

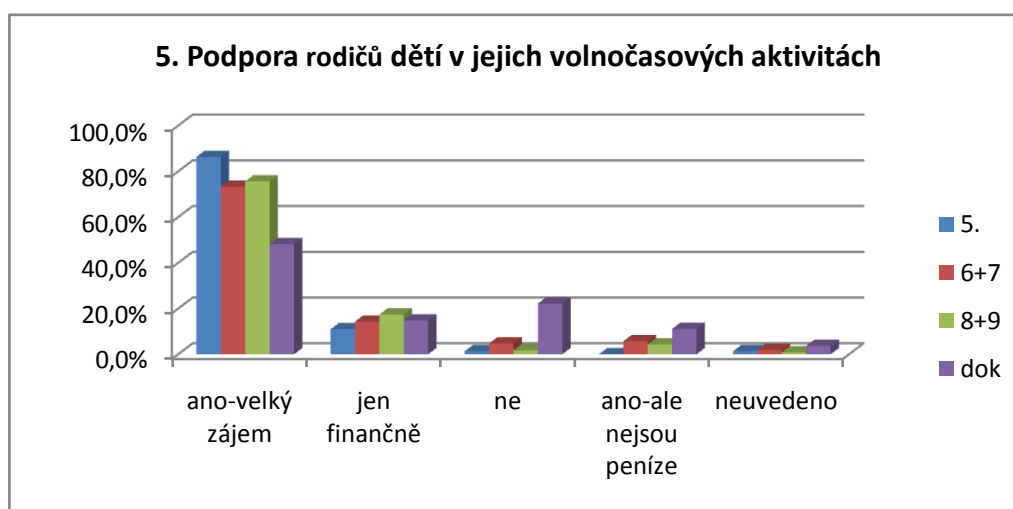
2. Podpora rodičů dětí v jejich volnočasových aktivitách

Tuto otázku jsem volila hlavně z toho důvodu, že jsem chtěla zjistit, zda děti navštěvující volnočasové centrum mají skutečně problém s tím, že o ně rodiče nejeví dostatečný zájem, nebo jeví, ale nemají dostatek finančních prostředků pro to, aby jejich děti mohly všechny své zájmy provozovat. Dle mých předpokladů a i domněnek ostatních pracovníků volnočasového centra, je procento rodičů, kteří své děti ve volnočasových

aktivitách plně podporují, u dětí z volnočasového centra skutečně výrazně nižší, než u ostatních skupin, dotazovaných na základních školách. Rovněž procento dětí, jejichž rodiče by je v jejich zájmech rádi podpořili, ale nemají na to dostatek finančních prostředků, je u dětí z klubu vyšší než u ostatních. I volba ostatních dvou možností potvrzuje předpoklady. Přesné výsledky uvádím v procentech v tabulce č. 4. Pro lepší názornost jsem výsledky zaznamenala do grafu č. 6. Zde je například dobře vidět, že největší zájem o volnočasové aktivity svých dětí jeví rodiče žáků pátých tříd, zatímco mezi dalšími dvěma kategoriemi starších dotazovaných nejsou výrazné rozdíly. Jak už bylo řečeno, i z grafu je jasně vidět, že nejmenší zájem jeví o volný čas svých dětí rodiče návštěvníků volnočasového klubu.

5. Podpora rodičů dětí v jejich volnočasových aktivitách (v %)					
	5. tř.	6. tř. +7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
Rodiče jeví o mé koníčky velký zájem a podporují mě v nich	86,3	73,3	75,7	48,1	75,0
Rodiče o mé koníčky zájem nejeví, ale finančně mě v nich podporují	11,0	14,3	17,4	14,8	14,7
Rodiče o mé koníčky vůbec nejeví zájem, nepodporují mě v nich ani finančně	1,4	4,8	1,7	22,2	4,4
Rodiče by mě rádi podporovali v mých zájmech, ale nemají na to dostatek peněz	0,0	5,7	4,3	11,1	4,4
nevedeno	1,4	1,9	0,9	3,7	1,6
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabulka 4 - Podpora rodičů dětí v jejich volnočasových aktivitách

6. Graf - zájem rodičů o volný čas svých dětí

3. Rodina

Rodina ovlivňuje dítě a rozvoj jeho osobnosti téměř ve všech směrech. Vliv má jistě i na to, jak děti tráví svůj volný čas. Proto jsem se ve svém výzkumu zaměřila i na to, jaké mají dotazované děti rodinné zázemí. Konkrétně jsem zjišťovala, zda žijí v úplné rodině s oběma rodiči, nebo jsou jejich rodiče rozvedení. Z celkového počtu přibližně tři čtvrtiny respondentů žije v úplných rodinách, s oběma rodiči. U skupin dětí dotazovaných v základních školách se toto procento pohybuje v rozmezí od 74,3 do 82,2 %, zatímco jen 55,6 procent dětí dotazovaných v DOKU žije v úplných rodinách. Tento výsledek poukazuje na to, že problémy v rodině mohou mít skutečně vliv na trávení volného času dětí. Další výstupy otázky, zjišťující rodinné poměry dětí včetně několika dalších důvodů objasňující situaci v rodině, jsou uvedeny v % v tabulce č. 5

3. Rodina					
	5. tř.	6. tř. +7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
Žijí v úplné rodině, s matkou, otcem, (sourozenci ...)	82,2	74,3	78,3	55,6	75,9
Rodiče jsou rozvedeni, žijí s matkou	17,8	19,0	17,4	22,2	18,4
Rodiče jsou rozvedeni, žijí s otcem	0,0	0,0	0,9	3,7	0,6
Jiná možnost (viz níže)	0,0	0,0	0,0	3,7	0,3
žijí ve střídavé péči obou rodičů	0,0	1,0	0,9	3,7	0,9
s prarodiči (bez rodičů)	0,0	0,0	0,9	7,4	0,9
neuveдено	0,0	5,7	1,7	7,4	3,1
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabulka 5 – Rodina

4. Sourozenci

Ve čtvrté otázce jsem pro doplnění otázky o rodinných poměrech zjišťovala počet sourozenců dotazovaných dětí. Výsledky jsem zaznamenala v % do tabulky č. 6. Zjistila jsem, že na Horažďovicku výrazně převládají rodiny se dvěma dětmi. Pouze u dětí dotazovaných ve volnočasovém centru je téměř stejné procento těch, kteří mají tři a více sourozenců, zatímco mezi nimi zřetelně převládají děti se dvěma sourozenci. Skutečnost, že je v rodině větší počet dětí, jistě přispívá k tomu, že dětem rodiče věnují méně času a i z ekonomického hlediska je pro ně obtížnější péči o všechny své děti dostatečně zabezpečit, tudíž i finanční prostředky na realizaci volnočasových aktivit dětí nemusí být dostačující. Konkrétní hodnoty v % viz. tabulka č. 6.

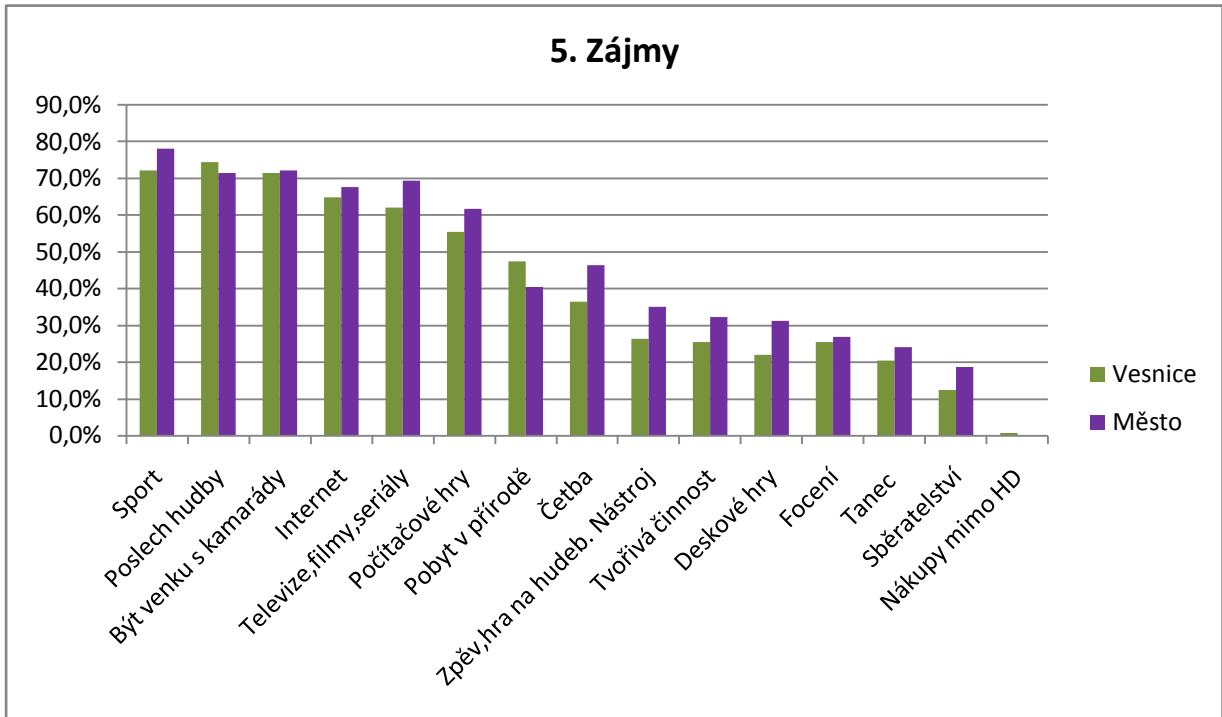
4. Sourozenci (v %)					
počet sourozenců	5. tř.	6. tř. +7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
0	13,7	11,4	10,4	3,7	10,9
1	67,1	56,2	57,4	25,9	56,6
2	15,1	20,0	25,2	48,1	23,1
3 a víc	4,1	9,5	7,0	22,2	8,4
neuvedeno	0,0	2,9	0,0	0,0	0,9
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabulka 6 – Sourozenci

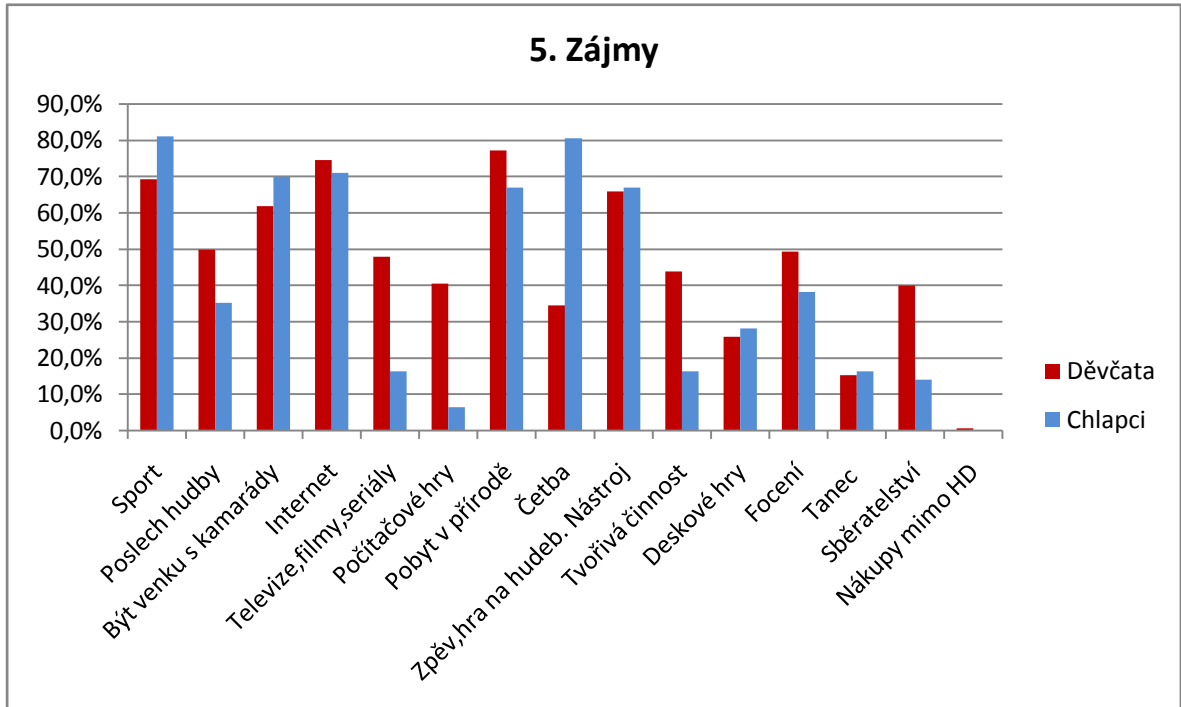
5. Zájmy

Jedním z hlavních cílů celého mého výzkumu bylo zjistit, jaké zájmy převažují u dětí a mládeže na Horažďovicku. Budu-li pracovat s celým výzkumným vzorcem, tedy se všemi 320 respondenty, nejvíce z nich, přesně 76% dětí rádo sportuje. Na druhé místo se v žebříčku nejoblíbenějších činností dostal poslech hudby a jen o pouhé procento méně dětí zahrnuje do svých zájmů trávení času venku s kamarády. Zajímalo mě také, jak se liší zájmy dětí z města a dětí z okolních vesnic. Procentuelně se v podstatě příliš neliší. Z grafu č. 7 ale můžeme vyčíst, že kromě poslouchání hudby a pobytu v přírodě všechny z uvedených zájmů převažují u dětí z města. Možná je to způsobeno tím, že Horažďovické děti mají více příležitostí své zájmy provozovat, neboť dojíždějícím dětem často brání v navštěvování různých zájmových kroužků v místě školy závislost na prostředcích hromadné dopravy. Největší rozdíl u těchto dvou skupin jsem zaznamenala u četby, sledování televize, hry na hudební nástroj či zpěvu a hraní deskových her, kdy tyto zájmy převažují u dětí z Horažďovic, ovšem ne o více než o 9 %. Vesnické děti zase výrazněji preferují pobyt v přírodě. Přirozeně se objevují také rozdíly v oblíbenosti různých koníčků u dívek a u chlapců (viz graf č 8). Velký rozdíl jsem spatřila ve všech věkových kategoriích například u počítačových her. Zatímco u chlapců jsou velmi oblíbené, u dívek jen v několika málo případech. Dívky naopak výrazně více čtou, tancují, věnují se zpěvu, hře na hudební nástroj nebo tvořivé činnosti. Překvapivě vyrovnané výsledky se objevily u sportu. Počet chlapců zahrnujících do svých zájmů sport je 81 %, přičemž je jen o 12 procent vyšší, než je celkový počet sportujících dívek, snad s výjimkou vesnických dívek ve věku 13. – 15. let, z nichž rádo sportuje jen 44 %. Vyjmenovala jsem jen některé skutečnosti, kterými lze charakterizovat zájmovou činnost dětí a mládeže na

Horažďovicku. Podrobný výčet zájmů, tak jak je preferují jednotlivé kategorie dle pohlaví, věku i bydliště, je uveden v tabulce č. 7.

7. Graf - zájmy dětí z města / vesnice

8. Graf - Zájmy dětí dle pohlaví

5. Zájmy (v %)																																				
	5. třída							6. třída + 7. třída							8. třída + 9. třída							DOK						město	vesnice	CELKEM						
	město			vesnice				*	město			vesnice				*	město			vesnice				*	město						vesnice			*		
zájmy	d.	chl.	vš.	d.	chl.	vš.	*	d.	chl.	vš.	d.	chl.	vš.	*	d.	chl.	vš.	d.	chl.	vš.	*	d.	chl.	vš.	d.	chl.	vš.	*	d.	chl.	vš.	d.	chl.	vš.	*	celkem
Sport	80	85	82	69	83	75	79	67	89	77	90	84	87	81	71	87	80	44	71	60	70	67	71	70	100	67	75	70	78	72	76					
Poslech hudby	56	65	60	69	42	57	59	76	74	75	85	72	78	76	75	81	78	88	74	80	79	67	71	70	100	67	75	70	72	74	73					
Být venku s kamarády	68	75	71	94	58	79	74	76	74	75	85	76	80	77	75	81	78	80	54	65	71	50	53	52	100	0	25	48	72	72	72					
Internet	48	80	62	38	50	43	55	73	67	70	75	68	71	70	79	87	84	84	69	75	79	33	35	35	0	0	0	30	68	65	67					
Televize, filmy, seriály	36	85	58	56	67	61	59	70	81	75	60	76	69	72	83	81	82	60	57	58	70	67	41	48	100	33	50	48	69	62	66					
Počítačové hry	48	95	69	38	75	54	63	39	93	63	40	88	67	65	25	81	56	20	69	48	52	33	65	57	0	67	50	56	62	55	59					
Pobyt v přírodě	52	50	51	69	42	57	53	42	52	47	75	36	53	50	38	29	33	44	37	40	37	17	24	22	0	33	25	22	40	47	43					
Četba	44	40	42	69	17	46	44	61	30	47	35	36	36	42	58	45	51	44	29	35	43	17	53	43	0	0	0	37	46	36	42					
Zpěv, hra na hudeb. nástroj	60	25	44	56	17	39	42	45	26	37	60	8	31	34	46	19	31	24	11	17	23	50	12	22	100	0	25	22	35	26	31					
Tvořivá činnost	52	30	42	63	8	39	41	39	22	32	55	20	36	33	38	6	20	24	6	13	17	67	35	43	0	0	0	37	32	26	29					
Deskové hry	28	45	36	25	8	18	29	27	41	33	40	24	31	32	25	29	27	20	17	18	23	0	35	26	0	0	0	22	31	22	27					
Focení	20	10	16	25	0	14	15	42	22	33	50	8	27	30	54	16	33	44	20	30	31	33	12	17	100	0	25	19	27	26	26					
Tanec	44	25	36	63	0	36	36	48	7	30	60	4	29	30	25	3	13	16	3	8	10	33	6	13	0	0	0	11	24	20	23					
Sběratelství	20	20	20	13	0	7	15	24	19	22	20	12	16	19	4	26	16	12	14	13	15	0	18	13	0	0	0	11	19	12	16					
Nákupy mimo HD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,3					

Tabulka 7 – Zájmy

Vysvětlivky: d. = dívka, ch. = chlapec, vš. = chlapci i dívky dohromady, * = všichni z města i vesnic

6. Příležitosti k trávení volného času

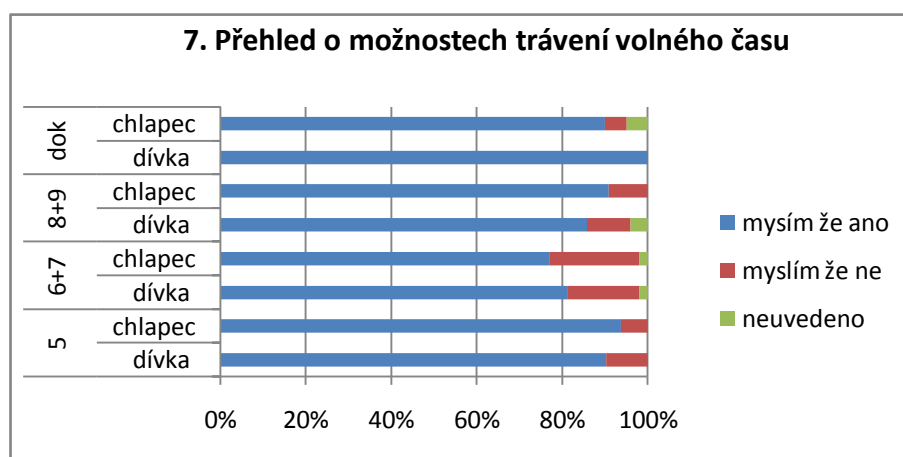
V šesté otázce jsem se respondentů ptala, zda mají v okolí svého bydliště dostatek příležitostí k provozování svých zájmů. 82,5 % všech dotazovaných odpovědělo, že ano. Zápornou odpověď zvolilo 16,9 % respondentů. V rámci jednotlivých věkových kategorií se odpovědi výrazně neliší. Veškeré výsledky zjištěné touto otázkou uvádím v tabulce č. 8 v %.

6. Příležitosti k trávení volného času									
	5. tř.		6. tř. + 7. tř.		8. tř. + 9. tř.		DOK		
	dívka	chlapec	dívka	chlapec	dívka	chlapec	dívka	chlapec	celkem
ano	82,9	78,1	88,7	82,7	75,5	84,8	71,4	85,0	82,5
ne	17,1	21,9	11,3	15,4	22,4	15,2	28,6	15,0	16,9
neuveдено	0,0	0,0	0,0	1,9	2,0	0,0	0,0	0,0	0,6
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabulka 8 - Příležitosti k trávení volného času

7. Přehled o možnostech trávení volného času na Horažďovicku

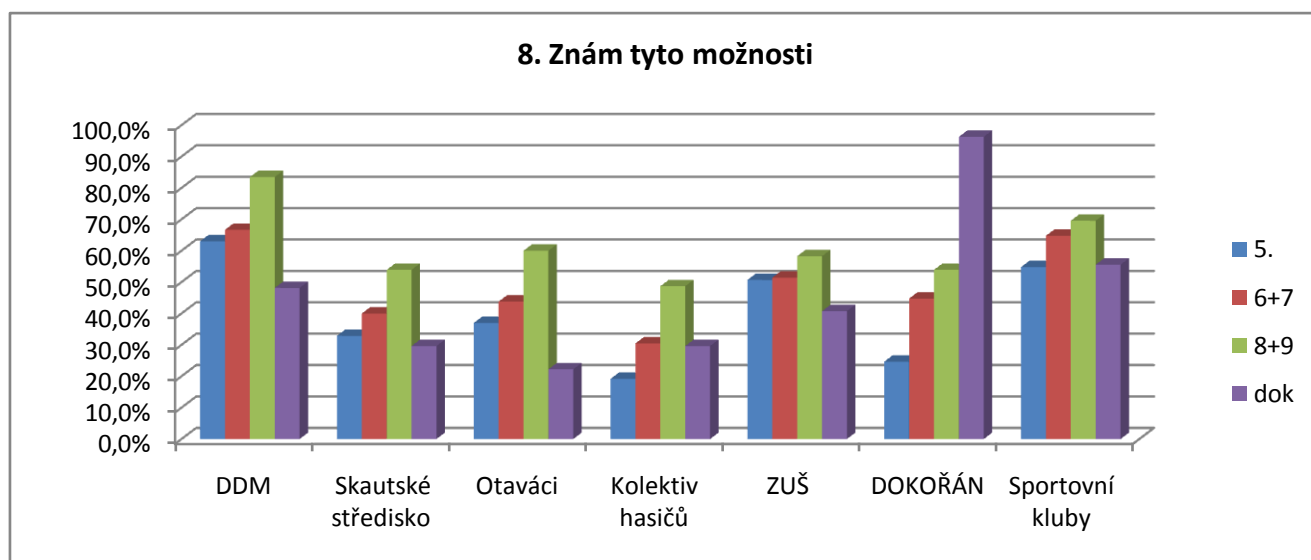
Z výsledků odpovědí na předchozí otázku vím, že většina dotazovaných je s možnostmi realizace volnočasových aktivit v místě svého bydliště spokojena. V otázce číslo 7 jsem se zaměřila na to, zda se cítí být o možnostech trávení volného času dostatečně informováni. Odpovědi na tuto otázku jsem procentuelně znázornila grafem č. 9. Jasně z něho vyčteme, že kladnou odpověď zvolilo téměř ve všech věkových kategoriích přibližně 80 – 90% dětí. Dívky z volnočasového centra dokonce odpověděly kladně všechny, ale tento údaj nepovažuji za příliš směrodatný vzhledem k tomu, že jich je pouze 7. Další nejpočetnější kategorií s kladnou odpovědí jsou chlapci z pátých tříd (93,8 %), naopak nejméně informováni se cítí být chlapci z 6. a 7. tříd ZŠ (21,2 %).

9. Graf - Přehled o možnostech trávení volného času

8. Konkrétní znalosti organizací sdružujících děti a mládež a zařízení poskytující nabídku volnočasových aktivit v Horažďovicích

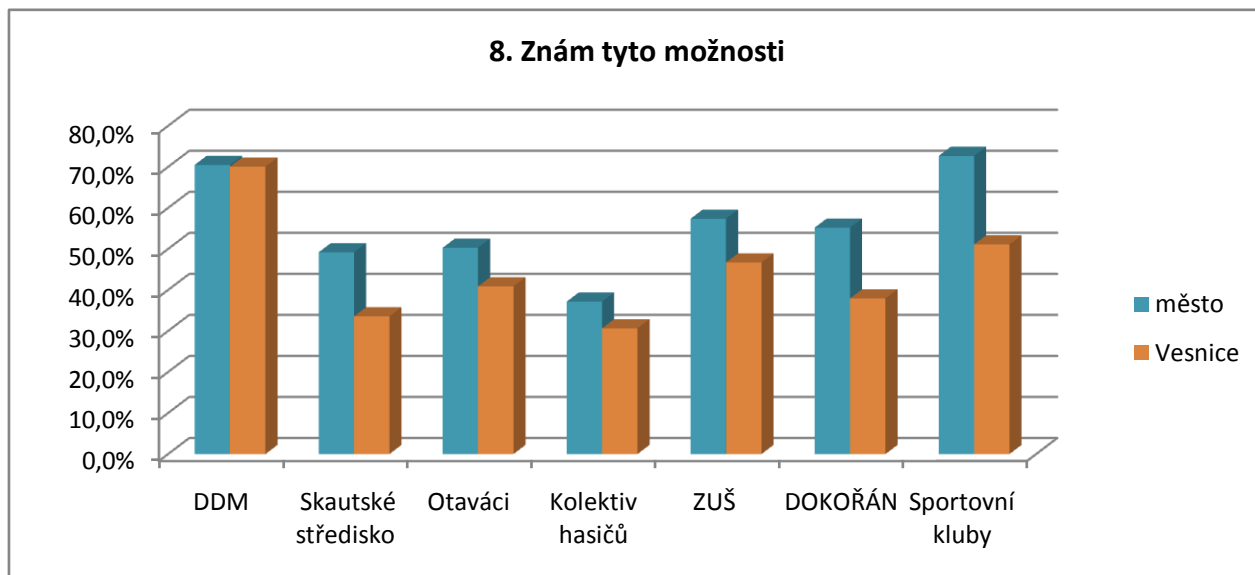
Prostřednictvím 8. otázky jsem zjišťovala, které organizace, zařízení organizující zájmové kroužky, kluby a podobně jsou dotazovaným dětem známé a které ne. Graf č. 10 znázorňuje srovnání odpovědí jednotlivých věkových kategorií. Celkově nejméně informovaní jsou žáci pátých tříd a návštěvníci volnočasového centra. Nejvíce jsou s nabízenými možnostmi seznámeni žáci 9. tříd. Co se týče samotných možností, ve všech kategoriích kromě návštěvníků volnočasového centra zná největší procento dětí DDM. Děti dotazované v DOKU nejvíce volily samozřejmě volnočasové centrum. Přirozeně by se dalo předpokládat, že zná volnočasové centrum 100 % dotazovaných přímo v tomto prostředí, ale není to tak, protože ne všichni odpověděli na všechny otázky, zvláště děti v klubu.

10. Graf - informovanost o konkrétních možnostech trávení volného času v Horažďovicích – srovnání v rámci věkových kategorií

Kromě srovnání odpovědí na otázku č. 8 v rámci věkových kategorií mě dále zajímalo, zda jsou velké rozdíly v informovanosti o této oblasti mezi dětmi bydlícími přímo v Horažďovicích a vesnickými dětmi. Odpovědi na tuto otázku jsou znázorněny grafem č. 11. Z grafu na první pohled vidíme, že jsou městské děti výrazně informovanější, z čehož se dá soudit, že k informacím tohoto typu se děti nedostávají primárně ve škole. Celkově největší povědomí mají všichni opět o DDM, dokonce téměř stejné procento respondentů z obou kategorií. Ještě o něco více dětí z města uvedlo informovanost o možnosti členství

ve sportovních klubech. Nejmenší počet dětí z obou kategorií zná Sdružení dobrovolných hasičů, což mě trochu překvapilo, neboť jsem očekávala, že znalost tohoto sdružení bude výrazně vyšší u vesnických dětí.

11. Graf - informovanost o konkrétních možnostech trávení volného času v Horažďovicích – srovnání výsledků jednotlivých kategorií dle místa bydliště

9. – 10. Navštěvování kroužků DDM

Díky předchozím otázkám jsem zjistila, že o Domě dětí a mládeže respondenti jistě povědomí mají. Otázkou č. 9 jsem se ptala, jestli kroužky v DDM sami navštěvují, nebo ne. Pokud volili jinou odpověď než kladnou, v nabídce záporných odpovědí byly specifikovány důvody, z jakých kroužky sami navštěvovat nechtějí. Četnost odpovědí na tuto otázku jsem uvedla v tabulce č. 9. Kroužky v DDM navštěvuje 30 % dotazovaných. Největší procento těch, kteří navštěvují kroužky v jednotlivých věkových kategoriích, jsem zaznamenala u dívek z pátých tříd. Jedná se o více než polovinu z nich. Nejméně návštěvníků kroužků DDM je ve skupině chlapců dotazovaných v DOKU, přesně řečeno ani jeden z nich na žádný kroužek nechodí. Pokud respondenti kroužky z vlastní vůle nenavštěvují, je to většinou proto, že je žádný z nabídky kroužků neoslovil. 26 % dotazovaných uvedlo jiný důvod, přičemž většinou navázali na další otázku, kde jsem se ptala na důvody, ze kterých kroužky nenavštěvují, přesto že by chtěli. 31 % z těchto dětí nenavštěvuje kroužek proto, že na to nemá dostatek času, 16 % kvůli dojíždění. Další hodnoty jsou uvedeny v rovněž v procentech, v tabulce č. 10.

Ptala jsem se také na konkrétní kroužky, které děti navštěvují. Tři nejoblíbenější, které byly zmíněny alespoň desetkrát, jsou tyto: kytara, zumba a hip-hop. 6 dotazovaných chodí na keramiku, rybářský kroužek, stolní tenis a horolezectví. Dále byly minimálně čtyřikrát zmíněny kroužky pařba, chovatelský kroužek, mechatronika, sniper, včelařství, orientální tance a tenis.

9. Navštěvování kroužků DDM (v %)									
Pozn. d. = dívka	5. tř.		6. tř.+7. tř.		8. tř. + 9. tř.		DOK		
chl. = chlapec	d.	chl.	d.	chl.	d.	chl.	d.	chl.	celkem
ano	54	41	40	27	20	24	29	0	30
Ne - nemám rád organizovanou činnost	0	3	8	2	0	9	14	0	4
Ne - nebavilo by mě docházet pravidelně	7	6	4	10	22	18	0	35	13
Ne – nic by mě nebavilo	20	34	8	10	33	27	14	30	22
Ne - jiný důvod	20	6	32	46	20	20	29	30	26
neuvedeno	0	9	9	6	4	2	43	5	6
celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabulka 9 – Navštěvování kroužků DDM

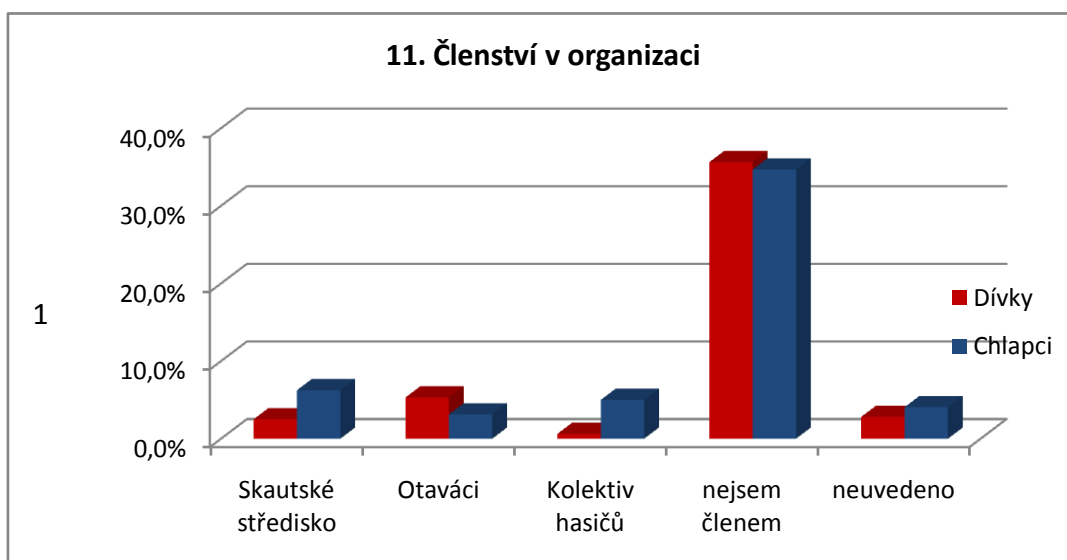
10. Nemožnost navštěvování kroužků DDM (v %)									
Pozn. d. = dívka	5. tř.		6. tř.+7. tř.		8. tř. + 9. tř.		DOK		
chl. = chlapec	d.	chl.	d.	chl.	d.	chl.	d.	chl.	celkem
Nedostatek času	41	53	21	25	35	29	29	20	31
Registr.poplatak	2	0	6	8	2	5	0	20	5
Rodiče nechtějí	2	0	2	2	0	2	14	0	2
Pozdní Inform.	5	3	8	6	0	0	14	0	3
Dojíždění	10	16	15	17	20	24	0	0	16
Jiný důvod	2	0	0	2	0	0	0	0	1
neuvedeno	37	28	49	40	43	41	43	60	42
	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabulka 10- Nemožnost navštěvování kroužků DDM

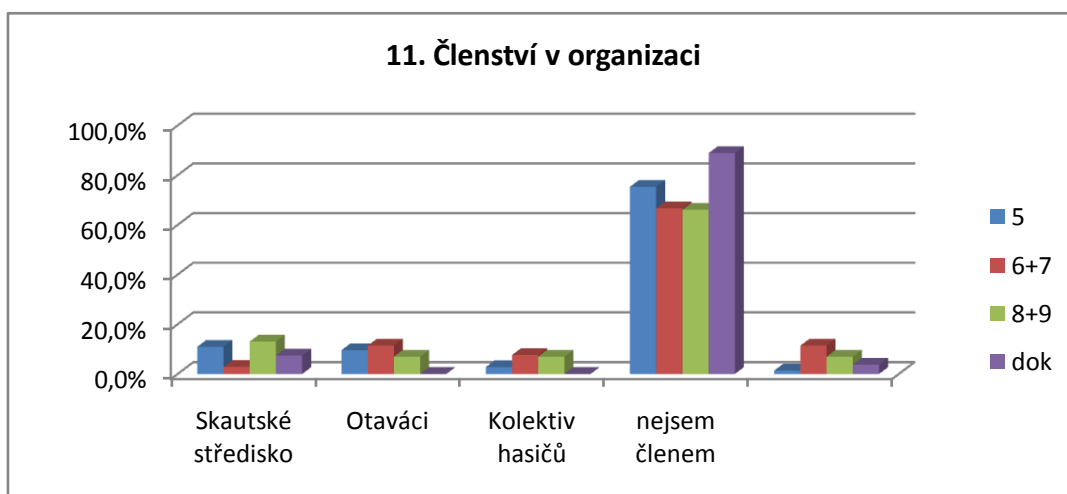
11. Členství v organizacích sdružujících mládež

Všechny výše zmiňované organizace nabízejí svým členům celou řadu zájmových aktivit, možnost rozvoje jejich schopností, učení se nových dovedností. Myslím, že mohou mít na rozvoj osobnosti dětí dobrý vliv, proto jsem se respondentů ptala, zda mají

s členstvím v některé z těchto organizací vlastní zkušenost. Kromě celkového počtu respondentů zastoupených v jednotlivých organizacích mě dále zajímalo, kolik z nich je chlapců, kolik dívek a zda se objeví výrazné rozdíly v počtu zástupců také u jednotlivých věkových kategorií. Počet skautů a Otaváků ve výzkumném vzorci je téměř stejný. Skautů je o pouhého člena více, což je 8,8 % všech dotazovaných. Hasičů je o 3 % méně. Z grafu č. 12 můžeme vyčíst, že u skautů a hasičů převažuje počet chlapců, zatímco k členství v Pionýrské skupině Otaváci se přihlásilo více dotazovaných dívek. Rozdíly v zastoupení jednotlivých věkových kategorií v daných organizacích nejsou příliš markantní. Zmínila bych snad jen to, že u skautů převažují žáci dvou nejvyšších tříd ZŠ, u Otaváků žáci tříd šestých a sedmých a Kolektiv hasičů se rovněž skládá převážně z členů obou těchto kategorií v téměř shodném počtu. Podrobnější údaje viz. graf č. 13.

12. Graf - členství v organizacích dle pohlaví

13. Graf - Členství v organizacích dle věkových kategorií

12. - 13. Příčiny vedoucí k registraci u některé z organizací sdružující děti a mládež a bariéry, jež tomuto počínání dětem brání

Ve dvanáctém bodě dotazníku jsem navázala na otázku předchozí. Odpovídali zpravidla jen ti, kdož na 11. otázku odpověděli kladně, což je 22,5 % všech dotazovaných. Z tohoto počtu 9,4% uvedlo, že o organizaci, jíž jsou členem, něco slyšeli, a v důsledku toho se sami rozhodli jít se na schůzku členů podívat. O procento méně z nich se nechalo přesvědčit kamarádem a několik dotazovaných odpovědělo, že za přihlášení do dané organizace vděčí rodičům. Na otázku číslo 13 odpovídali jen ti, kdož by se rádi stali členem některé z výše zmiňovaných organizací, ale něco jim v tom brání. Většina uvedla, že na to nemá dostatek času. Několik málo respondentů přiznalo, že jim schází finanční prostředky k tomu, aby se mohli aktivně zúčastňovat akcí pořádaných organizací, o jejíž členství by stáli. Někteří uvažují o tom, že se na schůzku některé z organizací půjdou podívat. Konkrétně zmiňována byla nejčastěji Pionýrská skupina Otaváci, méně dětí projevilo zájem o skauting a nejméně z těchto zmiňovaných by se rádo stalo členy Kolektivu mladých hasičů.

14. Navštěvování ZUŠ

Základní umělecká škola nabízí dětem základní vzdělání v oboru hudebním, literárně – dramatickém, nebo výtvarném. V první části dotazování směřovaného přímo k ZUŠ jsem zjišťovala, zda respondenti školu navštěvují a pokud ano, zda z vlastní vůle, nebo proto, že si to přejí jejich rodiče. Ze všech 320 dotazovaných dětí navštěvuje školu 86 dětí. Další počty dětí, které by rády některý obor ZUŠ navštěvovaly, ale z nějakého důvodu nemohu, jsou spolu s uváděnými důvody zaznamenány v tabulce č. 11.

14. ZUŠ						
	5. tř.	6. tř.+7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem	
Ano - chci	26	23	14	4	67	86
Ano - rodiče chtějí	6	2	5	1	14	
Ano - z donucení	0	2	3	0	5	
Ne - nechci	31	60	79	16	186	
Ne - chci ale je to drahé	4	5	4	1	14	
Ne - jiný důvod	0	2	4	0	6	
neuvedeno	6	11	6	5	28	
	26	23	14	4	67	

Tabulka 11 - Navštěvování ZUŠ

V rámci 14. otázky jsem se těch, kteří uvedli, že ZUŠ navštěvují, dále ptala také na příslušný obor a v případě oboru hudebního také na konkrétní hudební nástroj. Navštěvované hudební obory uvádím v tabulce č. 12. Součet všech navštěvovaných oborů není totožný s celkovým počtem dětí, které ZUŠ navštěvují (viz. tabulka č. 11), a to z toho důvodu, že některé děti navštěvují oborů více. Stejná situace nastává i v poměru navštěvovaných hudebních nástrojů (viz. tabulka č. 13) a celkového počtu žáků oboru hudebního.

14. ZUŠ - navštěvované obory					
Obory	5. tř.	6. tř. + 7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
hudební (hra na hud. nástroj)	24	17	16	0	57
literárně-dramatický	3	7	0	2	12
výtvarný	2	7	2	1	12
pěvecký sbor	1	1	3	3	8
houslový soubor	3	2	1	0	6
celkem	33	34	22	6	95

Tabulka 12 - ZUŠ - Navštěvované obory

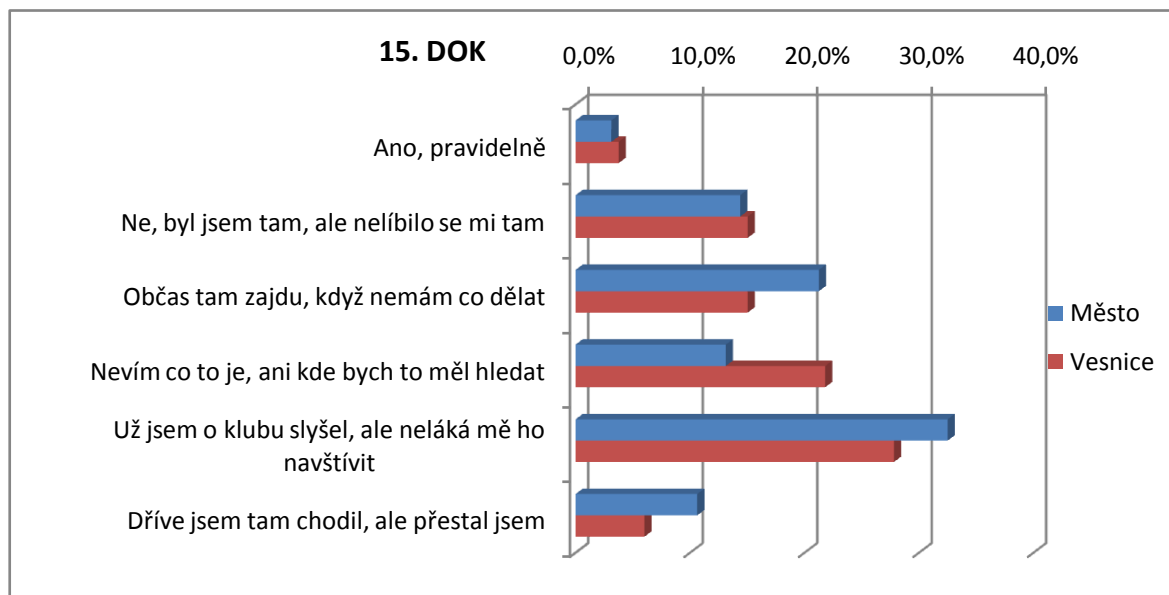
14. ZUŠ - hudební obor - hudební nástroje					
	5. tř.	6. tř. + 7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
flétna	9	2	5	1	17
housle	7	5	3	0	15
klavír	4	4	6	1	15
keyboard	1	3	0	0	4
bicí	1	1	2	0	4
kytara	0	0	4	0	4
příčná flétna	0	2	0	0	2
trumpeta	1	0	1	0	2
celkem	23	17	21	2	63

Tabulka 13 - Hudební obor - hudební nástroje

15. Volnočasové centrum DOKOŘÁN

Nyní se dostávám k další ze stěžejních otázek této části výzkumu. Tou je zjištění, kolik dětí z celkového počtu dotazovaných v základních školách navštěvuje Volnočasové centrum Dokořán, nebo ho alespoň někdy navštívily, případně zda ho z nějakého konkrétního důvodu navštěvovat přestaly. U těch, kteří ho nikdy nenavštívili, mě zajímalo, zda o jeho existenci alespoň vědí. Zároveň mě opět zajímalo srovnání odpovědí dle

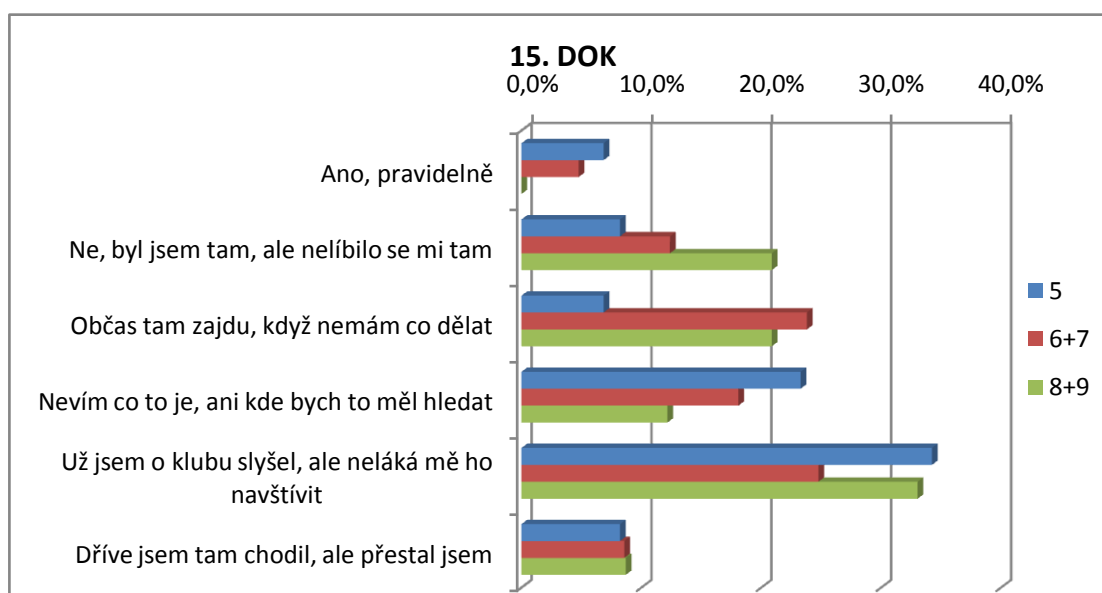
věkových kategorií a místa bydliště. Bydlištěm se v tomto případě zabývám proto, že jednou z funkcí klubu má být zpříjemnit dojíždějícím dobu čekání na vlak či autobus. Chtěla bych tedy zjistit, kolik dojíždějících tuto službu využívá. Odpověď na tuto otázku je graficky znázorněna procentuelně grafem č. 14.

14. Graf - Navštěvování DOKU – město / vesnice

Procento pravidelných návštěvníků z Horažďovic je téměř shodné, stejně jako procento těch, kteří klub někdy v minulosti navštívili, ale nezaujal je. Více jak dvacet procent dotazovaných horažďovických dětí klub navštěvuje příležitostně, když zrovna nemá lepší zábavu. U dojíždějících je to 15 %, což také není zanedbatelné množství, tudíž se domnívám, že klub jako zázemí pro dojíždějící v určité míře funguje. To, že dojíždějících využívajících tuto možnost není ještě více, může být částečně způsobeno také tím, že více jak 20 % vesnických dětí o Klubu ještě vůbec neslyšelo, přestože funguje už skoro dva roky. Městské děti jsou v tomto ohledu přirozeně informovanější. Nejvíce respondentů z obou těchto skupin volilo možnost, že o klubu slyšeli, ale jeho návštěva je neláká. 8,5 % dotazovaných uvádí, že do klubu dříve chodili, ale z nějakého důvodu ho navštěvovat přestali. Někteří i tyto důvody uvedli. 2,4 % přestala do DOKU chodit kvůli Romům, kteří začali klub navštěvovat přibližně před půl rokem, 3,8 % specifikovalo příčinou ukončení svých návštěv v DOKU jako „nevyhovující společnost“. Malé procento respondentů dále uvádělo, že jim v navštěvování DOKU brání současná otevírací doba, věkové omezení nebo nuda. Pomocí grafu č. 15 mohu také specifikovat zvláštnosti jednotlivých věkových kategorií vztahující se k této otázce. Uvedu jen některé z nich. Pravidelné návštěvníky

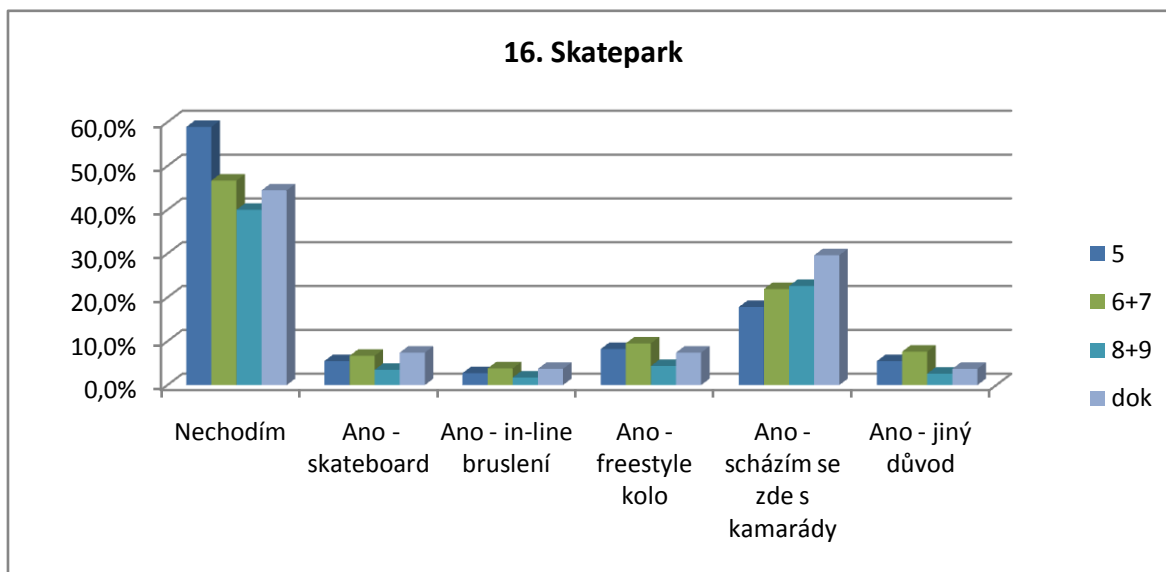
najdeme hlavně mezi žáky pátých tříd, v menší míře mezi žáky tříd šestých a sedmých, zatímco u nejstarší kategorie je nenajdeme. Ti jsou zase hojně zastoupeni mezi těmi, kdož navštěvují klub jen nárazově, nebo se jim tam nelíbí vůbec. Velké procento z nich DOK ani nenavštívilo, a to z toho důvodu, že je tato alternativa trávení volného času ničím neoslovuje. Překvapivě vyrovnané je u všech věkových kategorií procento těch, kteří do klubu dříve chodili, ale z různých důvodů (viz. výše) už klub nenavštěvují. Na závěr vyhodnocení otázky č. 15 bych chtěla upozornit na ovlivnění těchto výsledků tím, že jsem v tomto případě do výzkumného vzorce záměrně nezařadila ty, kdož byli tázáni přímo ve volnočasovém klubu. Na frekvenci jejich návštěv v klubu se zaměřím v jiné výzkumné otázce.

15. Graf - Navštěvování volnočasového centra DOKOŘÁN

16. Skate – park

Skate-park v Horažďovicích je známý jako oblíbené místo neorganizovaných schůzek mládeže. Prostřednictvím otázky č. 16 jsem se respondentů dotazovala, zda je toto místo lákavé i pro ně, a pokud ano, proč. Dále jsem zjišťovala, které sportovní činnosti ve skate-parku provozují, nebo zda tam chodí pouze za účelem scházení se s kamarády. Docílila jsem těchto výsledků: Skate – park navštěvuje 42, 2 % dotazovaných. Polovina z nich uvedla, že tam chodí kvůli kamarádům, se kterými se zde schází. Nejatraktivnějším sportem, který zde dotazovaní provozují, je free-style cyklistika, skateboarding je na druhém místě. Co se týče oblíbenosti skate-parku vzhledem k jednotlivým věkovým kategoriím, nespátřuji zde výrazné rozdíly, přesto je však z grafu č. 16 zřejmé, že

16. Graf - Navštěvování skate-parku

obliba tohoto místa stoupá s věkem. 5 % dotazovaných, kteří odpověděli kladně, si vybralo poslední z nabízených možností, tedy to, že do skate-parku chodí z jiného důvodu než z těch, které jsem uvedla. Nejčastěji doplňovali, že sem chodí jezdit na koloběžce, na klasickém kole, hrát fotbal nebo basketbal, mladší z dotazovaných se rádi kloužou po rampách, někoho baví pozorovat místní sportovce a jeden respondent dokonce odpověděl, že chodí do skate-parku kvůli klidu a lavičce.

17. Zájmové aktivity, které místní děti v okolí svého bydliště postrádají

Předmětem mého zájmu bylo také v rámci výzkumu zjistit, jaké zájmové aktivity příslušníci cílové skupiny v lokalitě svého bydliště postrádají. Vše je zaznamenáno v tabulce č. 14 tak, jak se k této problematice sami respondenti vyjádřili. Protože se několikrát objevila v odpovědích činnost, která je v aktuální nabídce⁶ zájmových kroužků DDM uvedena, kontaktovala jsem ředitele DDM, aby mi objasnil, zda jsou všechny kroužky v nabídce skutečně v provozu, nebo se některé (například pro nedostatečný zájem) neotevřely. Zjistila jsem, že kroužky francouzština a hip–hip (obojí dětmi dvakrát zmiňováno) realizovány skutečně jsou. Airsoft hrají děti na střeleckém kroužku sniper a kroužek ultimate frisbee v DDM otevřen pro nedostatečný zájem v letošním roce nebyl. Co se týče fotbalu pro chlapce, pakliže zájemce nechce hrát závodně za místní fotbalový

⁶ Dostupné z www: <<http://www.ddm-hd.cz/>>

klub, což znamená věnovat tomu v sezóně většinu víkendů, také zde možnost nemá, stejně jako dívky, které by chtěly hrát fotbal. Respondent zmiňující dětské divadlo by mohl zkusit Literárně – dramatický kroužek organizovaný ZUŠ. Některé dětmi zmiňované aktivity jsou v místních podmínkách těžko realizovatelné (rybaření na moři, lyžařský areál...), ale rozhodně by se ve výčtu přání těchto dětí dalo najít něco, čím by se pořadatelé zájmových kroužků v Horažďovicích mohli nechat inspirovat...

17. Zájmové aktivity, které děti v HD a okolí postrádají					
	5. tř.	6. tř. +7. tř.	8. tř. + 9. tř.	DOK	celkem
koně - jízdárna	5	4	1		10
zimní stadion	1	2	7		9
hokej		6	1		7
basketbal	1		2	2	5
sólový zpěv	1	2		2	4
breake dance		1	2		3
nákupní centrum				3	3
větší kino				3	3
francouzština		2			2
krasobruslení	1	1			2
paintball		1	1		2
hip-hop		1		1	2
lyžování, snowboarding		1	1		2
balet	1	1			2
	dětské divadlo	airsoft	americký fotbal	box	
	fotbal	baseball	fotografování	popový kroužek	
	fotbal pro dívky	biketrial	parašutistika	menší Zoo	
	in-line dráha	klasický tanec	historický kroužek	házená	
	lanové centrum	modelářský kroužek	florbal - závodní úroveň	moci jezdit na motorce (ve 13 l.)	
	saxofon	motokros	rallye		
	střední škola	paličkování	rybaření na moři		
	zemědělství	tanec v párech	softbal		
		závody na čtyřkolkách	tanec se psem		
			aikido		
		závody na motocyklech	latinsko-americké tance 2x		
			vrestling		
			vodní polo		

Tabulka 14 - Zájmové aktivity, které děti v HD a okolí postrádají

18. Dojíždění za zájmovými aktivitami do vzdálenějšího okolí Horažďovic

18. otázka opět volně navazuje na otázku předchozí. Tentokrát jsem se respondentů ptala na to, zda jezdí provozovat zájmové činnosti, které ve zdejších podmínkách provozovat nemohou, do vzdálenějšího okolí. Z tabulek č. 15 a 16 lze vyčíst, kam a za jakými aktivitami se dotazovaní nejčastěji vydávají. Odpovědi jsou opět rozříděny dle věkových kategorií. Tentokrát jsem do tabulky nezařadila skupinu dětí dotazovanou ve Volnočasovém klubu Dokořán z toho důvodu, že ani jeden z těchto respondentů neodpověděl na otázku č. 18. kladně.

18. Nejčastěji zmiňované zájmy, na kterými respondenti dojíždí		Počet (jednotlivé věkové kategorie dle tříd)			
zájem	místo	5. tř.	6. tř. +7. tř.	8. tř. + 9. tř.	celkem
koně - jezdeckví	Krutěnice - Ustaleč	2		1	3
	Svéradice		1	1	2
	Pačejov		1		1
	Štětice			1	1
fotbal	Hradešice	1			1
	Malý bor			1	1
	Myslív		1		1
	Nalžovské hory		1		1
	Plzeň			1	1
bruslení (hokej)	Sušice	1	2	3	6
	Strakonice			1	1
hokej	Plzeň	1	1		2
hip-hop	Kašperské hory		2		2
nakupování, kino	?		1	2	3
ZUŠ	Sušice	1		1	2
tenis	Strakonice			1	1
modelářský kroužek	Strakonice			1	1
výpočetní technika	Strakonice	1			1
aikido	Strakonice	1			1
atletika	Sušice	1			1
výtvarná dílna	Praha	1			1
florbál	Klatovy	1			1
hasiči	Kolinec			1	1
kovář	Oselce			1	1

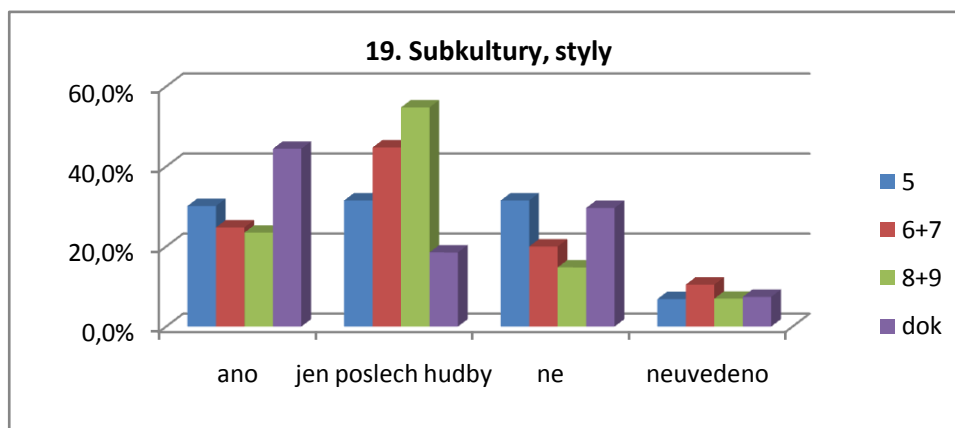
18. Nejčastěji navštěvovaná města z důvodu realizace volnočasových aktivit	
Strakonice	5
Sušice	9

Tabulka 15 - Dojíždění za zájmovými aktivitami

Tabulka 16 - Města, kam děti z HD za realizací svých zájmů nejčastěji dojíždí

19. Subkultury, styly

Již v teoretické části jsem uváděla, že příslušnost k některým subkulturám může mít vliv na životní styl mládeže, tedy i na způsob trávení volného času. Proto jsem se na tuto problematiku zaměřila i v rámci tohoto výzkumu. Ptala jsem se, zda se respondenti ztotožňují s některou subkulturou či stylem, ať už hudebním, nebo nehudebním. Pro ty, kdož odpovídali, že ano, by na základě konkretizace této odpovědi (v nabídce odpovědí) mělo platit, že se s daným stylem neztotožňují pouze poslechem hudby tohoto stylu, ale upravují dle něj také svoji celkovou image, či dokonce životní styl. Procento takto odpovídajících i volitelů ostatních odpovědí lze vyčíst z grafu č. 17, kde jsou odpovědi specifikovány opět na základě věkových kategorií. Nejvýrazněji ovlivněna styly a subkulturami je dle grafu mládež dotazována ve volnočasovém klubu DOKOŘÁN.

17. Graf - Subkultury, styly

Pro přesnější popis situace v tabulce č. 17 uvádím, které konkrétní styly dotazovaní jako své oblíbené uváděli. Je to souhrn všech stylů, které byly uváděny ať už jako styly, do nichž příslušná mládež stylizuje celkovou svoji image, nebo je jen výrazně preferuje ve výběru hudby, kterou poslouchá. Domnívám se, že výběr hudby je do jisté míry závislý na pohlaví, proto v tabulce rozlišuji odpovědi chlapců a dívek.

styl	dívky	chlapci	celkem	styl	dívky	chlapci	celkem
hip hop	20	10	30	heavy metal	0	4	4
rock	9	17	27	pop	2	0	2
metal	7	14	21	hard rock	0	2	2
punk	2	8	10	rock and roll	0	1	1
reggae	5	2	7	break dance	1	0	1
EMO	4	1	5	ska	1	0	1
rap	0	4	4	jungle	0	0	1

Tabulka 17 - Subkultury, styly

DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY PRO KLIENTY VOLNOČASOVÉHO CENTRA DOKOŘÁN

Dotazník pro klienty volnočasového centra DOKOŘÁN byl téměř totožný s tím, který byl předložen žákům základní škol během výuky. Rozdíl byl pouze v tom, že obsahoval 7 doplňujících otázek vztahujících se přímo k volnočasovému centru DOKOŘÁN. V této kapitole formuluji otázky v přesném znění a opět se pokusím odpovědi analyzovat a vyhodnotit.

Pozn.: Celý dotazník v přesném znění i dodatek k dotazníku také viz přílohy str. VIII - XII

1. Jak jsi se dozvěděl o volnočasovém centru DOKOŘÁN ?

První otázka této části dotazníku byla otevřená. 17 z 27 dotazovaných na ni odpovědělo, že se o Volnočasovém klubu DOKOŘÁN dozvěděli od někoho ze svých kamarádů, ať už v době jeho vzniku, nebo později, když už byl nějakou dobu v provozu. Jedenkrát byli zmíněni rodiče, sourozenci, přítelkyně nebo dokonce článek v místních měsíčních novinách (Horažďovický obzor). Dále jeden z respondentů odpověděl, že s centrem spolupracuje již od vzniku, takže lze předpokládat, že byl v době budování centra zapojen do některé z prací vedoucích k jeho založení. Zbývajících 5 dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo.

2.) Kdy jsi ho navštívil poprvé?

Druhá otázka byla rovněž otevřená. Jejím cílem bylo zjistit, zda se klientela klubu často mění, nebo je zde opravdu pevné jádro tvořené návštěvníky, kteří do klubu chodili už v době jeho vzniku a stále patří mezi jeho pravidelné klienty. Vzhledem k tomu, že 9 z 27 dotazovaných na otázku neodpovědělo a 5 odpovědělo, že neví, domnívám se, že výsledky nemohu považovat za příliš směrodatné, tudíž se o nich zmíním jen okrajově a nebudu na jejich základě vyvozovat žádné závěry. Z pěti různě formulovaných odpovědí odhaduji, že jde opravdu o případy těch, kteří se v klubu objevují více či méně pravidelně už od dob jeho založení, tedy od léta 2010. Tři dotazovaní se považují za dlouhodobé návštěvníky, ale svoji odpověď přesněji nespecifikovali. Zbývajících pět respondentů začalo klub navštěvovat během posledního pololetí.

3.) S kým jsi přišel do DOKU poprvé?

Tato otázka se částečně shoduje s otázkou první, čehož mohu využít ke kontrole správnosti odpovědí. Na výběr měli respondenti tentokrát ze tří jasně formulovaných odpovědí. 21 z 27 dotazovaných odpovědělo, že do klubu přišlo s jedním či více kamarádů nebo sourozenců. 4 respondenti přišli do klubu poprvé sami. Poslední z nabízených možností nikdo ne zvolil, což znamená, že nikoho z dětí nepřivedli do klubu jeho rodiče. Dva dotazovaní na otázku neodpověděli. Výsledky 1. a 3. doplňující otázky pro klienty klubu shodně poukazují na to, že informace o volnočasovém centru se zpravidla šíří právě mezi příslušníky cílové skupiny, pro něž je tato služba určena. Jiné faktory, jako například informace v místních novinách a podobně, jsou v porovnání s tímto téměř zanedbatelné.

4.) Co tě přimělo k tomu, že jsi do DOKU přišel znovu?

Ve čtvrté otázce jsem zjišťovala hned dvě informace. Jednou z nich byly důvody vedoucí k opakovaným návštěvám DOKU a druhá měla specifikovat, zda k opakovaným návštěvám dochází pravidelně, či nikoliv. 8 dětí uvedlo, že se do klubu začaly opakovaně vracet hlavně proto, že zde našly nové přátele, a 12 dotazovaných zvolilo odpověď, že díky klubu mohou konečně dělat něco, co je baví. 7 dotazovaných do klubu pravidelně nechodí, 12 ano.

Chtěla bych se také vrátit k 15. otázce z části dotazníku určené jak dětem v DOKU, tak dětem dotazovaných v základních školách, protože v rámci vyhodnocování této otázky (viz. str. 54) jsem v předchozí části do zkoumaného vzorce nezahrnula skupinku dětí dotazovaných přímo ve volnočasovém centru. Ti totiž na rozdíl od ostatních v této otázce přirozeně vybírali jen ze dvou nabízených možností odpovědí. Jednou z nich bylo, že klub navštěvují pravidelně. Tuto odpověď zvolilo 14 z 27 dětí. Jedenáct dětí prostřednictvím druhé z výše zmiňovaných odpovědí uvedlo, že do klubu chodí jen občas, a to tehdy, když zrovna nemají co dělat.

5.) Pokud navštěvuješ klub pravidelně, jak často?

5. otázka této výzkumné části byla opět uzavřená. Respondenti měli na výběr ze 3 možností. Tyto možnosti včetně četnosti výskytu jejich výběru uvádím v tabulce č. 18.

5. Jak často DOK navštěvuješ?	
1 x týdně	6
2 x týdně	4
více jak 2x týdně	11
neuvedeno	6
celkem	27

Tabulka 18. - Frekvence návštěv volnočasového centra

6.) Co je hlavní důvod tvých návštěv DOKU?

Prostřednictvím této otázky jsem se snažila zjistit míru atraktivity jednotlivých aktivit, které klub svým klientům nabízí. Do nabídky možností jsem uvedla všechny aktivity a funkce klubu, které na základě vlastní zkušeností s prací v centru považuji za výrazně oblíbené a uznávané. Zároveň jsem dala respondentům možnost vybrat libovolný počet z nabízených možností. V tabulce č. 19 jsou uvedeny odpovědi, které měli respondenti

6. Co je hlavní důvod tvých návštěv Doku?	
Kulečnick	16
Setkávání s kamarády	14
Mohu být jinde než doma	11
Ping-pong	10
Počítače	9
Možnost povídat si s pracovníci (Jana, Šárka,...)	9
Deskové hry	8
Mohu se zde bavit, aniž bych musel něco platit	8
Fotbálek	7
Možnost používat materiály a pomůcky pro výtvarné tvoření (malování na textil, drátkování...)	7
Možnost doučování, pomoc s úkoly do školy	3

Tabulka 19 - Oblíbenost jednotlivých aktivit nabízených klubem

v nabídce včetně počtu těch, kteří jednotlivé možnosti zahrnuli do svého výběru. Více jak polovina všech dotazovaných zvolila možnost hry kulečnicku a setkávání s kamarády. Mezi další nejpočetnější odpovědi patří fakt, že klienti díky klubu nemusí být doma. Tato skutečnost může poukazovat na to, že velká část návštěvníků klubu pochází z nefunkčního rodinného zázemí, proto volí náhradní alternativy tohoto prostředí, kde by se cítily lépe. Na druhou stranu si uvědomuji, že respondenti jsou ve věku dospívání, kdy je do určité míry negativní postoj

k vlastním rodičům, jejich výchovným metodám a názorům normální. Na čtvrtém místě

oblíbenosti je ping - pong, na pátém počítače spolu s možností povídání si s pracovníci. Příjemně mě překvapilo, že všeobecně mládeží oblíbené počítače jsou až na pátém místě. Vzhledem k vlastní zkušenosti s neustálými dohady o chvíli strávenou u počítače jsem předpokládala, že tuto možnost zvolí více dotazovaných, než například stolní tenis či možnost povídat si s pracovníci. Velké rozdíly se zde ale neobjevují.

7.) Existuje něco, co ti v klubu chybí, co bys zde uvítal/a?

Na poslední otevřenou otázku dotazovaná mládež většinou odpovídala záporně. Ti, kdož odpověděli kladně, uvedli, že jim v klubu chybí cigarety, florbalové míčky, více počítačů, přívod vody přímo v klubu, zkušebna, hudební nástroje, klávesy, tanec, PS 3 a basketbalové hřiště.

Na závěr hodnocení této doplňující části bych chtěla podotknout, že dotazníky určené klientům volnočasového centra byly specifické také ve způsobu, kterým většina těchto dětí přistupovala k otázkám. Všimla jsem si, že nápadně velká část respondentů této kategorie nepochopila správný význam otázek a hlavně návaznost mezi nimi, pokud se někde objevila. Skutečnost, kterou v jedné otázce potvrdili, nejednou třeba hned v otázce následující popřeli. Do těchto vyplněných dotazníků jsem nahlížela dříve než do těch, které jsem předložila dětem v základních školách. Při tomto prvním náhledu jsem měla vážné obavy, že jsem otázky položila špatně a nesrozumitelně. Během analýzy výzkumu provedeného na základních školách jsem došla k závěru, že otázky srozumitelné byly, protože většina dětí dotazovaných v základních školách odpovídala na otázky dle mého očekávání. Přiznávám, že na základě zkušenosti s analýzou výsledků u takto početného výzkumného vzorce bych nyní některé otázky formulovala jinak. Přesto skutečnost, že jsem u klientely volnočasového centra DOKOŘÁN zaznamenala nápadně nižší chápavost a porozumění textu v porovnání s ostatními příslušníky výzkumného vzorce, zůstává překvapivá.

ZÁVĚR

V teoretické části práce jsem se zaměřila na pojem volný čas jako na jeden z aspektů, který může mít dle toho, jak se s ním pracuje, určitý vliv na rozvoj osobnosti člověka v době dospívání. Na základě odborné literatury jsem dále specifikovala faktory, které ovlivňují způsob trávení volného času u dětí, což je především rodina a prostředí, ve kterém vyrůstají.

Hlavním cílem empirické části bylo zjistit, jaké zájmy mají příslušníci cílové skupiny a zda mají v okolí svého bydliště dostatek příležitostí pro jejich realizaci. Popsala jsem možnosti, které podle mého názoru dětem smysluplné a bezpečné trávení volného času nabízejí, a zjistila jsem, v jaké míře příslušníci cílové skupiny právě tyto možnosti znají a využívají. Ve většině případů jsem porovnávala výsledky výzkumu u tří skupin dle věkových kategorií a u čtvrté skupiny, která zahrnovala respondenty dotazované přímo ve volnočasovém centru DOKOŘÁN. Snažila jsem se zjistit, zda se dotazované děti potýkají s nějakými problémy, které jim brání v provozování jejich zájmových aktivit, a zaměřila jsem se na to, o jaké problémy se jedná. Okrajově jsem se dotkla také ekonomických faktorů, které s touto problematikou souvisejí. Protože mimo jiné právě kvůli finanční situaci rodiny některé děti volí jako alternativu smysluplného trávení volného času navštěvování volnočasových center, zaměřila jsem se podrobněji na Volnočasové centrum Dokořán v Horažďovicích, abych zjistila, z jakých dalších důvodů děti toto zařízení navštěvují a jaký přínos to má pro ně samotné i pro okolní společnost. Situaci jsem mapovala ze dvou různých pohledů, a to jak z pohledu dětí samotných, tak z pohledu pracovníků, které s dětmi ve volnočasovém centru pracují. Všechny zjištěné výsledky jsou zaznamenány v grafech a tabulkách v empirické části práce.

Díky této práci jsem si udělala přehled o tom, jak dnešní děti vyrůstající ve stejné lokalitě jako já tráví svůj volný čas a jaké zájmy u nich převládají. Budu-li i na dále alespoň příležitostně či dobrovolně jako doposud pracovat s místní mládeží, může mi to posloužit ve výběru zájmových aktivit, které jí budu nabízet. Výsledky mé práce mohou posloužit jako inspirace i dalším lidem, kteří pracují v organizacích či zařízeních nabízejících volnočasové aktivity pro děti a mládež, ať už jako dobrovolníci, pracovníci či ředitelé některého z těchto zařízení.

RESUMÉ

Cílem teoretické části práce bylo na základě odborné literatury specifikovat pojem volný čas dětí a mládeže spolu s hlavní faktory, které mají u dospívajících vliv na trávení volného času a jejich životní styl.

V empirické části jsem se zabývala trávením volného času u konkrétní cílové skupiny, tedy u dětí a mládeže na Horažďovicku. Prostřednictvím dotazníků jsem zjistila především to, jaké jsou jejich zájmy a jaké mají podmínky pro jejich realizaci. Zjištěné výsledky mohou posloužit jako inspirace například pro pracovníky či dobrovolníky v organizacích a zařízeních, která se v Horažďovicích volnočasovými aktivitami mládeže zabývají.

SUMMARY

On the basis of literature, the main purpose of the theoretic part of this work was to specify the term of leisure time of children and teenagers together with main factors which influence the way of using leisure time of teenagers and their lifestyles.

In the practical part of this work, I focused on using leisure time in a specific target group of children and teenagers in Horažďovice region. By using question forms, I found out primarily what their interests are and what conditions they have for their realizations. The results can be used for example as an inspiration for such workers or volunteers working in organisations and establishments which deal with free time activities of young people.

SEZNAM LITERATURY

1. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8927-5
2. CHALOUPKA, Luboš. *Úvod do sociální patologie: díl 5, Volný čas, parta a zájmová sféra obtížně vychovatelných dětí a mládeže*. Praha: SPN, 1983
3. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6
4. HÁJEK, Bedřich. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-729-0128-1
5. KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-731-5004-2
6. JEDLIČKA, Richrad, Petr KLÍMA, Jaroslav KOŤA, Jiří NĚMEC a Jiří PILAŘ. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Vyd. 1. Praha: Themis, 2005. ISBN 80-731-2038-0
7. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077
8. KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 325 s. ISBN 978-807-0418-963
9. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 280 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3 (BROŽ.)

Internetové zdroje:

1. DOK Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-20] Dostupné z :
<<http://www.dokhorazdovice.cz>>
2. Dům dětí a mládeže Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-20] Dostupné z :
<<http://www.ddm-hd.cz/>>

3. Přírodovědná stanice Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-20] Dostupné z: <<http://www.stanice.estranky.cz/>>
4. Základní umělecká škola Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-21] Dostupné z: <<http://www.zus.horazdovice.cz>>
5. Středisko Prácheň [online] 2011 [cit. 2011-02-21] Dostupné z: <<http://strediskoprachen.skauting.cz/> >
6. Otaváci [online] 2011 [cit. 2011-02-25] Dostupné z: <<http://www.otavaci.pionyr.cz/>>
7. SDH Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-26] Dostupné z: <<http://www.sdhhorazdovice.estranky.cz>>
8. Fotbalový klub Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-29] Dostupné z: <<http://www.fkhd.cz/>>
9. Tenis Klub Horažďovice[online] 2011 [cit. 2011-02-29] Dostupné z: <<http://www.tkhd.cz> >
10. TJ Sokol Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-29] Dostupné z: <<http://www.stolnitenishorazdovice.cz>>
11. Krytý plavecký bazén Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-29] Dostupné z: <<http://www.bazen.horazdovice.cz/>>
12. Penzion Houba Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-29] Dostupné z: <<http://www.penzionhorazdovice.cz/sportovni-vyuziti.html>>
13. Městská knihovna Horažďovice [online] 2011 [cit. 2011-02-29] Dostupné z: <<http://www.knihovna.horazdovice.cz>>
14. Pionýr [online] 2011 [cit. 2011-03-7] Dostupné z: <<http://pionyr.cz/index.php?page=mzi>>
15. Učební – texty.pdf [online] 2011 [cit. 2011-03-7] Dostupné z: <<http://www.dh.cz/dokumenty/mladez/vzdelani/vedouci/ucebni-texty.pdf> >

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Grafy

1. Graf - Věkové kategorie respondentů	38
2. Graf – Počty respondentů dle pohlaví.....	38
3. Graf - Bydliště respondentů.....	38
4. Graf – Počty respondentů bydlících v Horažďovicích dle věkových kategorií v %.....	38
5. Graf - Škola	39
6. Graf - zájem rodičů o volný čas svých dětí	42
7. Graf - zájmy dětí z města / vesnice	45
8. Graf - Zájmy dětí dle pohlaví.....	45
9. Graf - Přehled o možnostech trávení volného času	47
10. Graf - informovanost o konkrétních možnostech trávení volného času v Horažďovicích – srovnání v rámci věkových kategorií.....	48
11. Graf - informovanost o konkrétních možnostech trávení volného času v Horažďovicích – srovnání výsledků jednotlivých kategorií dle místa bydliště	49
12. Graf - členství v organizacích dle pohlaví	51
13. Graf - Členství v organizacích dle věkových kategorií	51
14. Graf - Navštěvování DOKU – město / vesnice.....	54
15. Graf - Navštěvování volnočasového centra DOKOŘÁN	55
16. Graf - Navštěvování skateparku.....	56
17. Graf - Subkultury, styly	59

Tabulky

Tabulka 1 - Počty respondentů dle věku, pohlaví a místa bydliště	38
Tabulka 2 – Bydliště	40
Tabulka 3 - Společnost, ve které respondenti nejraději tráví svůj volný čas.....	41
Tabulka 4 - Podpora rodičů dětí v jejich volnočasových aktivitách	42
Tabulka 5 – Rodina.....	43
Tabulka 6 – Sourozenci	44
Tabulka 7 – Zájmy	46
Tabulka 8 - Příležitosti k trávení volného času	47
Tabulka 9 – Navštěvování kroužků DDM.....	50
Tabulka 10- Nemožnost navštěvování kroužků DDM	50
Tabulka 11 - Navštěvování ZUŠ.....	52
Tabulka 12 - ZUŠ - Navštěvované obory.....	53
Tabulka 13 - Hudební obor - hudební nástroje.....	53
Tabulka 14 - Zájmové aktivity, které děti v HD a okolí postrádají	57
Tabulka 15 - Dojíždění za zájmovými aktivitami	58
Tabulka 16 - Města, kam děti z HD za realizací svých zájmů nejčastěji dojíždí	58
Tabulka 17 - Subkultury, styly.....	59
Tabulka 18 - Frekvence návštěv volnočasového centra	62
Tabulka 19 - Oblíbenost jednotlivých aktivit nabízených klubem	62

PŘÍLOHY

Seznam příloh

1. Dotazník pro pracovníce volnočasového centra Dokořán I
2. Dotazník určený zakladateli, nyní vedoucí klubu VII
3. Dotazník pro žáky 5 – 9 tříd základních škol VIII
4. Dodatek k dotazníku určenému pro návštěvníky volnočasového centra Dokořán XII

1. DOTAZNÍK PRO PRACOVNICE VOLNOČASOVÉHO CENTRA DOKOŘÁN

Tento dotazník je sestavený pro účely bakalářské práce s názvem „Specifika trávení volného času dětí a mládeže na Horažďovicku“. Jednou z hlavních součástí práce je výzkum prováděný ve volnočasovém centru Dokořán a to jak u dětí které klub navštěvují, tak u pracovníků klubu.

Prosím tě o zodpovězení těchto několika otevřených otázek týkajících se klubu, tvých zkušeností s jeho klienty a prací s nimi. Kdyby tě napadlo něco, co v otázkách nezaznělo a považuješ to za důležité v rámci objektivitu výzkumu, budu jen ráda, když mě na to upozorníš, nebo to tam prostě napíšeš tak, jak to vidíš.

Nejprve prosím o vyjádření, zda tě mohu uvést v práci pod tvým skutečným jménem, nebo chceš být pod dotazníkem uvedena jako anonym. V Případě, že netrváš na anonymitě vyplň prosím tyto údaje:

Jméno, věk :

Obor tvého studia (pokud studuješ) + ročník:

Mockrát děkuji za spolupráci

Iveta Stulíková

Odpovědi pracovníků v plném znění:

Jméno: **Mirka Nováčková**

Věk: 21

Obor tvého studia (pokud studuješ) + ročník: sociální a kulturní antropologie, 3. ročník

1) *Jak dlouho v klubu brigádně pracuješ?*

Vlastně od doby, kdy je otevřený, tj. 3 roky. Během roku jeden až dva víkendy, v poslední době tedy méně, o prázdninách tak jeden měsíc.

2) *Co je podle tebe hlavním důvodem toho, proč děti klub navštěvují?*

Protože se nudí, neumí se sami moc dobře zabavit. Navíc mají v klubu kamarády, s kterými se tam pravidelně setkávají. Mají přístup k mnoha hrám, hlavně ale k počítačům, kulečníku, fotbalu a ping-pongu. Pracovníci jsou spíše kamarádi než

autority, jak tomu je ve škole a na většině kroužků, děti se tam podle mě i proto cítí dobře. Navíc si s nimi povídáme a věnujeme se jim, možná víc, než to dělají někteří jejich rodiče.

3) *Jak se změnil kolektiv dětí, které klub navštěvují, od doby, kdy jsi zde začala pracovat?*

Pevné jádro klubu zůstává. Klub začaly navštěvovat i starší děti, obzvláště přes týden, kdy do klubu chodí po škole před odjezdem autobusů, což považuji za velké plus klubu, jinak by tyto děti spíše „zevlovaly“ na nádraží. Do klubu začalo také chodit velké množství Romů, většina z nich je ale bezproblémová, takže mně osobně tento fakt nevadí.

4) *Volnočasové centrum přirozeně navštěvují i děti, které trpí nějakými problémy, ať už v rodině, ve škole, či jinde. Jaké problémy podle tebe tyto děti nejčastěji mají?*

Největším problémem těchto dětí je, že se jim rodiče dostatečně nevěnují. Myslím si, že málokdy vědí, kde jejich děti vůbec jsou a co dělají. Z toho plynou problémy ve škole - drzost, nezvladatelnost, špatné známky. Samozřejmě to neplatí obecně, do klubu chodí i děti z neproblémových rodin a s dobrými školními výsledky. Děti z problémových rodin ale převažují.

5) *Uved', čím hlavně je klub podle tebe prospěšný, ať už dětem samotným nebo místní společnosti jako takové.*

Účelem klubu mělo být poskytnutí zázemí pro děti, které si neumí naplánovat svůj volný čas a odpoledne po škole tráví poflakováním po městě, přičemž nejsnazším řešením, jak si tento volný čas ukrátit, jsou cigarety, alkohol a nakonec drogy. Horažďovice tímto problémem trpí poměrně dlouho. Volnočasový klub nezachrání ty, kteří se už na tuto cestu vydali, ale má možnost podchytit děti, které k tomu mají nejblíže, a to se podle mě, i kdyby to mělo být pouze několik málo jedinců, daří. V tom vidím největší přínos dětem, byť si to oni sami nemohou nyní uvědomovat.

6) *Některé děti navštěvují klub pravidelně. Jakým způsobem je to podle tebe ovlivňuje?*

Tráví svůj čas mezi kamarády a ne poflakováním se po městě a vymýšlením blbostí (čmárání po zdech, kradení ventilků, nakupování pyrotechniky ad.). O dětech, které do klubu chodí nejčastěji, máme už nějaký přehled, víme, jaké jsou, co jsou jejich nejslabší stránky a navíc se na ně většinou dozvíme průšvihy, které udělaly (například házení petard po obývacím pokoji v nepřítomnosti rodičů). Tím pádem jim můžeme dostatečně vysvětlit, proč je to, co udělaly, špatné, na rozdíl od rodičů, kteří něco takového netuší. Případně to podložit nějakým mírným zákazem v rámci klubu, který na ně platí někdy až zázračným způsobem, zvláště je-li to dočasný zákaz počítačů, nebo dočasný zákaz navštěvování klubu.

7) *Setkala jsi se během svého působení v klubu s nějakým závažným problémem, který jsi musela okamžitě začít řešit? Pokud ano, napiš prosím, o co šlo, jakým způsobem jsi situaci řešila, případně jaký byl výsledek tvého zásahu.*

Asi nejzávažnější problém byl s hraním si s pyrotechnikou. Jeden kluk hodil petardu tomu druhému přímo do obličeje a scházel centimetr k tomu, aby výbušina zasáhla oko. Odpoledne v klubu jsem se ptala, od čeho má takový puchýř. Po chvíli vyptávání se oba přiznali. Vylezlo z nich, že babičce zraněného, u které byl na prázdninách, řekli, že to udělal místní Rom. Babička vtrhla do klubu a příšerně začala křičet na jedno z dětí, které prý údajného viníka zná. Ten samozřejmě ani nevěděl, o co jde, a rozbřečel se. Řešení bylo jednoduché. Vysvětlit viníkovi, co všechno se mohlo stát, vysvětlit postiženému, jaké měl štěstí, a oba přimět k okamžitému přiznání rodičům a omluvě neprávem nařknutému chlapci. Problém byl, že si dlouho ani jeden neuvědomovali, proč je kupování bouchacích kuliček a meg nebezpečné, protože v pozadí toho stálo, že jeden z rodičů jim pár dní před tímto incidentem sám s házením petard pomáhal, takže děti v tom logicky nemohli vidět nic špatného. Slíbily, že zbylé petardy vyházejí a už se to nebude opakovat. Pokud ano, pravděpodobně se to dozvíme a bude muset přijít radikálnější řešení.

- 8) *Myslíš si, že v klubu něco chybí? Napadá tě něco, čím by se dal vylepšit?*
Ne, nic.

Anonymní respondentka

- 1) *Jak dlouho v klubu brigádně pracuješ?*

Přesně od 22. září 2011

- 2) *Co je podle tebe hlavním důvodem toho, proč děti klub navštěvují?*

Jedním z hlavních důvodů, proč děti klub navštěvují, je určitě dojíždění dětí z okolních vesnic. Škola jim mnohdy končí o hodně dřív, než jezdí autobusy a proto děti tráví tento čas v klubu, aby nemusely například v zimním období mrznout někde venku.

Dále sem chodí děti ze sociálně slabších rodin. Tyto rodiny většinou nevlastní internet nebo ani počítač, který je pro mnohé skoro jediným důvodem návštěvy klubu. Pokud se stane, že počítače jsou na dlouho obsazené, některé děti většinou odcházejí a přijdou, až když je některý z počítačů volný.

Zbytek dětí sem chodí kvůli zařízení klubu. Nejvíce obsazený je kulečník nebo ping-pong. Hodně oblíbené jsou ale i některé společenské hry nebo výtvarné potřeby.

- 3) *Jak se změnil kolektiv dětí, které klub navštěvují, od doby, kdy jsi zde začala pracovat?*

Nepracuji zde dlouho, takže prakticky sem chodí kolektiv stále stejný s výjimkou přistěhování jedné rodiny Romů po Vánocích. Z této rodiny sem začalo chodit asi sedm dětí. Do konce týdne se prý ale zase stěhují jinam.

- 4) *Volnočasové centrum přirozeně navštěvují i děti, které trpí nějakými problémy, ať už v rodině, ve škole, či jinde. Jaké problémy podle tebe tyto děti nejčastěji mají?*

Občas sem chodí dívka, která měla doma problémy s bratrem a je nebo byla umístěna v diagnostickém ústavu.

O dalších výrazných problémech nevím.

- 5) *Uveď, čím hlavně je klub podle tebe prospěšný, ať už dětem samotným nebo místní společnosti jako takové.*

Do odpovědi na tuto otázku bych zahrnula odpověď na otázku druhou. Klub je prospěšný dětem, které musí dojíždět. Nepoflakují se tedy nikde venku, ale zabavují se různými aktivitami právě v klubu.

Klub je zde dále také pro děti, na které rodiče nemají tolik času, protože třeba hodně pracují. Mohou za námi kdykoliv přijít s nějakým problémem a svěřit se, nebo si třeba domluvit doučování do školy.

Děti ze sociálně slabších rodin se zde dostanou k aktivitám, ke kterým by se normálně nedostaly.

- 6) *Některé děti navštěvují klub pravidelně. Jakým způsobem je to podle tebe ovlivňuje?*

Děti se musejí učit, protože kdyby dostávaly špatné známky, rodiče by je do klubu nepouštěli. Nemusejí se nudit, tudíž nevymýšlí žádné hlouposti, jako je alkohol, cigarety apod.

- 7) *Setkala jsi se během svého působení v klubu s nějakým závažným problémem, který jsi musela okamžitě začít řešit? Pokud ano, napiš prosím, o co šlo, jakým způsobem jsi situaci řešila, případně jaký byl výsledek tvého zásahu.*

Bohužel jsem se zde setkala i s krádeží, a to před nedávnem. Přistihla jsem tři děti, když se pokoušely ukrást nějaké oblečení. Pokusila jsem se je na zbytek dne vyhodit z klubu, ale místo aby sklopily hlavu a potichu odešly, začaly lhát, že nic nedělaly a sprostě nadávat. Nakonec se to vyřešilo trvalým zákazem vstupu do klubu. Jedinému chlapci, který se přišel omluvit, to bylo prominuto a dále smí chodit do klubu.

- 8) *Myslíš si, že v klubu něco chybí? Napadá tě něco, čím by se dal vylepšit?*

Z mého pohledu je klub vybaven hodně dobře a vylepšovat ho není potřeba. Hodně dětí si stěžuje na nedostatek počítačů. Osobně si myslím, že čtyři počítače tu úplně stačí. Potom by každý seděl jen u počítače, což není zdravé.

Jméno: **Petra Cvachová**

Věk: 23

Obor tvého studia (pokud studuješ) + ročník: učitelství 1. stupně ZŠ, 4. ročník

- 1) *Jak dlouho v klubu brigádně pracuješ?*

-2. rok

2) *Co je podle tebe hlavním důvodem toho, proč děti klub navštěvují?*

- Sdružování se s kamarády
- Doma se nudí, nedokážou se samy zabavit
- Zdarma internet, kulečnick, fotbálek, šipky, ...

3) *Jak se změnil kolektiv dětí, které klub navštěvují od doby, kdy jsi zde začala pracovat?*

- Základ dětí v podstatě stejný, jen se přidaly romské děti a mládež

4) *Volnočasové centrum přirozeně navštěvují i děti, které trpí nějakými problémy, ať už v rodině, ve škole, či jinde. Jaké problémy podle tebe tyto děti nejčastěji mají?*

- Problémy s učením a chováním (hlavně ve škole)
- Nezájem o děti ze strany rodičů
- Problémy v sociální oblasti

5) *Uveď, čím hlavně je klub podle tebe prospěšný, ať už dětem samotným nebo místní společnosti jako takové.*

- Nabízí dětem pestrou škálu aktivit (deskové hry, kulečnick, počítače,...) a tím se snaží zabraňovat a předcházet jejich delikventnímu chování
- Pracovníci klubu nabízejí dětem pomoc s přípravou do školy (zpracovávání + tisk referátů, pomoc s domácími úkoly,...)
- Podporuje děti v jejich zájmech a aktivitách a snaží se je rozvíjet (výtvarné činnosti, tancování ZUMBY, turnaje ve fotbálku, kulečnicku...)

6) *Některé děti navštěvují klub pravidelně. Jakým způsobem je to podle tebe ovlivňuje?*

- Myslím si, že to má své klady (utuzují si tím s dětmi v klubu přátelské vztahy, stává se z nich dobrá parta), ale i zápory (na klubu se stávají doslova „závislími“ – mimo klub se nedokážou samy zabavit)

7) *Setkala jsi se během svého působení v klubu s nějakým závažným problémem, který jsi musela okamžitě začít řešit? Pokud ano, napiš prosím, o co šlo, jakým způsobem jsi situaci řešila, případně jaký byl výsledek tvého zásahu.*

- Ne

8) *Myslíš si, že v klubu něco chybí? Napadá tě něco, čím by se dal vylepšit?*

- Ne

Jméno: **Šárka Melková**

Věk: 21

Obor tvého studia (pokud studuješ) + ročník: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, 3. ročník

1) *Jak dlouho v klubu brigádně pracuješ?*

9 měsíců

2) *Co je podle tebe hlavním důvodem toho, proč děti klub navštěvují?*

Mají zde to, co doma většinou nemají, převážně tedy počítače, ale i kulečnick, fotbálek, spoustu deskových her. A hlavně tu většina dětí má své kamarády.

3) *Jak se změnil kolektiv dětí, které klub navštěvují, od doby, kdy jsi zde začala pracovat?*
Nemyslím si, že by se kolektiv dětí nějak změnil.

4) *Volnočasové centrum přirozeně navštěvují i děti, které trpí nějakými problémy, ať už v rodině, ve škole, či jinde. Jaké problémy podle tebe tyto děti nejčastěji mají?*
Děti mají převážně rozvedené rodiče, a tím i rozhádanou domácnost, žijí v sociálně slabých rodinách, mají špatný prospěch ve škole, navštěvují zvláštní školu

5) *Uveď, čím hlavně je klub podle tebe prospěšný, ať už dětem samotným nebo místní společnosti jako takové.*

Děti zde mají už takové své zázemí – kamarády, pracovníky klubu, o kterých vědí, že jim kdykoliv s čímkoliv pomohou, poradí, vyslechnou je, doučí a alespoň svůj volný čas netráví touláním se po ulicích.

6) *Některé děti navštěvují klub pravidelně. Jakým způsobem je to podle tebe ovlivňuje?*

Řekla bych, že je to ovlivňuje převážně pozitivně. Děti, které nemají ve škole moc kamarádů, přijdou sem, kde si s nimi hrají další děti a neřeší, jestli jsou ve škole oblíbení či nikoliv.

7) *Setkala jsi se během svého působení v klubu s nějakým závažným problémem, který jsi musela okamžitě začít řešit? Pokud ano, napiš prosím, o co šlo, jakým způsobem jsi situaci řešila, případně jaký byl výsledek tvého zásahu.*

Ne

8) *Myslíš si, že v klubu něco chybí? Napadá tě něco, čím by se dal vylepšit?*

Stále by se dalo něco vylepšovat, ale v takové podobě, v jaké je klub dnes, si myslím, že všechno to důležité a pro děti zajímavé a zábavné již obsahuje.

2. DOTAZNÍK URČENÝ ZAKLADATELCE, NYNÍ VEDOUcí KLUBU

- 1) Kdy tě poprvé napadla myšlenka založit volnočasový klub v Horažďovicích?
- 2) Z jakých důvodů jsi se do této dlouhodobé a náročné práce pustila?
- 3) Jak na tento nápad reagovali příslušní zastupitelé města?
- 4) Jak na tento nápad reagovalo blízké okolí?
- 5) V počátku realizace tohoto nápadu se k tobě připojilo několik lidí. Přijali to s nadšením, nebo jsi je musela přesvědčovat, aby ti pomohli?
- 6) Jak dlouho trval celý proces vedoucí ke vzniku klubu? (shánění prostorů, finančních prostředků, práce na vybavování klubu....)
- 7) Co bylo v počátcích tohoto procesu nejnáročnější?
- 8) Jaké byly ohlasy veřejnosti na klub po prvních několika měsících, co byl v provozu?
- 9) Některé děti navštěvují klub pravidelně. Jakým způsobem je to podle tebe ovlivňuje?
- 10) Uveď, čím hlavně je podle tebe klub prospěšný, a to jak pro děti samotné, tak i pro místní společnost.
- 11) Volnočasové centrum přirozeně navštěvují i děti, které trpí nějakými problémy, ať už v rodině, ve škole, či jinde. Jaké problémy podle tebe tyto děti nejčastěji mají?
- 12) Jako vedoucí klubu jsi každou chvíli nucena řešit různé problémové situace. Myslím tím nejen problémy, se kterými děti do klubu přicházejí, ale i obtížné situace, které se objevují přímo v klubu. Prosím vyber několik příkladů těchto problémových situací, se kterými ses setkala, a zkus popsat, o co v dané věci šlo, jaké řešení problému jsi zvolila, případně jaký byl výsledek zásahu.
- 13) Co považuješ za největší úspěch klubu?
- 14) Nyní se staráš převážně o to, aby mohl klub stále fungovat. O přímou práci s mládeží se dělíš s dalšími lidmi. Jaká část práce, kterou aktuálně pro klub děláš, tě v současné době nejvíce naplňuje?
- 15) Klub se od počátku vzniku neustále rozšiřuje. Naposled se vám podařilo zařídit a otevřít hudební zkušebnu pro místní mladé muzikanty. Máš nějaké další plány do budoucna, kterými bys chtěla obohatit kulturní život zdejší mládeže?

Děkuji za odpovědi.

3. DOTAZNÍK PRO ŽÁKY 5. – 9. TŘÍD ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Trávení volného času dětí a mládeže v Horažďovicích

Tento dotazník jsem vytvořila v rámci bakalářské práce, která má název „Specifika trávení volného času dětí a mládeže na Horažďovicku“, a to za účelem výzkumu zabývajícího se volným časem dětí a dospívajících v této lokalitě. Cílem výzkumu je zjistit, jaké zájmy mají místní děti v dnešní době, jaké jsou jejich příležitosti k tomu, aby se mohly svým zájmům věnovat, případně co jim k tomu brání. Zároveň se zavazuji k tomu, že zjištěné výsledky výzkumu budu používat pouze pro účely bakalářské práce a nebudu je jinde zveřejňovat. Na otázky odpovídáte naprosto anonymně. Předem děkuji za spolupráci.

DOTAZNÍK NEVYPLŇUJTE V PŘÍPADĚ, ŽE JSTE HO JIŽ VYPLŇOVALI VE VOLNOČASOVÉM KLUBU DOKOŘÁN, DĚKUJI

Pohlaví a) dívka
b) chlapec

Věk.....

Škola.....

Třída.....

Bydliště (název města či obce).....

1.) Jakou společnost nejraději volíš k trávení svého volného času?

- Nejraději trávím svůj volný čas sám
- Nejraději trávím svůj volný čas ve velké společnosti kamarádů
- Nejsem samotář, ale velkou společnost také nevyhledávám, nejlépe mi je jen mezi několika málo nejlepšími kamarády
- Jiná možnost (napíš cokoli, co vystihuje tvoji situaci lépe)

.....
.....

2.) Podporují tě rodiče v tvých zájmech?

- Ano, některý ze svých zájmů mám díky nim
- Podporují mě v nich finančně, i když o tom, co vlastně dělám, ani moc neví
- Ne, nezajímají se o to, co dělám
- Zajímají se o to, co dělám, ale z finančních důvodů mě nemohou v mých zájmech podpořit, i když by chtěli

3.) Jak by se dala popsat tvoje rodina?

- Žiju v úplné rodině, s matkou i otcem (popř. sourozenci) v jedné domácnosti
- Naši jsou rozvedení, žiju jen s matkou
- Naši jsou rozvedení, žiju jen s otcem
- Jiná možnost (napíš, kde žiješ, s kým)

.....
.....

4.) Máš nějaké sourozence?

- Ne
- Ano – 1
- Ano - 2
- Ano - 3 a více

5.) Jaké jsou tvé zájmy? (zaškrtněte všechny možnosti, které odpovídají)

- a) Sport
- b) Četba
- c) Sledování televize, filmů, seriálů
- d) Hudba – poslech
- e) Hudba – zpívám nebo hraji na nějaký hudební nástroj
- f) Tanec (př. zumba, jiné tance)
- g) Trávení času venku s kamarády
- h) Počítačové hry
- i) Internet (facebook, you-tube...)
- j) Tvořivá činnost (malování, výroba šperků, modelářství...)
- k) Deskové hry
- l) Pobyty v přírodě
- m) Sběratelství
- n) Focení
- o) Něco jiného (doplň cokoliv, co zde nezaznělo)

6.) Myslíte si, že máte dostatek příležitostí, jak zajímavě trávit volný čas?

- a) Ano
- b) Ne

7.) Máte přehled o tom, kde a jak můžete v Horažďovicích trávit volný čas a věnovat se svým zájmům?

- a) Myslím, že ano
- b) Myslím, že ne

8.) Zaškrtněte možnosti trávení volného času v Horažďovicích, o kterých víte:

- a) DDM (dům dětí a mládeže)
- b) Skautské středisko Prácheň
- c) Otaváci (pionýrská skupina v Horažďovicích)
- d) Spolek dobrovolných hasičů
- e) ZUŠ (základní umělecká škola)
- f) Volnočasový klub dokořán
- g) Sportovní kluby (fotbal, tenis, stolní tenis, jiné...)

9.) Navštívíte některý ze zájmových kroužků v DDM

9. a.) *Ano (pokud ano, napiště jaký/é)*

9. b.) *Ne, nemám zájem o žádný kroužek, protože:*

- a) nemám rád organizovanou činnost, dělat něco pod něčím vedením
- b) nebavilo by mě chodit na kroužek pravidelně
- c) nevím na co bych měl chodit, nic by mě asi nebavilo
- d) jiný důvod:

.....

.....

10.) Chtěli byste navštěvovat nějaký kroužek DDM, ale nemůžete, z důvodu:

- a) Nedostatek času
- b) Je to moc drahé
- c) Rodiče nechtějí
- d) Dozvěděl jsem se o něm pozdě, možná začnu od září
- e) nejsem z Horažďovic, měl bych problém s dojížděním
- f) jiný důvod (napiš jaký).....

Napiš, o jaký (nebo jaké) kroužky se jedná.....

11.) Jste členem některé z těchto organizací?

- a) Skautské středisko Prácheň
- b) Otaváci (pionýrská skupina Horažďovice)
- c) Spolek dobrovolných hasičů
- d) nejsem členem žádné z nich

12.) Pokud jsi členem některé z těchto organizací, co tě k tomu přimělo?

- a) Kamarád mě přesvědčil
- b) Rodiče mě přihlásili
- c) Něco jsem o tom slyšel, sám jsem se rozhodl, že to zkusím
- d) Jiná možnost (napiš jaká)
.....

13.) Chtěli byste být členem některé z nich, ale nemůžete z důvodu:

- a) Nedostatek času
  - b) Je to moc drahé
  - c) Rodiče nechtějí
  - d) Mám strach, že by se mi kamarádi smáli
  - e) přemýšlím o tom, možná se stanu členem .....
- Název organizace, o kterou se jedná: .....

14.) Chodíte do základní umělecké školy?

- 14.a) *ano, důvod:* a) sám chci chodit, baví mě to
b) moc mě to nebaví, ale rodiče chtějí, abych něco uměl
c) nesnáším to, chodím tam z donucení

- 14.b) *ano* – a) hudební obor, nástroj.....
b) literárně-dramatický obor
c) výtvarný obor
d) sbor
e) houslový soubor

- 14.c) *ne, z důvodu:* a) nechci
b) rád bych, ale nemohu, je to moc drahé (výuka, nákup hudebního nástroje...)
c) chci, ale nemohu, z jiného důvodu (napiš prosím z jakého důvodu)

15.) Navštěvuješ volnočasový klub Dokořán?

- a) Ano, pravidelně
- b) Ne, byl jsem tam jednou nebo vícekrát, ale nelíbilo se mi tam
- c) Občas tam zajdu, když nemám co dělat
- d) Nevím, co je to, ani kde bych to měl hledat
- e) Už jsem o klubu slyšel, ale neláká mě ho navštívit. Nevím, co bych tam dělal
- f) Dříve jsem tam chodil, ale něco mě odradilo (například někdo z dětí, které tam chodí, nebo cokoliv jiného. Prosím napiš co):

.....

16.) Další mládeží často vyhledávané místo v Horažďovicích je skate park na Lipkách, chodíš tam také? (pokud ano, můžeš zaškrtnout více možností)

- a) Nechodím
- b) Ano, chodím tam, jezdím na skateboardu
- c) Ano, chodím tam, jezdím na in-line bruslích
- d) Ano, chodím tam, jezdím na freestyle kole
- e) Ano, chodím tam, ale žádný sport tam neprovozuju. Chodím tam proto, že se tam scházíme s kamarády
- f) Chodím tam z jiného důvodu (napiš proč)

.....

.....

17.) Existuje něco, čemu by ses chtěl věnovat, ale nemáš k tomu v Horažďovicích nebo v blízkém okolí příležitost? Pokud ano, napiš, o co se jedná

.....

.....

18.) Dojíždíš za nějakým svým zájmem někam mimo Horažďovice? (Sušice, Strakonice, Klatovy, Plzeň...)?

- a) Ne
- b) Ano (napiš prosím, o jaký zájem se jedná a kam dojíždíš).....

.....

.....

19.) Orientuješ se alespoň trochu v současných hudebních (i nehudebních) stylech (EMO, hippies, hip hop, punk, ska, reggae, metal, gothic rock...?)

- a) Ano
sympatizuji s některým stylem, poslouchám hudbu tohoto stylu, líbí se mi jeho charakteristické vlastnosti – oblékání, účes, vyznávané hodnoty..., upravuji svoji vizáž podle něj (napiš, o jaký styl se jedná, může být klidně jiný než výše uvedené)
.....
- b) Pouze poslouchám hudbu některého stylu, image neřeším (Napiš o jaký styl se jedná. Pokud posloucháš všechno možné, nemusíš vypisovat, pouze pokud máš některý styl výrazně oblíbený.) .....
- c) Žádný ze stylů, které dosud znám, mě ničím nenadchnul

Mockrát děkuji za čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku a za tvoji ochotu.

Iveta Stulíková

4. DODATEK K DOTAZNÍKU URČENÉMU PRO NÁVŠTĚVNÍKY VOLNOČASOVÉHO CENTRA DOKOŘÁN

(dotazník se jinak shoduje s dotazníkem pro žáky 5.- 9. tříd základních škol)

1.) Jak jsi se dozvěděl o volnočasovém centru DOKOŘÁN?

.....
 .....

2.) Kdy jsi ho navštívil poprvé?

.....

3.) Poprvé jsi přišel do DOKU

- a) Sám
- b) S kamarádem/ kamarády, sourozenci
- c) Přivedli mě rodiče

4.) Co tě přimělo k tomu, že jsi přišel znovu?

- a) Našel jsem zde nové přátele
- b) Objevil jsem zde, že mohu dělat něco, co mě baví
- c) Navštěvuješ klub pravidelně? Ano / Ne (správnou odpověď zakroužkuj)

5.) Pokud navštěvuješ klub pravidelně, jak často?

- a) 1 x týdně
- b) 2 x týdně
- c) více jak 2x týdně

6.) Co je hlavní důvod tvých návštěv DOKU? (můžeš zaškrtnout více možností)

- a) Setkávání s kamarády
- b) Mohu být jinde než doma
- c) Počítače
- d) Kulečnick
- e) Fotbálek
- f) Ping-pong
- g) Možnost povídat si s pracovníci (Jana, Šárka,.....)
- h) Deskové hry
- i) Možnost používat materiály a pomůcky pro výtvarné tvoření (malování na textil, drátkování...)
- j) Možnost doučování, pomoc s úkoly do školy
- k) Mohu se zde bavit, aniž bych musel něco platit
- l) Něco jiného (napíš

co).....
 .....
 .....

7.) Existuje něco, co ti v klubu chybí, co bys zde uvítal/a?

- a) Ne, je tu vše co potřebuji
- b) Ano (napíš co).....